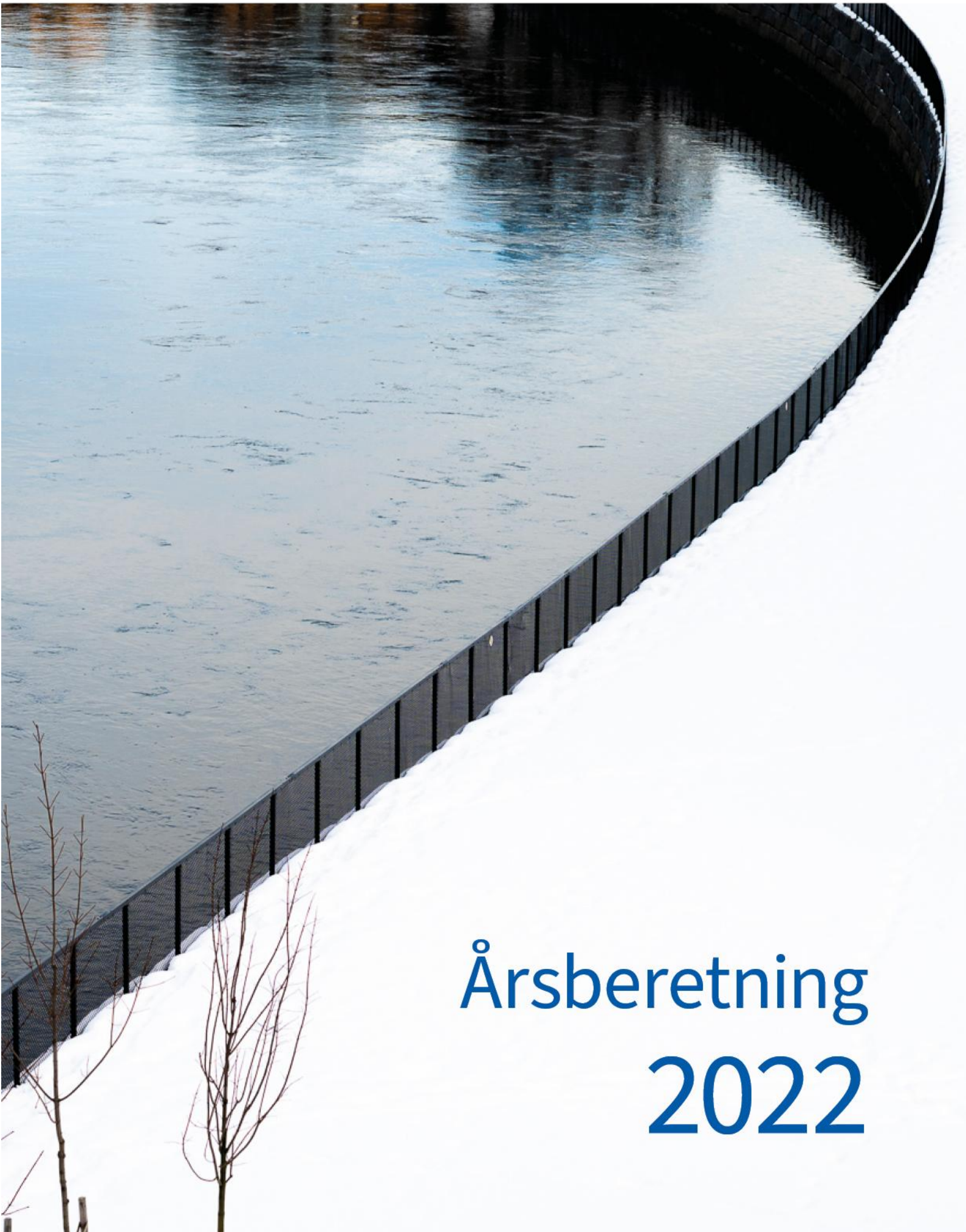

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjielte

Årsberetning 2022

Innhold

Kommunedirektørens innledning	2
1. Økonomi	3
2. Arbeidsgiverområdet og felles systemer	23
3. Klimabudsjett	52
4. Oppvekst og utdanning	57
5. Helse og velferd	68
6. Kvalifisering og velferd	71
7. Psykisk helse og rus	76
8. Bo- og aktivitetstilbud	79
9. Helse- og omsorgstjenester	82
10. Flyktninger og innvandrere	86
11. Kunst og kultur	90
12. Kirke og gravlunder	96
13. Idrett og friluftsliv	100
14. Næring og innkjøp	103
15. Klima- og miljøtenester	108
16. Samferdsel	111
17. Plan- og bygningstjenester	114
18. Tekniske tjenester	119
19. Eiendomstjenester	123

Kommunedirektørens innledning

For en kommune er ett år ikke så mye tid. Vi kan ikke forvente store endringer i kommunens virksomhet fra et år til et annet. Likevel var 2022 et begivenhetsrikt år. Vi gikk inn i 2022 med pandemi og fortsatt delvis nedstengning av samfunnet. I løpet av våren kom samfunnet tilbake til normalen. Likevel ble det et år med mye sykefravær og til dels utfordrende drift. Jeg vil benytte anledningen til å takke alle ansatte som strakk seg litt ekstra for å sørge for så normal drift som mulig under til dels krevende forhold.

I 2022 fikk vi en ny krig i Europa. Dette påvirket oss på flere måter, kanskje viktigst med å ta imot flyktninger fra Ukraina. På kort tid måtte byen ta i mot 600 ekstra flyktninger i 2022. Vi har skaffet til veie rekordmange boliger, og har bygget opp tjenestene i takt med tilstrømmingen. Trondheims innbyggere har vært svært viktige bidragsytere; både med å stille opp med husvære og å yte frivillig innsats for flyktninger. I tillegg har krigen i Ukraina, og en generell mer ustabil sikkerhetssituasjon, ført til at kommunen har økt sin oppmerksomhet rundt sikkerhet og beredskap.

I mai gikk kommunen over til å bruke Helseplattformen. For første gang kan sykehus, kommuner, fastleger og innbyggere kommunisere direkte med hverandre i sanntid. Journalløsningen inkluderer alle helse- og barne- og familietjenestene i kommunen. Helseplattformen skal både forbedre arbeidsprosesser, gi innbyggerne bedre helseopplysninger og gi bedre pasientsikkerhet. Erfaringene i Trondheim og de øvrige kommunene som har tatt løsningen i bruk, er positive.

Trondheim kommune landet på begge beina hva gjelder økonomi. På grunn av statlig kompensasjon for ekstraavgifter til pandemien, og en solid vekst i skatteinntektene, hadde kommunen et godt årsresultat. Likevel er det flere av tjenestene våre som har økonomiske utfordringer som vi må løse.

Årsberetningen er kommunenes lovpålagte rapportering over økonomi og aktiviteter i 2022. Handlings- og økonomiplanen 2022-2025, budsjett for 2022, er styrende i både hvordan kommunen skal benytte midlene, og hvilke tiltak kommunen skal gjennomføre. Budsjetteksten inneholder derfor en rekke premisser for kommunen. I årsberetningen har vi konsentrert oss om å rapportere på økonomiske avvik, måloppnåelse og hva vi ikke fikk til.

Morten Wolden

kommunedirektør

1. Økonomi

Innledning

Følgende kapittel inneholder en redegjørelse for regnskapet i 2022 og vesentlige avvik fra revidert budsjett.

Trondheim kommune hadde et godt netto driftsresultat og årsresultat i 2022. Dette skyldes i hovedsak høyere skatteinntekter enn budsjett. Også i 2022 har koronapandemien påvirket kommunes drift og økonomi. Redegjørelsen for regnskapet inneholder derfor en egen beskrivelse av de økonomiske konsekvensene av pandemien.

Det ble investert i anleggsmidler for 2,5 milliarder kroner i 2022. Det er 849 millioner kroner mindre enn budsjettet. Årsaken til at utgiftene ble lavere enn budsjettet er i hovedsak forsinkelser på flere prosjekt.

Årsresultat og netto driftsresultat

Trondheim kommune fikk et netto driftsresultat på 327 millioner kroner i 2022, tilsvarende 1,8 prosent av driftsinntektene. Driftsresultatet ble bedre enn opprinnelig budsjettet. Det har i hovedsak sammenheng med at skatteveksten ble høyere enn anslått i 2022. I motsatt retning trekker det at avkastningen fra kraftfondet ble lavere enn budsjettet.

Årsresultatet (samlet netto mindreforbruk i forhold til revidert budsjett) ble på 252 millioner kroner. Dette er i tråd med Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv benyttet til å styrke disposisjonsfondet.

Driftsregnskapet

Driftsregnskapet for 2022 er avlagt med driftsinntekter på 18,6 milliarder kroner og driftsutgifter, eksklusive avskrivninger, på 16,9 milliarder kroner. Netto finansutgifter utgjorde 1,3 milliarder kroner. De ulike postene og avvikene er nærmere forklart under tabellen.

Tabell 1.1 Økonomisk oversikt etter art 2022. Millioner kroner. I kolonnen avvik er positivt tall høyere inntekter eller lavere utgifter enn budsjettet.

	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik
Driftsinntekter					
Rammetilskudd	-4 607	-4 317	-4 310	-4 437	7
Inntekts- og formuesskatt	-7 440	-8 418	-8 297	-7 257	121

	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik
Eiendomsskatt	-778	-810	-811	-817	-1
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-541	-552	-442	-309	110
Overføringer og tilskudd fra andre	-2 256	-2 010	-1 686	-1 604	324
Brukerbetalinger	-693	-695	-759	-767	-64
Salgs- og leieinntekter	-1 640	-1 742	-1 606	-1 613	136
Sum driftsinntekter	-17 955	-18 546	-17 912	-16 803	634
Driftsutgifter					
Lønnsutgifter	7 854	8 270	8 375	7 826	105
Sosiale utgifter	2 118	2 194	2 172	2 114	-22
Kjøp av varer og tjenester	4 968	5 062	4 739	4 766	-323
Overføringer og tilskudd til andre	1 189	1 385	1 288	1 015	-97
Avskrivninger	902	943	943	0	0
Sum driftsutgifter	17 030	17 854	17 516	15 720	-338
Brutto driftsresultat					
	-925	-692	-396	-1 082	296
Finansinntekter/Finansutgifter					
Renteinntekter	-207	-323	-376	-351	-53
Utbytter	-38	-42	-25	-25	17
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-324	148	0	0	-148
Renteutgifter	313	460	408	436	-52
Avdrag på lån	927	1 065	1 059	908	-6
Netto finansutgifter	671	1 308	1 067	969	-241
Motpost avskrivninger	-902	-943	-943	0	0
Netto driftsresultat					
	-1 156	-327	-271	-114	56
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:					
Overføring til investering	331	197	196	207	-1
Avsetninger til bundne driftsfond	269	219	32	32	-187

	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik
Bruk av bundne driftsfond	-249	-298	-91	-73	207
Avsetninger til disposisjonsfond	806	897	920	250	23
Bruk av disposisjonsfond	0	-688	-785	-302	-97
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	1 156	327	271	114	-56

Driftsinntektene til kommunen ble vel 600 millioner kroner høyere enn budsjett. Videre er driftsutgiftene til kommunen høyere enn budsjettet, med totalt 338 millioner kroner. Mye av årsaken til disse avvikene er dels manglende budsjettering for inntekter, men også for utgiftene.

Bystyret har flere ganger i løpet av 2022 økt driftsrammene til tjenesteområdene. Økningene har hatt ulike begrunnelser, som merutgifter som følge av koronapandemien og at vi har bosatt flere flyktninger enn hva som ble lagt til grunn i opprinnelig budsjett for 2022. I tillegg har flere tjenesteområder fått tilført budsjettmidler for å kompensere for generelt merforbruk. Dette gjelder spesielt barnehage, barne- og familietjenesten og bo- og aktivitetstilbudet. Med unntak av barnehage, har disse områdene derfor et mindreforbruk i forhold til revidert budsjett. Men det er en risiko for at områdene vil få økonomiske problemer i 2023, siden økningene i driftsrammene i 2022 ikke er videreført i 2023.

Driftsinntekter

Rammetilskudd

Trondheim kommune fikk 4,3 milliarder kroner i rammetilskudd i 2022. Det er 7 millioner kroner høyere enn budsjettet.

Trondheim kommune har flere ganger i løpet av 2022 fått kompensasjon for merutgifter og mindreinntekter som følge av koronapandemien gjennom en økning i rammetilskuddet. Samlet har vi fått 269 millioner kroner i kompensasjon.

Skatt

Kommunesektoren fikk betydelig høyere skattevekst enn anslått i 2022. Samlet ble kommunesektorens skatteinntekter 34,9 milliarder kroner høyere enn anslaget i nasjonalbudsjettet for 2022. Av disse merinntektene ble 12,1 milliarder kroner trukket inn gjennom en reduksjon i rammetilskuddet i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2022. Kommunal- og distriktsdepartementet skriver i en [pressemelding](#) at den høye

skatteveksten blant annet har sammenheng med store og uventede inntekter for forskudd- og restskatt som følge av høye kapitalinntekter i 2022. Departementet presiserer at en stor del av merskatteveksten er ekstraordinære skatteinntekter i 2022, som ikke gir grunnlag for varig høyere inntekter.

Trondheim kommune har, i likhet med andre kommuner, hatt betydelig høyere skatteinntekter enn budsjettet i 2022. Anslaget på kommunens skatteinntekter har også blitt revidert flere ganger i løpet av 2022. Trondheim kommune fikk totalt 8,4 milliarder kroner i skatt på inntekt og formue i 2022. Skatteinntektene ble 1,16 milliarder kroner høyere enn opprinnelig budsjett, og 121 millioner kroner høyere enn revidert budsjett.

Andre overføringer og tilskudd fra staten

Trondheim kommune fikk 552 millioner kroner i generelle statstilskudd i 2022, omtrent på samme nivå som i 2021. De regnskapsførte inntektene er 110 millioner kroner høyere enn budsjettet. Dette skyldes manglende budsjettering av tilskudd.

Overføringer og tilskudd fra andre

Overføringer og tilskudd fra andre består i hovedsak av refusjoner og overføringer fra staten, fylkeskommuner og andre. Overføringer og tilskudd fra andre ble til sammen 324 millioner kroner høyere enn budsjettet. Avviket har til dels sammenheng med at vi fikk mer i inntekt enn forventet, og delvis mangelfull budsjettering.

Avviket har blant annet sammenheng med:

- Sykelønnsrefusjoner ble 117 millioner kroner høyere enn budsjettet.
- Refusjon fra staten ble vel 100 millioner kroner høyere enn budsjettet. Refusjonen er høyere enn budsjettet innenfor de flere tjenesteområdene.
- Kompensasjon for merverdiavgift ble 76 millioner kroner høyere enn budsjettet

Brukerbetalinger

Trondheim kommune fikk 695 millioner kroner i brukerbetalinger i 2022, 63 millioner kroner lavere enn budsjettet. Avviket skyldes først og fremst lavere brukerbetalinger fra helse- og omsorg enn budsjett, fordi budsjettet i utgangspunktet var for høyt.

Salgs- og leieinntekter

Trondheim kommune fikk 1,7 milliarder kroner i salgs- og leieinntekter i 2022, 136 millioner kroner høyere enn budsjettet. Tekniske tjenester fikk en inntekt som var om lag 80 millioner kroner høyere enn budsjettet. Avviket har flere årsaker, men kommunedirektøren ser at det på noen områder er nødvendig å heve presisjonsnivået i budsjetteringen.

I tillegg ble parkeringsinntektene 23 millioner kroner høyere enn budsjett, som skyldes prisøkning, at antall transaksjoner ble omtrent uendret fra 2021 og at det ikke kom en ny forskrift for elbilparkering slik budsjettet la til grunn.

Driftsutgifter

Trondheim kommune hadde 17,8 milliarder kroner i driftsutgifter i 2022. Driftsutgiftene, eksklusive avskrivninger, økte nominelt med 824 millioner kroner fra 2021 til 2022.

Driftsutgiftene ble 338 millioner kroner høyere enn budsjettet. Avviket har til dels sammenheng med at utgiftene ble høyere enn forventet, og til dels manglende budsjettering av utgifter som finansieres av øremerkede tilskudd. Avviket mellom budsjett og regnskap er størst når det gjelder kjøp av varer og tjenester.

Netto finansutgifter

Netto finansutgifter endte på 1 308 millioner kroner, 241 millioner kroner høyere enn revidert budsjett. Avviket skyldes i hovedsak at avkastningen for Trondheim kommunes kraftfond (TKK) endte 208 millioner kroner under budsjett som følge av et svakt år i aksjemarkedene. I tillegg har det økte rentenivået gitt økte renteutgifter på rundt 30 millioner over budsjett for selvkostområdet. Budsjettet for netto finansutgifter ble økt med rundt 100 millioner kroner mot slutten av året for å betale ekstra avdrag på 150 millioner. De resterende 50 millionene ble finansiert med økte renteinntekter innenfor finansområdet.

Disponering av netto driftsresultat

Som nevnt ble netto driftsresultatet til kommunen 327 millioner kroner. Dette er disponert til å finansiere investeringer (197 millioner kroner), netto bruk av bundne fond (79 millioner kroner) og netto avsetninger til ubundne fond (209 millioner kroner).

I samsvar med hva bystyret har vedtatt er 197 millioner kroner brukt til å finansiere investeringer i 2022. Det resterende beløpet er avsatt på fond (bundne fond og disposisjonsfond).

Bundne fond er bruk og avsetning av øremerkede tilskudd og gebyrer, og utgjorde totalt en netto bruk på 79 millioner kroner. I 2021 var det en netto avsetning på 20 millioner kroner. Dette vil variere over år. Avvikene fra vedtatt budsjett skyldes i all hovedsak manglende budsjettering.

Ubundne fond er bruk og avsetning til disposisjonsfond. I 2022 var det en netto avsetning på 209 millioner kroner. I opprinnelig budsjett var det en netto bruk av fond på 52 millioner kroner. Hovedårsaken til at man gjennom året har gått fra en netto bruk til en netto avsetning er at skatteinntektene i 2022 ble vesentlig høyere enn i opprinnelig budsjett, og at dette i stor grad er avsatt til disposisjonsfond.

Avsetning til disposisjonsfond er 23 millioner kroner lavere enn revidert budsjett, og skyldes at avkastningen fra Trondheim kommunes kraftfond ble vesentlig lavere enn budsjett, som igjen medførte at avkastningen til bufferfondet for å beholde relaverdien til kraftfondet ikke

ble realisert. Videre er det ikke budsjettet med avsetning til disposisjonsfond til å finansiere ordningen med påpluss/inntrekk i 2023, totalt 29 millioner kroner.

Bruk av disposisjonsfondet er 97 millioner kroner lavere enn budsjettet, og skyldes at årsresultatet på 252 millioner kroner er benyttet til å stryke bruk av disposisjonsfond, og at det har vært nødvendig å bruke 157 millioner kroner av kraftfondets bufferfond for å finansiere avviket mellom budsjettet og faktisk avkastning fra kraftfondet.

Resultat for tjenesteområdene

Tabell 1.2 viser opprinnelig budsjett, revidert budsjett og regnskap for alle kommunens tjenesteområder. Avvik mellom budsjett og regnskap for tjenesteområdene er forklart i kapitlene for tjenesteområdene.

Tabell 1.2 Regnskap og revidert budsjett 2022 fordelt på tjenesteområdene. Millioner kroner. Positive tall er mindreforbruk, mens negative tall er merforbruk.

	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik
Skoler	2 250	2 271	2 138	21
Barnehager	1 855	1 849	1 794	-6
Barne-og fam.tjenester	1 001	1 002	915	1
Botiltak og dagtilbud	909	913	806	4
Helse og omsorgstjenester	3 222	3 174	2 904	-48
Psykisk helse og rus	293	303	292	10
Kvalifisering og velferd	670	687	608	17
Flyktninger og innvandrere	5	6	5	1
Kunst og kultur	283	284	240	1
Kirke og gravlunder	121	121	121	0
Idrett	204	209	193	5
Næring og samfunn	38	39	27	1
Miljø og landbruk	47	45	40	-2
Plan og bygning	83	82	75	-1
Tekniske tjenester	988	969	647	-19
Eiendomstjenester	1 016	1 016	488	0
Folkevalgte og bystyresekretariatet	70	74	66	4
Utvikling og støttetjenester	463	471	420	8
Kommunedirektøren	255	252	168	-3
Samferdsel	-90	-64	-79	26
Tilleggsbevilgninger	0	35	133	35

	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik
Diverse sentrale bevilgninger	156	248	257	92

Diverse sentrale bevilgninger

Området sentralt plasserte bevilgninger omfatter sentrale utgifter til pensjon og forsikring. Samlet er det et mindreforbruk på området på 93 millioner kroner, som skyldes de sentrale pensjonskostnadene. En vesentlig årsak var at reguleringspremien i 2022 ble langt høyere enn budsjett. Høyere reguleringspremie kom som følge av at lønns- og trygdeoppgjøret ble høyere enn forutsatt. Dette slår ut i regnskapet ved en høyere inntektsføring av det såkalte premieavviket og bedrer kommunens regnskapsresultat. Premieavviket (differansen mellom pensjonspremie og beregnet pensjonskostnad) skal nedbetales over de neste sju årene.

Netto pensjonskostnader økte med 31,2 millioner kroner fra 2021 til 2022. Samlet pensjonskostnad, dvs. inklusive amortisering fra tidligere år og administrasjonskostnad, økte med 23,3 millioner kroner. Kommunens innbetalte pensjonspremie hadde en svak nedgang med 19,5 millioner kroner i 2022, tilsvarende -1,6 prosent. Kommunen har finansiert 19,8 prosent av den totale pensjonspremien (1 468 millioner kroner) med bruk av premiefond. Samlet bruk av premiefond, TKP og KLP er 290,2 millioner kroner. Pensjonskassene TKP og KLP tilførte 13,5 millioner kroner til premiefond i 2022. Dette med bakgrunn i pensjonskassenes regnskapsavleggelse for 2021. Midlene på premiefond kan bare benyttes til å betale pensjonspremier. Status premiefond før bruk i 2022 var 794,5 millioner kroner. Foreløpig premiefond per 31.12.2022 er 517,8 millioner kroner, TKP og KLP sin tilførsel i forhold til regnskapsresultat 2022, er kjent april/mai 2023.

Tilleggsbevilgninger

Kostnadene til lønnsoppgjøret ble 35 millioner kroner lavere enn revidert budsjett. Dette har i hovedsak sammenheng med konsekvenser av streik og forsinket iverksettelse av lønnsoppgjøret på enkelte områder.

Økonomiske konsekvenser av koronapandemien

Koronapandemien har også i 2022 hatt innvirkning på kommunens økonomi. Mesteparten av de økonomiske konsekvensene kan tallfestes, men i tillegg har kommunen hatt indirekte konsekvenser som ikke er identifisert i form av tall. I perioden 1. januar-31. mai ble koronakostnader regnskapsført på et eget prosjektnummer. Etter det har vi ikke ført koronautgifter på eget prosjektnummer, og lagt til grunn at pandemien må behandles som en ordinær sykdom som må håndteres innenfor budsjettet. Unntaket er vaksinasjonstilbudet og noe utgifter til TISK-beredskap. Kommunens utgifter kan derfor være noe høyere enn de regnskapsførte utgiftene.

Kommunens regnskapsførte koronautgifter utgjør i 2022 251 millioner kroner. Tjenesteområdene har gjennom året, og sist i bystyresak 235/22 i desember 2022, blitt tildelt midler i kompensasjon for utgifter som skyldes korona. Trondheim kommune har samlet fått 269 millioner kroner i kompensasjon fra staten for koronautgifter i 2022.

Investeringsregnskapet

Det ble investert i anleggsmidler for 2,5 milliarder kroner i 2022. Opprinnelig investeringsbudsjett i realinvesteringer var 3,5 milliarder kroner. Budsjettet ble revidert i økonomirapportene gjennom året. Revidert budsjett er 3,4 milliarder kroner.

Tabell 1.3 Bevilgningsoversikt investering 2022. Beløp i millioner kroner. Positive avvik er mindreforbruk/merinntekter. Negative avvik er merforbruk/mindreinntekt.

Bevilgningsoversikt investering	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Avvik
1. Investeringer i varige driftsmidler	2 505 897	3 307 306	801 409
2. Tilskudd til andres investeringer	28 564	76 300	47 736
3. Investeringer i aksjer og andeler	59 003	55 900	-3 103
4. Utlån av egne midler	20 000	20 000	0
5. Avdrag lån			
6. Sum investeringsutgifter	2 613 464	3 459 506	846 043
7. Kompensasjon for merverdiavgift	-334 828	-367 353	-32 525
8. Tilskudd fra andre	-319 701	-470 368	-150 666
9. Salg av varige driftsmidler	-191 818	-200 000	-8 182
10. Salg av aksjer og andeler	-1 788	0	1 788
11. Utdeling fra selskaper			
12. Mottatt avdrag på utlån av egne midler			
13. Bruk av lån	-1 571 096	-2 226 918	-655 822
14. Sum investeringsinntekter	-2 419 232	-3 264 638	-845 407
15. Videreutlån	615 250	736 000	120 750
16. Bruk av lån til videreutlån	-576 000	-576 000	0
17. Avdrag på lån til videreutlån	91 992	96 000	4 008
18. Mottatte avdrag på videreutlån	-204 102	-230 000	-25 898
19. Netto utgifter videreutlån	-72 861	26 000	98 861
20. Overføring fra drift	-197 455	-194 868	2 587
21. Avsetninger til bundne investeringsfond	136 432	141 000	4 568
22. Bruk av bundne investeringsfond	-60 348	-167 000	-106 652
23. Avsetninger til ubundne investeringsfond			

Bevilgningsoversikt investering	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Avvik
24. Bruk av ubundne investeringsfond			
25. Dekning av tidligere års udekket beløp			
26. Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-121 371	-220 868	-99 497
27. Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0

Investering i anleggsmidler og tilskudd til andres investeringer ble 849 millioner kroner lavere enn budsjettet i 2022. Avviket skyldes i hovedsak forsinket framdrift og noen prosjekter har reelle mindreforbruk. Når det gjelder forsinket framdrift forventer kommunedirektøren at utgiftene i hovedsak kommer i 2023.

Det er stor usikkerhet når det gjelder utviklingen av priser på bygge- og anleggsmaterialer fremover. Ytterligere forsinkelser kan føre til at prosjektene blir dyrere enn de oppdaterte kostnadsanslagene som ble fremlagt i handlings- og økonomiplan 2023-2026.

Fremdriften på investeringsprosjektene i 2022 har større forsinkelser enn tidligere år. Det skyldes i hovedsak manglende tilgang på bygge- og anleggsmaterialer og for noen prosjekter skyldes det mangel på arbeidskraft for å planlegge og gjennomføre.

Andre investeringsutgifter omfatter kjøp av aksjer og andeler og utlån av egne midler.

Bruken av lån ble 656 millioner kroner lavere enn budsjettet. Avviket har sammenheng med forsinket fremdrift i investeringer i anleggsmidler. Avviket er i hovedsak tidsavvik og utgiftene forventes å komme i 2023.

Tilskudd og refusjoner til investeringer viser en mindreinntekt på 150 millioner kroner. En vesentlig del av mindreinntekten skyldes lavere etterspørsel fra private utbyggere etter utbyggingsavtaler innenfor anleggsbidragsmodellen samt utsettelse og forsinkelser på anlegg som allerede er i gang. Dette gir utslag i en lavere investeringskostnad med tilsvarende reduksjon i forventet refusjon. Det er lavere refusjon fra andre kommuner til prosjektet digi-barnevern enn budsjettet. Refusjoner er forventet å komme i 2023. Det er også lavere refusjoner fra stat og fylkeskommune til Miljøpakken enn budsjettet. Dette har sammenheng med forsinket fremdrift på prosjektene. Innenfor området bolig er det mindreinntekt på tilskudd fra Husbanken.

Mindreinntekten på salg av varige driftsmidler er 8 millioner kroner. Avviket skyldes i hovedsak færre salg av kommunale boliger enn budsjettet.

Avsetninger består i hovedsak av innbetalte ekstraordinære avdrag på startlån og andre videre utlån. Bruk av avsetninger skyldes i hovedsak gjenutlån av ekstraordinære avdrag på startlån, og nedbetaling av avdrag på andre videre utlån. Det er for 2022 avsatt mer enn det

er brukt innen startlånsordningen, og deler av differansen vil betales inn til Husbanken i 2023.

198 millioner kroner er overført fra driftsregnskapet. Overføringen omfatter i hovedsak egenkapitaltilskudd til pensjonskasser, overføring av avkastning fra TKK, og midler bevilget av bystyret til investeringsprosjekter.

Investeringer i anleggsmidler

Tabellen under viser regnskapsførte investeringer sammenlignet med budsjett innenfor de ulike investeringsområdene. Under tabellen er det redegjort for større avvik mellom regnskap og revidert budsjett.

Tabell 1.4 Brutto investeringsutgifter i bygg og anlegg. Beløp i millioner kroner.

	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik (revidert budsjett- regnskap)
Barnehage	51,0	58,3	87,6	7,3
Skole	381,1	395,3	366,3	14,2
Barne og familietjenesten	3,5	13,6	34,4	10,1
Helse og velferd	491,0	569,5	844,9	78,5
Bolig	204,8	200,6	275,1	-4,2
Idrett og friluftsliv	516,5	573,2	478,2	56,7
Kunst og kultur	26,5	30,0	47,4	3,5
Kirker og gravlunder	30,3	155,7	90,5	125,4
IT	89,8	124,3	88,1	34,5
Formålstomt	13,8	35,9	85,9	22,1
Eiendomsinvesteringer	47,0	51,3	42,8	4,3
Ubebygde bolig og næringsareal	65,0	139,3	151,4	74,3
Veg	26,7	46,1	40,2	19,4
Vann	98,1	243,0	243,0	144,9
Avløp	229,1	334,7	270,0	105,6
Avfall	4,0	3,8	2,0	-0,2
Byrom parker og grøntanlegg	54,0	88,8	51,2	34,8
Administrasjonsbygg og byrom	2,0	3,3	7,5	1,3
Miljøpakken	138,7	201,7	200,0	63,0
Trondheim parkering	1,6	2,8	3,1	1,2
Maskiner og utstyr	43,0	58,6	13,7	15,6
Klimainvesteringer	16,8	53,8	85,0	37,0

	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Avvik (revidert budsjett- regnskap)
Sum investeringer	2534,5	3383,6	3508,3	849,1

Barnehage

Mindreforbruket på investeringsområdet barnehage i 2022 er 7,3 millioner kroner. Årsaken til mindreforbruket gjelder i hovedsak forsinket fremdrift på Risvollan barnehage.

Skole

Investeringsområdet skole har et mindreforbruk på 14,3 millioner kroner. Årsaken til mindreforbruket gjelder endret fremdrift på prosjektene sammenlignet med budsjett.

Barne- og familietjenesten

Mindreforbruket på investeringsområdet barne- og familietjenesten er 10 millioner kroner. Dette skyldes hovedsakelig forsinkelser med igangsetting av familiesenter Lerkendal på 2,6 millioner kroner og mindre investeringer på 7 millioner kroner.

Helse og velferd

Investeringsområdet helse og velferd har et mindreforbruk på 78,5 millioner kroner. Årsaken til mindreforbruket er i hovedsak forsinket fremdrift ved flere prosjekter, som f.eks. Helseplattformen, oppgradering av pasientvarslingsanlegg og rekkefølgekrav ved Persaunet helse- og velferdssenter. I tillegg har Risvollan helse- og velferdssenter et reelt mindreforbruk.

Idrett og friluftsliv

Mindreforbruket innenfor området er 56,7 millioner kroner. Det er forsinkelser i framdrift i ulike prosjekter (eksklusive Granåsen-utbygginga) på til sammen 24,3 millioner kroner. Forsinkelsene gjelder rekkefølgekrav haller og ulike prosjekter innen friluftsliv: tursti langs Nidelva til Klæbu, Vassfjelløypa, Skistua Markaportal, oppgradering av lysløyper og ferdigstilling av Storheiastien.

I Granåsen-utbyggingen er det som følge av forsinkelser i framdrift benyttet 39,8 millioner kroner mindre enn budsjettet i 2022. Det gjelder i hovedsak Granåsen fase 2 inklusive hopparena samt rekkefølgekrav og infrastruktur.

Kunst og kultur

Mindreforbruk innenfor området er 3,5 millioner kroner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak forsinket framdrift på prosjekter innen kunst i offentlige rom og på Seminarplassen.

Kirker og gravlunder

Mindreforbruket innenfor området er 125,4 millioner kroner.

Det er mindreforbruk til forberedelser av opprinnelig planlagt utbygging av gravlund på Kattem UST på til sammen 72,1 millioner kroner. Kommunedirektøren kommer tilbake til hvilke eventuelle økonomiske konsekvenser vedtaket om å stoppe prosjektet vil kunne medføre overfor grunneieren.

Det er forsinket framdrift i rehabilitering av kirker og inventar på 13,5 millioner kroner og forsinkelser i framdrift på utbygging/utvidelse av nye og rehabilitering av eksisterende gravplasser og miljøstabilisering av plastgraver på 35,6 millioner kroner.

IT

Mindreforbruket på investeringsområdet IT er på 34,6 millioner kroner i 2022. Hovedsakelig skyldes dette mindreforbruk på prosjektene DigiBarnevern og Digitale innbyggertjenester på grunn av forsinket fremdrift.

Veg

Området fikk et mindreforbruk på 19,4 millioner kroner i 2022 på grunn av forsinkelser og prioriteringer knyttet til investeringspottene mindre investeringer veg og oppgradering av veginfrastruktur og boligater.

Byrom parker og grøntanlegg

Området har et mindreforbruk på 33,4 millioner kroner i 2022. Avviket skyldes mindreforbruk på Torvet sammenlignet med budsjett samt prosjekter der det har vært forsinket framdrift.

Vann og avløp

Investeringsområdet vann har et samlet mindreforbruk på 145 millioner kroner, og avløp har et mindreforbruk på 105 millioner kroner i 2022. Avviket skyldes i hovedsak forsinket framdrift i prosjektgjennomføringen. I 2022 har det både vært utfordrende å ansette prosjektledere samt sikre leveranser av innsatsvarer til prosjektene innenfor disse områdene.

Formålstomt

Mindreforbruket på området ble 22,1 millioner kroner i 2022. 15,7 millioner kroner gjelder Lillebyområdet hvor de private utbyggerne er forsinket i forhold til opprinnelig plan. Dette medfører at bidrag fra kommunen til infrastruktur for formålstomt forskyves lenger ut i planperioden.

Salgsinntektene for 2022 er 25 millioner kroner høyere enn budsjett og reduserer låneopptaket for 2022 tilsvarende. Salgsinntektene i 2022 består i hovedsak av Trondheim

kommune sin andel i forbindelse med Trøndelag fylkeskommune sitt salg av Ladejarlen videregående skole og salg av en eiendom på Falkenborg.

Ubebygde bolig- og næringsareal

Investeringsområdet ubebygde bolig- og næringsareal har et mindreforbruk på 74,3 millioner kroner. 68,6 millioner kroner av dette skyldes i hovedsak lavere etterspørsel etter utbyggingsavtaler knyttet til anleggsbidragsmodellen.

Avvik innenfor områdene skyldes i hovedsak tidsforskyvninger og utgiftene er forventet å komme i 2023.

Miljøpakken

Det er påløpt 61,3 millioner mindre enn budsjettet i 2022. Dette skyldes hovedsakelig forsinkelser på prosjektet med Saupstadbrua G/S-bru, men også senere oppstart av anlegg på kollektivprosjekt i Nordre Ilevollen. Miljøpakkens prosjekter er eksternt finansiert og avvik påvirker ikke kommunens låneopptak.

Maskiner og utstyr

Mindreforbruket på området er 15,6 millioner kroner. Avviket skyldes bestilte, men ikke leverte, maskiner og biler. Leveransene vil komme i 2023.

Klimainvesteringer

Klimainvesteringer består av Mindre investeringer klima med et budsjett på 65 millioner kroner og Utslippsfrie bygge/anleggsplasser med et budsjett på 20 millioner kroner. Tildeling er gjort ut i fra søknad og administrert av Klima- og miljøenheten. I tillegg ble det overført 18,2 millioner kroner fra 2021 til 2022 knyttet til slutføring av bestillinger og prosjekter igangsatt i 2021.

Investeringsområdet har i 2022 et regnskapsført mindreforbruk på 38,6 millioner kroner.

Mindreforbruket skyldes i hovedsak to forhold. Bestilte tyngre elektriske kjøretøy har lang leveringstid, både pga nyutvikling av elektriske kjøretøy og utfordringer med delleveranser. Videre er det flere prosjekter som mottar støtte som strekker seg over tid.

Økonomiske nøkkeltall

I dette kapitlet og i kapitlene for de ulike tjenesteområdene presenteres økonomiske nøkkeltall for Trondheim og ASSS-kommunene (de tolv største kommunene i landet). Datakilden er i flere sammenhenger KOSTRA-tall for 2022, publisert 15. mars. Vi tar forbehold om at KOSTRA-tallene for 2022 er foreløpige tall innrapportert fra kommunene til SSB. Endelige tall for 2022 publiseres først i juni. Tallene er basert på foreløpige tall for 2022

fra konsernregnskapstatistikken til Statistisk sentralbyrå (SSB). Det betyr at tallene inkluderer tall fra kommunale foretak og interkommunale selskap.

Tabell 1.5 Økonomiske nøkkeltall, utvalgte kommuner og ASSS-gjennomsnitt. Prosent. Kilde: SSB/KOSTRA

	Trondheim	Oslo	Bergen	Stavanger	ASSS gjennom- snitt
Netto driftsresultat	2,0	5,4	3,6	6,9	3,7
Disposisjonsfond, andel av brutto driftsinntekter	16,3	15,4	15,0	15,6	15,7
Langsiktig gjeld, ekskl. pensjonsforpliktelser, andel av brutto driftsinntekter	113,5	86,4	94,5	104,0	100,4
Investeringsutgifter, andel av brutto driftsinntekter	13,7	20,6	11,8	14,1	17,0

Som tabellen viser, hadde alle de store byene et godt netto driftsresultat i 2022. Trondheim har et noe svakere netto driftsresultat enn gjennomsnittet for ASSS, som kan skyldes svak avkastning fra Trondheim kommunes kraftfond og at kommunen har betalt avdrag utover lovpålagte minimumsavdrag.

Det har vært en vekst i kommunenes disposisjonsfond. I gjennomsnitt for ASSS-kommunene utgjorde disposisjonsfond 15,7 prosent av brutto driftsinntekter. Trondheim hadde en noe større andel, 16,3 prosent, som er en liten styrking fra 2021. Det samlede disposisjonsfondet utgjorde 3 milliarder i 2022, og består av et fritt disposisjonsfond, kraftfondets bufferfond, pensjonskassens bufferfond, næringsfondet og Trondheim kommunes andel av foretak og IKSene (interkommunale selskaper) sine fond. Trondheim har en høyere gjeld som andel av brutto driftsinntekter enn de andre store byene i landet, og i gjennomsnitt for ASSS-kommunene. Investeringsutgiftene som andel av brutto driftsinntekter var lavere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene.

Økonomiske handlingsregler og målsettinger

Bystyret har vedtatt økonomiske handlingsregler og målsettinger som skal bidra til å sikre sunn kommuneøkonomi og trygge det finansielle grunnlaget for tjenestene kommunen har ansvar for å levere til innbyggerne. Flere av handlingsreglene innebærer at visse måltall måles opp mot kommunens driftsinntekter. På grunn av den ekstraordinære skatteveksten, som særlig kom på slutten av året, er driftsinntektene blitt høyere enn de som var lagt til grunn i vedtatt budsjett. Dette påvirker måltallene.

Målsetting for korrigert netto driftsresultat

Bystyret har vedtatt en målsetting om at korrigert netto driftsresultat bør ligge mellom 2 og

2,5 prosent av netto driftsinntekter. Korrigert netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigert for premieavvik og netto avsetninger til bundne fond. Korrigert netto driftsresultat for 2022 ble 1,8 prosent, altså noe under målsettingen.

Målsetting for disposisjonsfond

Bystyret har vedtatt en målsetting om at disposisjonsfondet bør utgjøre fem prosent av driftsinntektene. Disposisjonsfond er her definert som kommunens disposisjonsfond, eksklusiv næringsfondet, kraftfondets bufferfond og pensjonskassen bufferfond.

Utgående balanse i 2022 for disposisjonsfondet, uten TKKs bufferfond, TKPs bufferfond og næringsfondet, er 1,3 milliarder kroner. Som andel av inntekt utgjør disposisjonsfondet 6,9 prosent. Som nevnt innledningsvis, er mindreforbruket i 2022 på 252 millioner kroner avsatt til disposisjonsfond. Dette er en viktig årsak til at disposisjonsfondet nå utgjør en større andel av inntektene enn målsettingen.

Handlingsregel for kapitalutgifter og målsetting for gjeldsgrad

Bystyret har vedtatt handlingsregler som sier at kapitalutgiftene på sikt skal utgjøre åtte prosent av de frie disponible inntektene, og at gjeldsgraden skal være under 70 prosent av totale inntekter.

Gjeldsgraden i 2022 ble på 68,3 prosent av driftsinntektene. Den relativt lave gjeldsgraden skyldes både en lavere gjennomføring av investeringsprosjekter enn budsjett, og vesentlig høyere inntekter. I tillegg vedtok bystyret i desember 2022 å benytte blant annet ekstraordinære skatteinntekter til å betale ned gjeld med 150 millioner kroner.

Kapitalkostnadene utgjorde 7,9 prosent av frie inntekter i 2022. Den høye andelen skyldes først og fremst den ekstraordinære nedbetalingen av lån i desember 2022.

Balanseregnskapet

Verdien av kommunens eiendeler har økt med i underkant av 3,5 milliarder kroner til 68,5 milliarder kroner. Dette finansieres med egenkapital og gjeld.

Tabell 1.6 Balanseregnskapet 2022. Millioner kroner

	Regnskap 2022	Regnskap 2021
EIENDELER		
Anleggsmidler		
<i>Varige driftsmidler:</i>		
Faste eiendommer og anlegg	29 806	29 036
Utstyr, maskiner og transportmidler	2 518	1 244

	Regnskap 2022	Regnskap 2021
<i>Finansielle anleggsmidler:</i>		
Aksjer og andeler (eiendeler)	2 196	2 139
Obligasjoner (eiendeler)	0	0
Utlån	3 247	2 816
Immaterielle eiendeler	0	0
Pensjonsmidler	18 526	16 875
Sum anleggsmidler	56 294	52 110
Omløpsmidler		
Bankinnskudd og kontanter	2 750	3 024
<i>Finansielle omløpsmidler:</i>		
Aksjer og andeler (omløpsmidler)	1 458	1 518
Obligasjoner (omløpsmidler)	5 158	5 168
Sertifikater	0	0
Derivater (omløpsmidler)	0	0
<i>Kortsiktige fordringer:</i>		
Kundefordringer	660	616
Andre kortsiktige fordringer	699	1 117
Premieavvik (kortsiktige fordringer)	1 466	1 387
Sum omløpsmidler	12 190	12 830
Sum eiendeler	68 484	64 941
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital		
<i>Egenkapital drift:</i>		
Disposisjonsfond	-2 854	-2 646
Bundne driftsfond	-470	-549
Merforbruk i driftsregnskapet	0	0
<i>Egenkapital investering:</i>		
Ubundet investeringsfond	-6 023	-6 023
Bundne investeringsfond	-298	-222
Udekket beløp i investeringsregnskapet	0	0
<i>Annen egenkapital:</i>		

	Regnskap 2022	Regnskap 2021
Kapitalkonto	-17 736	-15 692
Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift	0	0
Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen investering	211	211
Sum egenkapital	-27 170	-24 921
Langsiktig gjeld		
Gjeld til kredittinstitusjoner	-13 291	-13 211
Obligasjonslån	-5 500	-5 500
Sertifikatlån	-2 293	-2 054
Pensjonsforpliktelse	-17 851	-16 702
Sum langsiktig gjeld	-38 935	-37 467
Kortsiktig gjeld		
Leverandørgjeld	-672	-866
Likviditetslån	0	0
Derivater (kortsiktig gjeld)	0	0
Annen kortsiktig gjeld	-1 707	-1 688
Premieavvik (kortsiktige gjeld)	0	0
Sum kortsiktig gjeld	-2 379	-2 553
Sum egenkapital og gjeld	-68 484	-64 941

Anleggsmidler

Anleggsmidlene har økt med 4,2 milliarder kroner fra 2021 til 2022, en relativt sterk vekst. Hovedforklaringen er veksten i egenkapitalen i pensjonskassene, fra 16,9 milliarder kroner i 2021 til 18,5 milliarder kroner. Faste eiendommer og anlegg og utstyr, maskiner og transportmidler har økt med til sammen 2 milliarder kroner.

Kommunens utlån har økt med 431 millioner kroner. Økningen skyldes vekst i startlånsordningen og videreutlånet til Helseplattformen.

Omløpsmidler

Kommunens omløpsmidler er redusert med 640 millioner kroner fra 2021. Hovedårsaken til reduksjonen er at andre kortsiktige fordringer er 418 millioner kroner lavere enn i 2021. Premieavviket til kommunen økte med 79 millioner kroner i 2022.

Egenkapital

Kommunenes egenkapital er økt med 2,2 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak at kapitalkontoen er økt med 2 milliarder kroner. I tillegg har kommunens disposisjonsfond økt med 208 millioner kroner fra 2021, som først og fremst skyldes høye skatteinntekter i 2022 som er avsatt på fond.

Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld har økt med 1,5 milliarder kroner fra 2021. Dette skyldes i hovedsak en økning i pensjonsforpliktelsene på 1,1 milliarder kroner.

Kortsiktig gjeld

Den kortsiktige gjelden er redusert med med 174 millioner kroner, som hovedsakelig skyldes lavere leverandørgjeld enn ved utgangen av 2021.

Garantiansvar

Kommunens garantiansvar er økt med 81 millioner kroner i 2022, til 887 millioner kroner ved utgangen av 2022.

Tabell 1.7 Garantiansvar 2019-2022, per 31.12. Tall i millioner kroner

	2019	2020	2021	2022
Idrett	214	235	425	464
Barnehager	20	18	16	14
Aksjeselskap, Interkommunale selskap	103	92	102	106
Boliger/Institusjoner	282	256	237	203
Div. formål	38	43	26	99
Sum	657	644	806	887

Garantiansvaret var 81 millioner kroner høyere ved utgangen av 2022 enn ved utgangen av 2021. En vesentlig årsak til den sterke økningen er garanti for Rosendal Teater sitt kjøp av eiendommen i 2022(77 mill kr pr 31.12.22).

Tabell 1.8 Vedtatte garantier som ennå ikke er iverksatt. Tall i millioner kroner

	Garantiramme
Sportsklubben Nationalkameratene	1,5
Sportsklubben Nationalkameratene	1,8
Sportsklubben Nationalkameratene	5,1
Vestbyen idrettslag	5,5
Trondhjems Seilforening, klubbhus	3,3

	Garantiramme
Trondhjems Seilforening, klubbhus	1,0
Trondhjems Velocipedklubb, terrengsykkelpark	5,3
Trondheim Renholdsverk AS	22,0
Trondheim Renholdsverk AS	165,0
Sum	210,5

Tabellen ovenfor viser garantiforpliktelser vedtatte av bystyret, men hvor det ennå ikke foreligger låneopptak.

Risikoen for realisering av garantiansvar vurderes å være størst på idrettsområdet. I tabellen nedenfor er garantiansvaret for anlegg bygd av idrettslag fordelt per lag og med beløp per 31. desember 2022.

Tabell 1.9 Garantiansvar til idrettsformål. Tall i millioner kroner.

Trondheim Taekwon-do klubb	7,6
Trondheim Bordtennisklubb	1,8
Leangen Curling AS	1,8
Sjetne Idrettslag	11,8
Sverresborg Fotball	7,7
Charlottenlund Sportsklubb	25,0
Ranheim Idrettslag	84,0
Trolla Idrettslag	0,6
Nardo Fotballklubb	12,0
Byåsen IL	47,8
Trondhjems Skiskytterne	1,2
Sportsklubben Trygg Lade	58,3
Vestbyen idrettslag	5,5
Skaun Motorsenter AS	5,5
Romolslia Sportsklubb	6,9
Utleira idrettslag	4,6
Heimdal Idrettsforening	22,1
Kattem IL Fotball	3,3
SK Trondheims-Ørn	38,1
Sør-trøndelag Ishockeykrets	2,0
Tiller Idrettslag	0,4
Sportsklubben National Kameratene	0,9

Vassfjellet Vinterpark	79,5
Trondheim Rideklubb	0,3
Flatås idrettslag	35,50
Sum	464,2

Ved utgangen av 2022 har Trondheim kommune et garantiansvar for investeringer i idrettsanlegg på 464,2 millioner kroner. Dette er en økning på 39 millioner kroner sammenlignet med utgangen av 2021. At det er en økning vitner om at det bygges og rehabiliteres idrettsanlegg i regi av idrettslagene i byen. Selv om flere av lagene har hatt anstrengt økonomi i perioder, er det ingen indikasjoner på at noen er i en så vanskelig økonomisk situasjon at de ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser overfor sine kreditorer. Sist kommunen måtte innfri en garanti for et idrettslag som ikke klarte sine økonomiske forpliktelser, var på midten av 1990-tallet.

Kommunen har fortsatt et stort garantiansvar for boliger og institusjoner

Tabell 1.10 Garantiansvar boliger og institusjoner. Tall i millioner kroner

Ilen Menighets Stiftelse	17,9
Zion sykehjem Stiftelse	12,1
Bakklandet Menighets Omsorgssenter	13,9
Borettslaget Bergheim senior og omsorgsboliger	16,1
Borettslaget Harmonien	6,2
Borettslaget J.O. Stavsvei 1, omsorgsboliger	5,7
Borettslaget Sannan park omsorgsboliger	6,1
Kystadtunet BL	6,5
Laugsand borettslag	10,3
Munkvoll borettslag	28,4
Stiftelsen Laugsands aldershjem	10,2
Stiftelsen Trondhjems Hospital	36,1
Tempesletta borettslag	13,3
Zion sykehjem	11,0
Østre Rosten Borettslag	9,1
Sum	203,0

Garantiansvaret er redusert med 34 millioner kroner i 2022 sammenlignet med utgangen av 2021. Garantiansvaret omfatter lån som er tatt opp av boligstiftelsen for trygdeboliger, private institusjoner og borettslag, til rehabilitering av sykehjem og bygging av omsorgsboliger og trygdeboliger.

2. Arbeidsgiverområdet og felles systemer

Enheter

Trondheim kommune hadde 205 enheter pr. 31.12.2022. Kommunedirektøren strategisk ledelse og Kommunedirektørens fagstab er ikke regnet som enheter.

Følgende enheter ble opprettet i 2022:

- Øya barnehager
- Lund barnehage
- Enhet for sikkerhet og beredskap

Følgende enhet ble nedlagt i 2022:

- Elgeseter barnehager
- Munkvoll hjemmetjeneste ble lagt ned som enhet, og avdelingene her ble organisatorisk lagt under Byåsen hjemmetjeneste i et prøveprosjekt ut 2023

Følgende enheter opphørte som egen enhet og ble slått sammen med en annen enhet i 2022:

- Øya barnehage ble organisatorisk lagt til nyopprettet Øya barnehager
- Majorstuen barnehage ble organisatorisk lagt til Bromstad og Majorstuen barnehager
- Brøset barnehage ble organisatorisk lagt til Brøset og Strinda barnehager
- Hesteskoen barnehage og Sletten barnehage ble slått sammen og ble organisatorisk lagt til nyopprettet Hesteskoen og Sletten barnehager
- Brannåsen barnehage og Tanem barnehage ble slått sammen og ble organisatorisk lagt til nyopprettet Brannåsen og Tanem barnehager

Organisasjonsutvikling

Arbeidsgiverpolitikken

Trondheim kommune arbeidsgiverpolitikk for 2021-2024 ble vedtatt av bystyret den 03.03.2021.

Det er i 2022 startet opp flere tiltak for å ivareta intensjonene i den arbeidsgiverpolitiske plattformen, som har sitt utgangspunkt i våre verdier åpen, kompetent og modig, og de 10 spesifikke vedtakspunktene som danner grunnlaget for målrettede tiltak.

Først og fremst er det brukt tid på å forankre intensjonene i arbeidsgiverpolitikken blant kommunens enhetsledere, tillitsvalgte, verneombud og ansatte for øvrig. I denne forankringen har det vært sentralt å få tilbakemeldinger og innspill til hvordan målgruppen ser for seg at politikken kan implementeres.

Følgende tiltak er gjennomført:

- tema i enhetsleder nettverkene
- opprettet et ansattpanel med 40 deltakere som et arbeidsverksted hvor tjenesteutvikling og arbeidsmiljø er kjernen
- tema i verneombudssamling
- tema i samling for kommunens senior arbeidstakere

Det er vektlagt noen vesentlige arbeidsområder for å kunne følge opp intensjonene i arbeidsgiverpolitikken. Særlig vekt er det lagt på hva som ligger i å “rekruttere, utvikle og beholde” kompetanse.

Prosjekt utvidet partssamarbeid

På bakgrunn av en politisk bestilling fra Lønns- og administrasjonsutvalget er det i perioden 2020-2022 gjennomført et prosjekt om utvidet partssamarbeid på seks enheter innenfor oppvekst og helse- og velferd. Målet med prosjektet har vært å undersøke om forebyggende arbeidsmiljøarbeid kan styrkes gjennom et utvidet partssamarbeid. Prosjektet er gjennomført i de lokale arbeidsmiljøgruppene, og i tråd med lov og avtaleverk. Innholdet i prosjektet ble lagt tett opp til prinsippene i IA-avtalen og politisk sak om arbeidsmiljø og sykefravær. Erfaringer fra prosjektet vil bli brukt i det systematiske arbeidsmiljøarbeidet og i arbeidet med å utvikle partssamarbeidet.

IA avtalen

IA-avtalen gjelder for perioden 2019-2022. Den ble i 2022 forlenget med ytterligere to år for å forsterke innsatsen med å redusere sykefravær og frafall fra arbeidslivet. En vesentlig endring i IA-avtalen for inneværende periode er at avtalen gjelder for hele arbeidslivet, og at ordningen med IA-virksomheter i prinsippet forsvant.

IA-avtalene har fra oppstart og fram til siste periode i stadig økende grad hatt fokus på arbeidsmiljø. I dagens IA-avtale er innsatsområdene forebyggende arbeidsmiljøarbeid og innsats mot lange og/eller hyppig gjentakende sykefravær.

Det jobbes kontinuerlig med å bedre arbeidsmiljøet og redusere sykefraværet blant kommunens ansatte ute på den enkelte enhet. Vi vet at godt arbeidsmiljøarbeid forebygger sykefravær og tidlig frafall fra arbeidslivet. Innsatsområdet forebyggende arbeidsmiljøarbeid er innlemmet i SAMUs handlingsplan, og har sitt grunnlag i politisk sak om arbeidsmiljø og sykefravær. Alle enheter skal gjennom sine respektive arbeidsmiljøgrupper jobbe aktivt med mål i SAMUs handlingsplan og de respektive AMUenes handlingsplan. Slik sikres at enhetene er godt kjent med fokusområder de skal jobbe med.

Å rette differensierte tiltak og virkemidler inn mot ulike bransjer er en viktig forutsetning for innsatsen i denne avtaleperioden. Trondheim kommune har deltatt i det nasjonale bransjeprogrammet med flere barnehager og helse- og velferdssenter. Det er etablert

bransjevise mål for sykefraværet ved definerte enheter slik at målene blir mer realistisk for den enkelte enhet i stedet for å forholde seg til det overordnede målet for sykefravær i Trondheim kommune.

I innsatsen mot lange og /eller hyppig gjentakende sykefravær, har vi i hele avtaleperioden oppsøkt ledere med ansatte i den aktuelle målgruppen og tilbudt bistand for å finne hensiktsmessige alternativer til sykmelding. Dette arbeidet har vært et supplement til ledernes rutinemessige oppfølgingsarbeid av enkeltpersoner. I tillegg er det inngått en avtale med de to NAV-kontorene om samarbeid for å løse flere slike enkeltsaker i fellesskap.

Nye uførepensjonister

Statistikk over uførhet inkluderer nye tilfeller i Trondheim kommunale pensjonskasse (TKP), Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal landspensjonskasse (KLP). TKP har endret på metoden for rapportering i 2022. Tallene som nå rapporteres inkluderer ikke lenger utbetalinger som TKP refunderer til annen offentlig pensjonsordning (utgående refusjoner - medlemmet har jobbet i en annen kommune før syk og tilhørende utbetalinger), samt pensjoner hvor utbetaling er null. Dette medfører at det tallet for nye uføre blir lavere enn hva tilfellet var slik det ble rapportert tidligere, og vi har dermed ikke statistikk for foregående år å sammenligne med. TKP skal gjøre en ny beregning for foregående år basert på ny metode, men disse tallene er ikke klare p.t. Vi rapporterer derfor kun på tall for 2022, uten å vise til tidslinje.

I 2022 var det 259 medarbeidere i Trondheim kommune som ble helt eller delvis ufør. 218 av disse har tilhørighet til Trondheim kommunale pensjonskasse. Det var 32 menn og 227 kvinner som ble ufør. 47,5 prosent av disse var i alderen 40-49 år. 51,4 prosent av de nye mottakerne fikk innvilget 100 prosent uførhet.

Vi har ikke oversikt over fordeling av nye uføre fordelt på virksomhetsområder, men TKP vil gi oss statistikk på dette fra og med 01.01.2023. Vi sitter heller ikke på lokal kunnskap om hva som er årsakene til uførhet for ansatte i Trondheim kommune. Som en av landets største arbeidsgivere er det derimot grunn til å anta at vi er representative for arbeidslivet for øvrig. Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) viser til følgende faktorer som meget betydningsfulle med hensyn til årsaker til uførhet: Lav kontroll, gjerne i kombinasjon med høye kvantitative krav, organisasjonsendringer, mangelfull opplæring, repetitive arbeidsoppgaver og opplevd ubalanse mellom innsats og belønning. Det å jobbe systematisk med forebyggende faktorer i arbeidsmiljøet, vil være den viktigste strategien for å redusere antall nye uføre i Trondheim kommune.

Avtalefestet pensjon (AFP)

I 2022 var det totalt 106 personer som startet AFP, enten helt eller delvis. Av disse var det 19 menn og 87 kvinner. 71 av disse var under 64 år. Av de 106 nye tilfeller av AFP er 69 knyttet til Trondheim kommunale pensjonskasse, mens Statens pensjonskasse og Kommunal

Landspensjonskasse er oppført med henholdsvis 31 og 6 prosent. Andelen som startet med AFP i 2022 var 9,4 prosent av totalt antall ansatte som har anledning til å ta ut AFP mot 16 prosent i 2021.

Det er ved utgangen av 2022 413 personer som mottar AFP, derav 79 prosent kvinner.

Organisasjonsprosjektet 2022

I 2022 ble det gjennomført et omfattende organisasjonsprosjekt, hvor formålet var å utarbeide et grunnlag for beslutning om organisasjonsutvikling i kommunens ledelse, fagstab, og utviklings- og støttetjenester. Arbeidet har omfattet en grundig prosess for identifisering av antatt hensiktsmessig plassering av oppgaver, ansvar, myndighet og roller, av koordineringsbehov, og av kompetansebehov. Det er blitt lagt til rette for bred medvirkning fra kommunedirektørens fagstab, utviklings- og støttetjenester og ledelse, gjennom intervjuer, gruppeoppgaver og spørreundersøkelser. Målet for prosjektet er å skape nok ledelses- og gjennomføringskraft til å følge opp politiske prioriteringer og til å sikre at Trondheim kommune leverer gode tjenester til innbyggere og næringsliv i takt med samfunnsutviklingen. I tillegg skal prosjektet bidra til styrket omstillingsevne, bedre arbeidsmiljø og en modernisering av virksomheten. Kommunedirektøren vedtok innstilling til beslutning i november. Arbeidet med endringer som følger av prosjektet fortsetter i første kvartal av 2023.

TRD3.0 Unikom

Ved fornyelse av avtalen om Universitetskommune TRD3.0 for perioden 2022-2025, ble innsatsområdet "smartby" avsluttet. Oppgavene som lå til dette området ble fordelt til de øvrige prosjektene. Fra januar 2022 ble det etablert et nytt innsatsområde, kalt Unikom. Unikom er gitt følgende særskilte ansvar: Arbeid med nasjonal modell og forskrift, oppfølging av nasjonale myndigheter, oppfølging og gjennomføring av den nasjonale konferansen Arena Unikom, samarbeid og kunnskapsoverføring og koordinering med andre universitetskommuner og universitets- og høyskolesektoren. Realisering av disse ansvarsområdene skal skje i nært samarbeid med de andre innsatsområdene i TRD3.0. Det er etablert et nytt samarbeidsutvalg som skal støtte prioriteringene innenfor Unikom. Samarbeidsutvalget ledes av organisasjonsdirektør i Trondheim kommune. Dekan ved NTNUs fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap er nestleder for utvalget.

Innovasjonsstipend

Etter at Trondheim kommune vant Kommunal- og moderniseringsdepartementets innovasjonspris for "helhetlig og systematisk innovasjonsarbeid" på 0,5 millioner kroner i 2019 ble det besluttet av prispengene skulle gå tilbake til de ansatte i form av årlige Innovasjonsstipend.

I tillegg ble det satt av 0,2 millioner kroner årlig til innovasjonsstipend i perioden 2021-2024. Stipendet er delt i to; Trinn 1 (7000 kroner) brukes til å få innsikt i en problemstilling eller en idé og Trinn 2 (inntil 50 000 kroner) kan tildeles de beste søkerne for å teste ut sine initiativer.

Trinn 1 av stipendet har vært utbetalt til 64 medarbeiderdrevne tiltak i perioden 2020 - 2022. Andelen tiltak som gjennomføres har økt fra 20 prosent i 2020 til 68 prosent i 2021 og 80 prosent i 2022. For det litt større stipendet på inntil 50 000 kroner er det tildelt 14 stipend. Her er kravet til gjennomføringstid utvidet for å ivareta skoleåret og gi tid nok til gjennomføring. Nettsiden trondheim.kommune.no/innovasjonsstipend har informasjon om stipendet og vinnerne.

Likestillingsredegjørelse

I Trondheim kommunes arbeidsgiverpolitikk fremgår: *“Mangfold er en ressurs, og organisasjonen dyrker mangfold ved å legge til rette for mangfold i rekruttering av medarbeidere og ledere, og bekjemper alle former for diskriminering og sosial dumping.”*

Arbeidsgivers aktivitetsplikt

I henhold til likestillings- og diskrimineringsloven § 26 skal kommunen som arbeidsgiver arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering når det gjelder “.....kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, eller kombinasjoner av disse grunnlagene, og søke å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold.”

Kommunedirektøren har satt ned en partssammensatt arbeidsgruppe som arbeider i henhold til likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

Kommunen har gjennomført en undersøkelse om diskriminering og hindre for likestilling blant arbeidsmiljøgruppene ved den enkelte kommunale enhet i Trondheim kommune i desember 2022/januar 2023. Spørsmålene omhandlet:

- om det foreligger risiko for at ansatte på enheten kan bli utsatt for diskriminering eller om det foreligger hindre for likestilling
- hvilke områder det kan være risiko for diskriminering
- hva som kan være årsaken til en evt. diskriminering eller hindre for likestilling.
- hvilke arbeidsmiljøgruppen mener kan være hensiktsmessig å iverksette for å bidra til økt likestilling og mangfold, samt hindre diskriminering.

Kommunen har 205 enheter, og 95 arbeidsmiljøgrupper besvarte undersøkelsen. Noen enheter har flere arbeidsmiljøgrupper, men svarprosenten vil likevel være under 50 prosent. Kommunen kan dermed ikke legge til grunn at undersøkelsen gjenspeiler de faktiske forhold, men den gir en viss oversikt.

Undersøkelsen viser at det i all hovedsak er lav risiko for diskriminering i Trondheim kommune. Verdiene i undersøkelsen var satt fra 1-6, hvor 6 er høyest risiko for diskriminering. Se resultater i tabellen nedenfor.

Tabell 2.1 Resultat fra undersøkelse om diskriminering og hindre for likestilling

Verdi	Antall	Prosent
1	36	38,3
2	39	41,5
3	12	12,8
4	3	3,2
5	2	2,1
6	2	2,1

Arbeidsmiljøgruppene som har satt verdi på 3, 4, 5 eller 6 på spørsmål om risikoer for diskriminering, skulle svare på innen "hvilke områder" det var vurdert å være størst risiko. Siden de fleste arbeidsmiljøgruppene svarte at det var lav risiko i utgangspunktet, ble det svært få som svarte på dette spørsmålet (23 arbeidsmiljøgrupper). Flertallet av de som svarte mente det var størst risiko for diskriminering av etnisitet og funksjonsnedsettelse. Videre anførte de få som svarte at det var størst risiko for diskriminering i rekrutteringsprosessen, samt at det var risikoer for trakassering.

Tabellen under viser hvor arbeidsmiljøgruppene mener det finnes risikoer for diskriminering eller hindre for likestilling. Kun de som har svart verdi 3-6 på at det foreligger risiko ble bedt om å svare. Tilsammen kom det inn 23 svar.

Tabell 2.2 Resultat fra undersøkelse om diskriminering og hindre for likestilling

Områder	Antall	Prosent
Rekrutteringsprosessen	12	52,2
Lønns- og arbeidsvilkår	5	21,7
Forfremmelse	2	8,7
Utviklingsmuligheter	6	26,1

Tilrettelegging	8	34,8
Kombinere arbeid og familie	2	8,7
Trakassering	12	52,2
Seksuell trakassering	5	21,7
Kjønnsbasert vold	0	

Holdninger, fordommer og for dårlig kjennskap til lovverk og kommunens interne retningslinjer er nevnt som mulige årsaker til risikoer som finnes. Opplæring, refleksjon og det å sette temaet på dagsorden var forslag til aktuelle tiltak.

I prosjektet Profesjonell rekruttering sikrer mangfold har Trondheim kommune i 2022 iverksatt flere tiltak i rekrutteringsprosessen:

- revisjon av kommunens tilsettingsrutiner.
- i samarbeid med NTNU gjennomført tre opplæringsprogram i mangfoldsledelse for nøkkelpersoner, ledere og HR-rådgivere i kommunen.
- gjennomført syv kompetanse samlinger med tema profesjonell rekruttering. Målgruppen var enhetsledere, rektorer, direktører, HR-rådgivere, avdelingsledere og hovedtillitsvalgte innen helse og omsorg, oppvekst og utdanning, kultur, næring, mobilitet og samferdsel.
- utarbeidelse av en historiefortelling som engasjerer følelser omkring kommunen og vårt syn på “ hvem som passer inn hvor”. Denne historiefortellingen fungerer som et verktøy for dilemmatrening mot fordommer og stereotypier.

I Trondheim kommunes tilsettingsrutiner fremgår:

Trondheim kommune legger til rette for mangfold og våre ansatte skal gjenspeile byens befolkning. Trondheim kommune skal være en organisasjon som dyrker mangfold og bekjemper alle former for diskriminering og sosial dumping. (...) Rekrutterende leder skal med bakgrunn i arbeidsgiverpolitikken vurdere kandidaters kvalifikasjon til jobben med en bevisst tanke og praksis omkring mangfold.

Kommunen planlegger å arbeide videre i 2023 med et mangfoldig arbeidsliv gjennom prosjektet “Profesjonell rekruttering sikrer mangfold” der kommunen planlegger å søke IMDI om tilskudd. Tiltakene er utarbeidet med mål om en helhetlig og strategisk satsing på profesjonelle prosesser. En videreføring av arbeidet består blant annet i å utvikle en rekrutteringsstrategi for Trondheim kommune. Gjennom å satse på profesjonelle rekrutteringsprosesser og bygge mangfoldskompetanse internt i kommunen, blir vi bedre rustet til å favne en mangfoldig sammensatt arbeidsstyrke.

Arbeidsmiljøgruppene arbeider forebyggende på den enkelte enhet og Trondheim kommune har systemer og rutiner for varsling om kritikkverdige forhold slik at ansatte kan varsle dersom kritikkverdige forhold f.eks omkring diskriminering skulle oppstå.

Kjønn

Ved utgangen av 2022 var 74,2 prosent av de ansatte i kommunen kvinner. Av alle ledere (fra kommunedirektøren til avdelingsledere) er 27,9 prosent menn. Det er dermed omtrent lik kjønnsfordeling blant ledere som blant de ansatte for øvrig. Totalt antall ansatte gikk ned med 147 fra 2021 til 2022, og antall årsverk ble redusert med 16.

Tabell 2.3 Antall ansatte og årsverk 2022 etter virksomhetsområde

	Kvinne			Mann			Sluttsum	
Virksomhetsområde	Antall	Årsverk	Andel	Antall	Årsverk	Andel	Antall	Årsverk
Byutvikling	616	588	48,5%	634	624	51,5%	1 250	1 211
Finansforvaltning	46	45	70,5%	19	19	29,5%	65	64
Helse og velferd	4 851	3 730	78,1%	1 337	1 048	21,9%	6 188	4 778
Kommunedirektøren*	3	3	37,5%	5	5	62,5%	8	8
Kultur og idrett	129	110	62,5%	81	66	37,5%	210	176
Næring, samferdsel, klima og miljø	93	91	60,5%	61	59	39,5%	154	150
Oppvekst og utdanning	5 141	4 689	77,8%	1 489	1 340	22,2%	6 630	6 028
Ordfører og bystyre	18	18	61,4%	11	11	38,6%	29	29
Organisasjon	243	234	62,1%	145	143	37,9%	388	377
Sluttsum	11 109	9 507	74,2%	3 778	3 314	25,8%	14 887	12 821

*Kommunedirektøren og hans ledergruppe

Ufrivillig deltid

Arbeidet med heltidsarbeidet i 2022 bygger på den politiske saken "God beredskap med robust arbeidskraft i kommunal egenregi" (PS 0209/20).

Fra høsten 2022 er deler av arbeidet med heltid lagt inn under prosjektet “Heltid og årsplanlegging”. Dette prosjektet omfatter etablering av et sentralisert kompetansemiljø for bemanningsplanlegging som skal bistå enheter innen helse og velferd, samt oppvekst og utdanning, med å lage turnuser. Økt kvalitet på turnusarbeidet forventes å kunne svare ut flere av vedtakspunktene i bystyresaken om heltid.

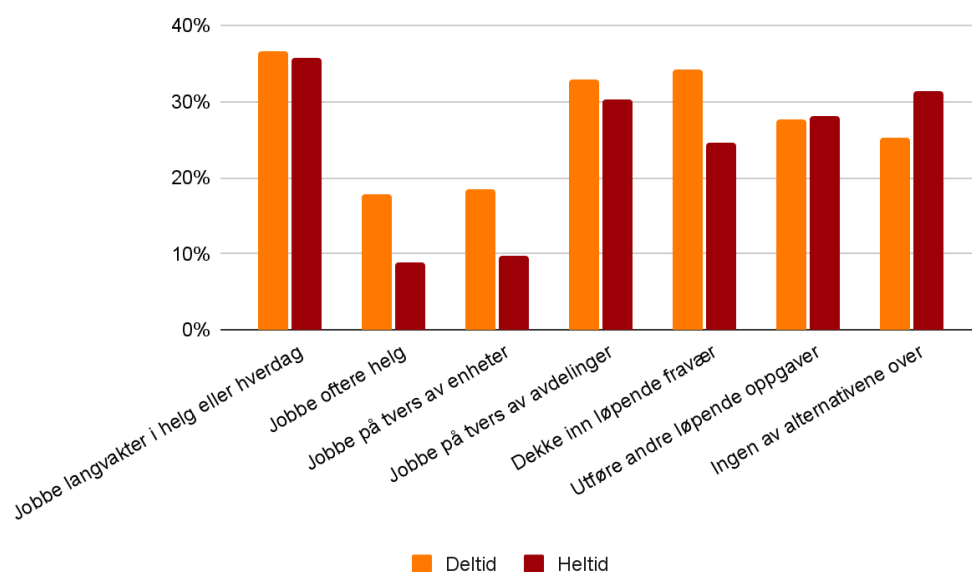
Prosjektet har i 2022 gjennomført to spørreundersøkelser for å kartlegge holdninger til heltidsarbeid blant ansatte i helse- og velferdstjenestene:

1. Én spørreundersøkelser blant deltidsansatte i helse- og velferdstjenestene for å kartlegge hvor mange som ønsker større/full stilling
2. Én spørreundersøkelse til alle ansatte i helse- og velferdstjenestene for å kartlegge holdninger til ulike tiltak som kan gi flere heltidsstillinger, herunder å jobbe på to enheter.

Resultatet fra undersøkelsene viser at en stor andel av dagens deltidsansatte ikke ønsker heltidsstilling, samtidig som flertallet av ansatte i helse- og velferdstjenestene er åpne for å gjøre endringer i egen arbeidssituasjon hvis dette kan føre til flere heltidsstillinger.

Spørreundersøkelsens resultat om ønsker om større/full stilling er blitt fulgt opp med hver enkelt enhetsleder i helse- og velferdstjenestene. Dette har resultert i 22 nye heltidsstillinger, i tillegg til at ytterligere 13 ansatte har fått økt sin stillingsprosent. Svarene fra spørreundersøkelsen om tiltak for heltidsstillinger danner grunnlag for det videre arbeidet med å øke andelen heltidsstillinger.

Figur 2.1: Svar på spørsmålet “Hva er du villig til å gjøre for å legge til rette for at du eller andre kan få full stilling?”, fordelt på om respondenten er heltids- eller deltidsansatt (N= 1812)

Prosessene med arbeidstidsplanlegging utføres i tett samarbeid med enhetsledere, verneombud og tillitsvalgte, og vil bli innarbeidet i rutinen for utarbeidelse av kalenderplan.

Det er etablert rutiner for hvordan enhetene/arbeidsgiver skal følge opp krav om økt stillingsandel i henhold til det den ansatte faktisk har jobbet. I forbindelse med innhenting av ønsker ved inngåelse av ny kalenderplan vil ansatte få mulighet til å fremme ønske om større stilling.

Ufrivillig deltid og ønske om større stilling blir kartlagt og fulgt opp som en del av arbeidet med ny kalenderplan.

Tjenestemottakerens behov legges til grunn i døgnrytmeplanen. Dette er en oversikt over alle aktiviteter som er i løpet av et døgn, uke og år og som skal ligge til grunn for bemanningsplanen. Dette ligger i dagens rutiner og vil bli forsterket gjennom sentralisert bemanning.

Tabell 2.4 Andel heltidsstillinger som jobber turnus fordelt på ulike stillingsgrupper

Utdanning/Avlønning	Tjenesteområde	Antall Heltid	Antall Deltid	Total	Andel heltidsstillinger
Fagarbeiderstillinger og tilsvarende	Barne- og familietjenester	18	71	89	20,22%
	Bo- og aktivitetstilbud	127	335	462	27,49%
	Helseenheter*	2	10	12	16,67%
	Helsehus	33	103	136	24,26%
	Hjemmetjenester	155	175	330	46,97%
	Barnehager	1		1	100,00%
	Helse- og velferdssenter	215	540	755	28,48%
	Skoler	2	2	4	50,00%
	Kultur	4	1	5	80,00%
	Personaltjenesten**		14	14	0,00%
	Psykisk helse og rus	6	17	23	26,09%
	Trondheim bydrift	37	1	38	97,37%
	Trondheim eiendom	1	2	3	33,33%
	Trondheim parkering	17	1	18	94,44%
Stillinger direkteplassert	Trondheim bydrift	2		2	100,00%
Stillinger med fagskoleutd.	Barne- og familietjenester	1	6	7	14,29%
	Bo- og aktivitetstilbud	17	14	31	54,84%
	Helseenheter*		4	4	0,00%
	Helsehus	3	7	10	30,00%
	Hjemmetjenester	11	4	15	73,33%
	Helse- og velferdssenter	34	15	49	69,39%
	Psykisk helse og rus	3	1	4	75,00%
	Trondheim bydrift	3		3	100,00%
Stillinger med krav om -årig U/H-utdanning	Barne- og familietjenester	62	62	124	50,00%
	Bo- og aktivitetstilbud	181	120	301	60,13%
	Helseenheter*	12	36	48	25,00%
	Helsehus	64	34	98	65,31%

Utdanning/Avlønning	Tjenesteområde	Antall Heltid	Antall Deltid	Total	Andel heltidsstillinger
	Hjemmetjenester	158	36	194	81,44%
	Barnehager		1	1	0,00%
	Helse- og velferdssenter	211	154	365	57,81%
	Skoler		1	1	0,00%
	Kultur	6	3	9	66,67%
	Psykisk helse og rus	33	22	55	60,00%
Stillinger med krav om 4-årig U/H-utdanning	Barne- og familietjenester	37	10	47	78,72%
	Bo- og aktivitetstilbud	23	9	32	71,88%
	Helseenheter*		7	7	0,00%
	Helsehus	6	9	15	40,00%
	Hjemmetjenester	13	4	17	76,47%
	Helse- og velferdssenter	29	14	43	67,44%
	Kultur	4		4	100,00%
Stillinger med krav om 5-årig U/H-utdanning	Psykisk helse og rus	23	7	30	76,67%
	Barne- og familietjenester	9	2	11	81,82%
	Bo- og aktivitetstilbud	4	1	5	80,00%
	Helseenheter	2	4	6	33,33%
	Hjemmetjenester	3	1	4	75,00%
	Helse- og velferdssenter	6	2	8	75,00%
	Kultur	6	1	7	85,71%
Stillinger med krav om mastergrad	Psykisk helse og rus	4	4	8	50,00%
	Barne- og familietjenester	9	3	12	75,00%
	Bo- og aktivitetstilbud		1	1	0,00%
	Hjemmetjenester	2		2	100,00%
	Helse- og velferdssenter	2		2	100,00%
	Psykisk helse og rus	2	2	4	50,00%
Stillinger med krav om mastergrad m/tillegg	Hjemmetjenester	1		1	100,00%
	Psykisk helse og rus	1		1	100,00%
Stillinger uten krav om utdanning	Barne- og familietjenester	1	41	42	2,38%
	Bo- og aktivitetstilbud	16	172	188	8,51%
	Byomfattende helse- og velferd***	3	3	6	50,00%
	Helsehus	4	61	65	6,15%
	Hjemmetjenester	2	101	103	1,94%
	Helse- og velferdssenter	6	361	367	1,63%
	Kultur		6	6	0,00%
	Psykisk helse og rus	1	5	6	16,67%
	Trondheim bydrift	13	7	20	65,00%
	Trondheim eiendom	2	1	3	66,67%
Trondheim parkering	1		1	100,00%	

*Aktivitetstilbud for hjemmeboende og Trondheim interkommunale legevakt

**Lærlinger

***Transport produksjonskjøkken

Kjønnfordeling ansatte i barnehage og omsorg

Tabell 2.5 Kjønnfordeling ansatte i barnehage og omsorg i 2022

	Kvinne		Mann	
	Antall	Andel	Antall	Andel
Omsorg	4 469	79%	1189	21%
Barnehage	1 694	87%	233	13%

Menn i barnehage

Det langsiktige målet har vært at andelen menn i barnehager skal øke til 12 prosent. Ved utgangen av 2022 var det i kommunale barnehager 13 prosent menn, det er en økning fra 2021 med omtrent ett prosentpoeng.

Vi er gjort kjent med at ved Dronning Mauds Minne som utdanner barnehagelærere startet det høsten 2022 401 studenter, hvorav 68 menn. Dette tilsvarer 17 prosent menn.

Menn i omsorgstjenesten

I 2022 benytter vi data fra Helse, bo og aktivitetssenter (BOA), og helse- og velferdssenter (HVS). Menn utgjør 21,2 prosent, som er 0,4 prosent høyere enn i 2021.

“Menn i helse”

Menn i helse er et rekrutteringsprogram hvor menn tilbys et komprimert og forutsigbart utdanningsløp frem mot fagbrev som helsefagarbeider. Deltakerne i prosjektet rekrutteres via NAV.

Trondheim kommune har hatt “Menn i helse” i ordinær drift i åtte år. Øvrige kommuner som deltar i programmet har “Menn i helse” organisert som prosjekt.

Trondheim kommune har en ledende rolle for samarbeid med nabokommunene Ørland, Stjørdal, Melhus, Rissa, Skaun, Røros og Orkland.

Trondheim har til enhver tid garanti for 30 læreplasser til Menn i helse. Siden oppstarten i 2010 har 183 kandidater tatt fagbrev. Av alle 183 med fagbrev har over 90 prosent av disse en jobb å leve av innenfor helse. 54 prosent av kandidatene har fått beste karakter på fagprøven. I tillegg har åtte kandidater gått videre til å ta en bachelorgrad innen sykepleie eller vernepleie. På lik linje med 2021-kullet består 2022-kullet av to klasser ved Trondheim voksenopplæringscenter. Kvinner får også delta i undervisningen, og teller seks i 2022-kullet. Alle har ytelse fra NAV og tilbys samme metodikk fra utvelgelse og oppfølging frem mot fagbrev som de mannlige deltakerne.

Søkere til lære plasser og antall lærekontrakter

Tabell 2.6 Søkere til lære plasser og antall lærekontrakter

FAG	Totalt søkere	Menn	Kvinner	Menn i helse	Helsearbeiderfag for innvandrere	Lære-kandidater	Inn-vandrer bakgrunn (oppgitt i søknad)	Ansatt som lærling/lære-kandidat
Helsearbeiderfaget	220	73	147	33	*	1	49	117
Aktivitørfaget	7	1	6	0	0	0	1	2
Renholdsoperatørfaget	3	2	1	0	0	0	1	0
Barne- og ungdomsarbeiderfaget	128	26	102	0	0	11	6	82
Service- og administrasjonsfaget	16	4	12	0	0	0	3	6
IT-driftsfaget	13	11	2	0	0	1	1	1
Ernæringskokkfaget	11	5	6	0	0	0	2	1
Mediedesignfaget	12	5	7	0	0	0	2	3
Byggdrifterfaget	7	16	1	0	0	0	2	1
Anleggsgartnerfaget	8	3	5	0	0	0	2	1
Kjemiprosessfaget	10	6	4	0	0	0	0	2
Veidrift- og veivedlikehold	6	5	1	0	0	0	0	1
TOTALT u/Fagbrev på jobb	441	147	294	33	0	13	69	219
Fagbrev på jobb (FPJ)	45	5	40	0	0	0	5	22

Det ble ansatt 219 lærlinger/lære kandidater i Trondheim kommune i 2022. I tillegg til disse kommer Fagbrev på jobb-kontrakter. Fagbrev på jobb er en ordning for voksne som er i et arbeidsforhold. Voksne får her mulighet til å få fag- eller svennebrev på grunnlag av allsidig praksis, eventuell realkompetansevurdering og opplæring kombinert med veiledet praksis i vanlig arbeid. I januar 2022 var det 17 søkere til Fagbrev på jobb-ordningen. Av disse fikk åtte tilbud; en i aktivitørfaget og sju i helsearbeiderfaget. I andre inntaksrunde i august 2022 var det 28 søkere. Av disse fikk 14 tilbud; 12 i helsearbeiderfaget og to i anleggsgartnerfaget. De som ikke fikk kontrakt var ikke kvalifisert og ble henvist til praksiskandidatordningen av Trøndelag fylkeskommune.

Det er 403 løpende kontrakter for fagopplæring i Trondheim kommune per 31.12.2022. Dette inkluderer både lærlinger, lære kandidater og fagbrev på jobb kandidater som har startet på sitt andre læreår.

Lønnsutvikling mellom kvinner og menn

Tariffavtalen for KS-området er delt inn i ulike lønnskapitler. Arbeidstakere i kapittel 4 er omfattet av sentrale lønnsforhandlinger, mens arbeidstakere i kapittel 3 og 5 får lønnstillegg avtalt lokalt i den enkelte kommune/fylkeskommune. Kapittel 3 består av ledere (fra kommunedirektør til avdelingsledere), mens kapittel 5 består av akademikere (for eksempel rådgivere, leger, advokater og ingeniører). I Trondheim kommune tilhører omtrent 1000 ansatte kapittel 3, omtrent 14 000 ansatte kapittel 4 og omtrent 800 kapittel 5.

De fleste ansatte i kommunen får lønn etter garantirammer og fagstiger avtalt gjennom hovedtariffavtalen (HTA) og lokale ordninger. Lønn fastsettes på grunnlag av ansiennitet, kompetanse og meransvar for ansatte i kapittel 4, og kompetanse og måloppnåelse i kapittel 5. Den etablerte strukturen legger til rette for lik lønn i like stillinger i kommunen. I og med at noe av lønnsveksten for enkelte grupper av ansatte skyldes prosentvise tillegg, vil veksten i kroner være forholdsvis størst for de gruppene som har høyest lønn.

Gjennomsnittslønnen for menn er høyere enn for kvinner. Dette skyldes blant annet at flere kvinner enn menn arbeider innen yrker der det også er mer deltid. Det er også flere menn enn kvinner som er ansatt i stillinger med høyere kompetansekrav og ansvar. Dette er også en medvirkende årsak til lønnsforskjellen.

Tabell 2.7 Gjennomsnittlig lønn og stillingsprosent for fast ansatte 2022

	Total	Kvinner	Menn
Gjennomsnittlig stillingsprosent per ansatt	86,1	85,6	87,7
Gjennomsnittlig lønn per årsverk i kroner	516 118	513 425	523 982

Tabellene under viser gjennomsnittlig lønn fordelt mellom kvinner og menn mellom ulike stillingskategorier.

Tabell 2.8 Gjennomsnittlig lønn i 2022 fordelt på kjønn og stillingstittel, kapittel 3

Stillingsgruppe navn	Kvinne gj. sn. årslønn	Mann gj. sn. årslønn	Total	
			Ansatte	Gj. sn. årslønn
Avdelingsledere	723 117	757 131	534	732 502
Enhetsledere	865 386	926 160	206	885 057
Kommunalsjefer	1 071 943	1 035 000	7	1 066 665
Områdedirektører/Kommunedirektør	1 306 523	1 358 440	8	1 338 971
Sluttsum	767 118	822 939	755	783 381

Tabell 2.9 Gjennomsnittlig lønn i 2022 fordelt på kjønn og stillingstittel, kapittel 4

Stillingsgruppe navn	Kvinne gj. sn. årslønn	Mann gj. sn. årslønn	Total	
			Ansatte	gj. sn. årslønn
Adjunkt	562 996	556 521	1 469	561 162
Aktivitører	449 934	389 000	52	448 865
Ambulansearb.	468 400	462 364	9	462 867
Assistenter flere områder	371 057	370 625	1 547	370 935
Avlaster	554 248	547 289	156	552 668
Barne/ung.arb.	437 531	429 258	909	435 984
Barnepleiere	461 003	460 300	30	460 981
Barnevernspedagoger	543 362	517 984	238	539 750
Bibliotekarer	578 195	534 167	23	572 452
Dagl leder SFO	611 700		1	611 700
Driftsoperatører	466 006	479 323	99	476 926
Ergoterapeuter	527 276	513 456	221	524 901
Fagarbeidere	500 200	477 013	292	480 030
Fagleder o.lo.	650 473	700 534	48	660 902
Fagleder skole	666 214	695 586	13	680 900
Fysioterapeuter	545 633	538 160	137	544 128
Førskolelærere	491 936	483 139	417	490 331
Helsefagarbeidere	421 701	423 203	969	422 107
Helsesøster	571 457	552 900	154	571 236
Hjelpepleiere	461 391	459 974	565	461 222
Kokker	444 750	444 500	44	444 648
Konsulenter	554 776	578 205	600	560 306
Leger	633 556	633 556	9	633 556
Lektor	594 902	592 503	639	594 260
Lærer	484 879	462 521	83	476 589
Lærlinger	387 708	387 370	366	387 599
Miljøarbeidere	430 964	432 601	273	431 535
Miljøterapeuter	523 761	518 859	548	522 260
Mus/Kult. Lærer	595 287	564 278	197	580 556
Omsorgsarbeidere	459 284	457 903	198	459 074
Pedagoger	537 508	516 753	474	535 942
Renholdere	431 359	393 651	359	425 421
Saksbehandlere merkantil	655 543	708 067	24	664 297
Sekretærer	474 853	478 325	162	475 176
Sjåfører	431 400	431 400	8	431 400
Sosionomer	541 312	550 722	262	542 423
Studenter	381 594	392 436	245	383 495
Sykepleiere	520 392	526 374	857	521 194
Tolker	516 667	541 463	14	530 836
Unge arbeidstakere	292 410		3	292 410
Vernepleiere	514 767	519 057	548	515 747

Total	487 054	481 419	13166	485 667
--------------	----------------	----------------	--------------	----------------

Tabell 2.10 Gjennomsnittlig lønn i 2022 fordelt på kjønn og stillingstittel, kapittel 5

Stillingsgruppe navn	Kvinne gj. sn. Årslønn	Mann gj. sn. Årslønn	Sluttsum Ansatte	gj. sn. Årslønn
Advokat	915 437	848 750	7	886 857
Arkitekt	795 930	779 602	56	792 140
Fagleder o.lo.	779 188	806 222	23	790 942
Ingeniør	678 792	718 118	01	706 166
Jordmor	672 283		25	672 283
Jurist	744 610	715 912	38	737 813
Leger	843 230	812 528	105	834 298
Naturforvalter	704 167	726 292	17	713 277
Ped/psyk rådg.	653 263	662 787	53	653 982
Psykologer	772 309	850 100	28	777 674
Rådgivere	771 194	775 692	258	772 937
Samfunnsvitere	685 473	695 159	90	688 594
Samfunnsøkonomer	738 247	678 000	7	729 640
Sivilingeniører	767 433	802 183	119	783 202
Siviløkonomer	709 991	739 727	25	723 075
Sluttsum	751 991	761 477	952	755 410

Medarbeidere med innvandrerbakgrunn

Kommunedirektøren gjennomførte per 1. januar 2023 en optelling over antall medarbeidere fra Øst-Europa, Afrika, Asia, Mellom- og Sør-Amerika og Oseania (bortsett fra Australia og New Zealand). Med innvandrerbakgrunn mener vi både første- og andregenerasjons innvandrere.

Tabell 2.11 Antall ansatte med innvandrerbakgrunn

	Per 01.01.2023			Per 01.01.2022			Per 01.01.2021		
	Vikar	Fast	Totalt	Vikar	Fast	Totalt	Vikar	Fast	Totalt
Ledere*	0	15	15	0	11	11	0	8	8
Administrasjon**	6	83	89	12	94	106	0	63	63
Utøvende*** under 50 prosent	177	338	515	180	325	505	244	283	527
Utøvende 50-99 prosent	70	384	454	66	409	475	40	310	350
Utøvende 100 prosent	102	731	833	105	555	660	56	711	767
Sum	355	1551	1906	363	1 394	1 757	340	1 375	1 715

* Ledere: fagleder, avdelingsleder, områdeleder etc.

** Administrasjon: rådgiver, konsulent, saksbehandler, sekretær etc.

*** Utøvende: assistent, fagarbeider, lærer, sykepleier etc.

Dataene er innhentet ved en spørreundersøkelse ut til alle enhetene. Svarprosenten var 100 prosent.

Antall medarbeidere med innvandrerbakgrunn er økt med 149 personer fra 2021 til 2022. Tallet inkluderer både fast ansatte og vikarer. Ansatte med innvandrerbakgrunn utgjorde i 2022 rundt 12,8 prosent av kommunens ansatte. Bemanningen i Trondheim kommune skal speile befolkningssammensetningen. Innbyggere med landbakgrunn som nevnt over utgjør om lag 13 prosent av Trondheim kommunes befolkning.

Seniortiltak

I september 2022 ble det gjennomført to samlinger, der målgruppen var arbeidstakere som fylte 60 år i 2022 og deres ledere. I tillegg ble arbeidstakere som fylte 60 år de to foregående år invitert, siden vi ikke kunne ha samlinger under pandemien.

Til sammen deltok 508 deltakere på samlingene de to dagene, med likelydende program. Arbeidsgiver innledet med å vise til arbeidsgiverpolitikken og hvilke utfordringer som ligger foran Trondheim kommune med hensyn til arbeidskraft, og hvilke muligheter som finnes for å utvikle og beholde arbeidstakere i senkarrierer. Representanter for hovedtillitsvalgte presiserte viktigheten av partssamarbeidet i oppfølging av seniorer på den enkelte enhet.

Trondheim kommunale pensjonskasse informerte om pensjon. I tillegg presenterte Senter for seniorpolitikk oppdatert forskning på seniorer i arbeidslivet.

Oppfølging av seniorer er leders ansvar og følges opp på den enkelte enhet i samarbeid mellom leder og seniormedarbeider, og forankres i partssamarbeidet på enheten.

Internkontroll

Kommunene skal ha "internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges i følge bestemmelse om internkontroll i kommunelovens § 25-1."

Internkontrollen skal være "systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold." Alle enheter i Trondheim kommune benytter Kvaliteket og styringskraftportalen i det daglige arbeidet med internkontroll. Noen benytter også egne fagsystemer. I tillegg foretas det kontroll via økonomisystem og HR-system. Rutiner og verktøy bidrar til å holde "orden i eget hus" som en naturlig del av virksomhetsstyring og ledelse.

Styringskraftportalen bidrar til at kommunedirektøren lettere kan følge opp arbeidet som gjøres gjennom faste punkter i årshjulet. Dette innebærer blant annet evaluering av internkontrollarbeidet for inneværende år, og gjennomføre risikovurderinger for å identifisere fokusområder kommende år.

Kvaliteket er Trondheim kommunes kvalitetssystem med dokumentstyring, avvik- og forbedringsmeldinger og forebyggende risikovurderinger. Kvaliteket samler styringsdokumenter, prosedyrer, rutiner og retningslinjer. Enhetene i kommunen skal minst en gang i året gjennomgå systemet for å sikre forbedringer og nødvendige endringer.

Avviks- og forbedringsmeldinger hjelper oss til å ha en kontinuerlig forbedringsprosess i hele kommunen. Dokumentasjon av hendelser er også viktig for å sikre at brudd på lover, forskrifter, prosedyrer og rutiner ikke gjentar seg. Trondheim kommune har mange pågående og nye prosesser. Status på avviks- og forbedringsmeldinger er tilgjengelig i Kvaliteket, og IT-systemet minner lederne om å lukke avvik på egen enhet fortløpende og gir en kontinuerlig forbedringsprosess. Dette er viktig forebyggende arbeid.

Risiko- og sårbarhetsanalyser legges til grunn for å sikre at tiltak for å redusere risiko gjennomføres og vurderer risiko på nytt når tiltakene er gjennomført. Risikovurderinger skal også brukes for å forutse og ha kontroll på uheldige hendelser som kan dukke opp. Dette er viktig forebyggende arbeid.

Kvalitetsnettverket, som består av medarbeidere fra flere virksomhetsområder, møtes jevnlig. Medarbeiderne tar blant annet ut rapporter om hendelser (avvik og forbedring) i Kvaliteket hvert kvartal, som deretter gjennomgås i kommunedirektørens ledermøte. Nettverket gjør vurderinger, tilrettelegger for videre oppfølging og sørger for at informasjonen er åpen og lett tilgjengelig for alle.

Rapportering av statlige tilsyn

Ifølge kommuneloven § 25-2 skal kommunedirektøren rapportere til kommunestyret om resultater fra statlige tilsyn minst én gang i året. Rapporteringskravet inkluderer både tilsyn som er varslet eller pågår på rapporteringstidspunktet, og tilsyn som er avsluttet siden forrige rapportering. Med resultater fra statlig tilsyn menes de konklusjoner som tilsynsmyndigheten kommer fram til, herunder om det er konstatert avvik/lovbrudd. Kravet til å rapportere om internkontroll inkluderer å si noe om hvordan kommunen arbeider med å følge opp eventuelle avvik/lovbrudd

[Statsforvalteren har opprettet en tilsynskalender](#) som skal samordne alle statlige tilsyn.

Rapportering om gjennomførte tilsyn

Helse- og velferdskontoret Falkenborg - Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager

Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet har ilagt 4 pålegg:

1. Krav til oversendelse av kopi av kartlegging og risikovurdering i arbeidsmiljøet som kan gi risiko for psykiske plager samt trusler og vold, og en beskrivelse av hvordan arbeidstakere, verneombud og tillitsvalgte har medvirket.
2. Krav til oversendelse av gjennomførte tiltak som reduserer risiko for psykiske plager og plan med frist for gjennomføring av tiltak.
3. Oversikt over innhold i opplæring for øvelse/ trening i å forebygge og håndtere vold og trusler og opplæring i å forebygge muskel- og skjelettplager, samt en beskrivelse av hvordan arbeidsgiver sikrer fremtidig opplæring.
4. Beskrivelse av hvordan bedriftshelsetjenesten har bistått arbeidsgiver ved gjennomføring av påleggene om kartlegging og risikovurdering ved psykiske plager og plan og tiltak for psykiske plager.

Kommunen har frist til 15.03.2023 for å gi tilbakemelding til Arbeidstilsynet.

Helse og velferdskontoret Lerkendal - Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager

Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet har ilagt 4 pålegg:

- Psykiske plager - kartlegging og risikovurdering
- Psykiske plager - plan og tiltak
- Vold og trussel om vold - opplæring.
- Bedriftshelsetjeneste - bistand til gjennomføring av pålegg

Kommunen hadde frist til 1.3.2023 for å gi tilbakemelding til Arbeidstilsynet.

Trygghetspatruljen - Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager

Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet har ilagt 7 pålegg:

1. Psykiske plager - kartlegging og risikovurdering.
2. Psykiske plager - plan og tiltak
3. Muskel- og skjelettplager - kartlegging og risikovurdering.
4. Muskel og skjelettplager - plan og tiltak
5. Bedriftshelsetjeneste - bistand til gjennomføring av pålegg
6. Verneombud - valg
7. Opplæring generelt

Per november 2022 var punkt 3,4,og 6 oppfylt. Kommunen har frist til 28.3.2023 for å oppfylle påleggene.

Saupstad hjemmetjeneste - Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager
Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

1. Muskel- og skjelettplager - kartlegging og risikovurdering.
2. Muskel og skjelettplager - plan og tiltak
3. Psykiske plager - kartlegging og risikovurdering.
4. Psykiske plager - plan og tiltak
5. Bedriftshelsetjeneste - bistand til gjennomføring av pålegg

Oppfølging fra enheten:

- Påleggene er sendt ut på e-post til alle ansatte og gjennomgått i personalmøter.
- Ledergruppen har hatt en halv dag med bedriftshelsetjenesten for gjennomgang av pålegget og det har også vært samling med bedriftshelsetjenesten der arbeidsmiljøgruppen har deltatt.
- Tillitsvalgte, verneombud og arbeidsmiljøgruppen har deltatt.
- Arbeidsmiljøgruppen har to heldagssamlinger for å jobbe med ROS-analysen.
- Det gjennomføres utviklingssamtaler med ansatte en gang i året der arbeidsmiljø er tema.
- Arbeidsmiljøarbeid legges inn i enhetens årshjul og er fast på agendaen i månedlige møter i arbeidsmiljøgruppen.

Arbeidstilsynet opplyser i brev av 05.12.2022 at alle pålegg er oppfylt.

Ifølge enheten har tilsynet bidratt til bevissthet omkring dokumentasjon, samt å synliggjøre gjeldende rutiner. Ansatte ble involvert i tilsynet og arbeidsmiljøgruppen arbeidet veldig godt med ROS-analyser. Tilsynet medførte en bedre oversikt og nyttig læring.

Enhet for rustjenester - Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager
Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet har ilagt 3 pålegg:

1. Psykiske plager - kartlegging og risikovurdering
2. Psykiske plage - plan og tiltak
3. Bedriftshelsetjeneste - bistand til gjennomføring av pålegg

Enhetens oppfølging av påleggene:

1. Gjennomgang av tilsynsrapport og kontakt med Arbeidsmiljøenheten
2. Utarbeidelse av kartleggingsspørsmål som skal sendes ansatte i form av Questback
3. Utarbeidelse av spørsmål gjennomført sammen med verneombud, tillitsvalgte, Arbeidsmiljøenheten, prosjektleder og avdelingsleder
4. Utsendelse av Questback med svarfrist slutten av september måned

5. Gjennomgang av kartleggingen sammen med verneombud, tillitsvalgte og Arbeidsmiljøenheten
6. Presentasjon av resultater for ansatte i avdelingen
7. Utnevning av en ansatt per team for å jobbe med risikovurdering.
8. Gjennomgang av risikovurdering og vurdere tiltak på bakgrunn av risikovurderingen som er foretatt

NAV Lerkendal - Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager

Arbeidstilsynet har ilagt 6 pålegg:

1. Samordning - HMS-arbeid - skriftlig avtale om hvem som skal ha ansvaret for samordning av virksomhetens helse- miljø og sikkerhetsarbeid.
2. Psykososiale og organisatoriske faktorer - kartlegging og risikovurdering
3. Psykososiale og organisatoriske faktorer - plan og tiltak
4. Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan
5. Vold og trusler - rutiner
6. Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand

Pålegg 5 er lukket. Frist for lukking av de andre påleggene er 31.5.2023.

Trondheim eiendom - Forebygge ulykker - byggherre

Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

I tilsynsrapport av 23.05.2022 etter uanmeldt tilsyn i prosjekt Granåsen idrettspark fant ikke tilsynet brudd på regelverket.

Trondheim bydrift, avdeling teknisk støtte - Verkstedet - sveisekampanje.

Tilsynsmyndighet: Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet har ilagt 4 pålegg om retting:

1. Arbeidsgiver skal sørge for at verneombudet tas med på råd under både planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet jf. arbeidsmiljøloven § 6-2 fjerde ledd. Verneombudet opplyser at han ikke har generell adgang til virksomhetens avviksmeldinger.
2. Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker som har til oppgave å lede eller kontrollere andre arbeidstakere, har nødvendig kompetanse til å føre kontroll med at arbeidet blir utført på en helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig måte, arbeidsmiljøloven §§ 3-2 første ledd bokstav b og 2-3 tredje ledd. Virksomheten har ikke fastsatt kompetansekrav HMS for mellomledere, og har følgelig heller ingen systematikk i kompetanseovervåking/-tiltak for mellomledere.
3. Arbeidsgiver skal iverksette egnede hygiene- og renholdstiltak som bidrar til et bedre inneklima, og slik at helserisikoen reduseres til forsvarlig nivå, arbeidsmiljøloven §

4-4 første ledd, forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) § 2-14, samt forskrift om utførelse av arbeid og internkontrollforskriften. Verkstedlokalene bærer preg av en del rot og lite orden.

4. Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidsutstyret har verneinnretning mot fare i forbindelse med bevegelige deler, arbeidsmiljøloven § 4-4 tredje ledd og forskrift om utførelse av arbeid § 10-6. Under tilsynet ble det observert to søylebormaskiner uten verneinnretning.

Kommunen har innen fristen den 17.06.2022 meldt tilbake til Arbeidstilsynet om at påleggene er etterkommet:

- Verneombudet får tilgang til alle hendelser innenfor sitt verneområde.
- Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal tilpasse et obligatorisk kurs for mellomledere i bydrift. Kurset skal gjennomføres i løpet av høsten og Arbeidsmiljøenheten vil stå for gjennomføringen.
- Det er gjennomført flere generelle ryddeøkter i verkstedet etter tilsynet. Defekt utstyr mm er fjernet og gassflasker er sikret. Det er gjennomført to vernerunder etter tilsynet og det er planlagt månedlige runder med ekstra fokus på ryddighet, renhold og verneinnretninger i kommende periode for å følge opp pålegget.
- Maskiner som ble nevnt i rapporten har fått ny verneinnretning.

Tilbakemeldingene fra Arbeidstilsynet har blitt gjennomgått på alle avdelinger i bydrift, selv om tilsynet kun gjaldt avdelingen Teknisk støtte. Opplæring av arbeidsledere er gjennomført og i tillegg har alle ledere i bydrift, driftsledere, avdelingsledere og bydriftssjef, gjennomført det samme kurset. Det planlegges jevnlig HMS-opplæring fremover der også verneombudene vil bli invitert.

NAV Falkenberg og NAV Lerkendal - Nødhjelp (dokumenttilsyn)

Tilsynsmyndighet: Statsforvalteren

Statsforvalterens konklusjon var:

- Trondheim kommune sikrer ikke en forsvarlig kartlegging av hjelpebehovet til personer som er i en nødsituasjon
- Trondheim kommune sikrer ikke en forsvarlig saksbehandling og tildeling av stønad til personer i nødsituasjon
- Lovbruddene som er avdekket under tilsynet, utgjør samlet sett brudd på kravet til forsvarlige tjenester.

Dette er brudd på sosialtjenesteloven §§ 18 og 4.

Kommunen har den 30.11.2022 og 19.01.2023 meldt følgende tiltak til statsforvalteren:

- Ny intern rutine for å avdekke og formidle behov for økonomisk sosialhjelp i hele NAV-kontoret.
- Ny arbeidsbeskrivelse for håndtering av nødhjelpssøknader
- Ny vedtaksmal for nødhjelp.
- Rapportere videre arbeid til Statsforvalteren. Oversende nye rutiner og maler
- Gjennomgang med hele kontoret (begge bydeler) i kontormøte av ny rutine for å avdekke og formidle behov for økonomisk sosialhjelp.
- Gjennomgå og implementere ny nødhjelpsrutine og vedtaksmal i hele sosialfaglige avdeling ved begge NAV kontorene.
- Kontrollere at ny nødhjelpsrutine og mal er tatt i bruk og at alle saker håndteres riktig. Sette av en bestemt tid hvor alle saker kontrolleres
- Rapportere tilbake til Statsforvalteren resultat av kontorenes kontroll og beskrive hvordan kunnskap om nye rutiner skal holdes vedlike i kontorene.

Tilsynet viser at kommunen har brukt for mange fastsatte standarder og ikke gjort tilstrekkelige individuelle vurderinger.

NAV Falkenberg og NAV Lerkendal - Utmåling av økonomisk stønad til barnefamilier.

Tilsynsmyndighet: Statsforvalteren

Statsforvalteren har vurdert at kommunen ikke sikrer en forsvarlig kartlegging og individuell vurdering av økonomisk sosialhjelp til barnefamilier. Dette gjelder spesielt for større barnefamilier, hvor praksisen har ført til at flere familier har fått utmålt uforsvarlig lav sosialhjelp. En forsvarlig utmåling av stønad forutsetter en kartlegging og vurdering av hvert enkelt familiemedlem, i tillegg til familien som helhet. Statsforvalteren kan vanskelig se at noen familiemedlemmer overhodet ikke har utgifter til å leve og å bo, slik som NAV-kontorene forutsetter i saker der det ikke er beregnet livsopphold for alle barna. Når NAV-kontorene uansett ikke har et system som sikrer tilstrekkelig kartlegging eller individuell vurdering, innebærer praksisen en klar risiko for at familier med flere enn to barn ikke får utmålt forsvarlig sosialhjelp, noe gjennomgang av praksis også har vist.

Statsforvalteren har funnet følgende lovbrudd:

Trondheim kommune sikrer ikke forsvarlig tildeling av sosialhjelp til barnefamilier med flere enn to barn. Det er brudd på sosialtjenesteloven §18, jf. §4 og §5.

Kommunen har den 14.2.2023 meldt følgende til statsforvalteren:

I kommunens budsjett for 2023 er det vedtatt å øke budsjettet til utbetaling av sosialhjelp med 12 millioner fra 2023 for å sørge for at også barnerike familier får barnetillegg for hvert enkelt barn." Dette vedtaket innebærer at Trondheim kommunes satser nå er i tråd med Statens veiledende satser for barn. Som en videre strategi for å unngå å bare støtte seg på vedtatte veiledende satser, ser NAV at kartlegging av brukernes individuelle behov må bli bedre, spesielt med tanke på vurdering av barnas beste. Helsetilsynet har utarbeidet en

oversikt over hvilke momenter som bør kartlegges, og NAV ser at de kan profitere på å bruke denne som en sjekklister.

Videre gjennomføres:

- Gjennomgang med hele kontoret, spesielt sosialfaglig avdeling og kartleggingsavdeling av områder som må kartlegges
- Implementering av ny kartleggingsrutine. Dette innebærer at alle nye brukere må kartlegges før første vedtak kan fattes
- Sende bekreftelse til Statsforvalteren om at tiltak er iverksatt
- Kontroll av at tilstrekkelig kartlegging og individuell vurdering blir gjort i alle saker.
- Felles fagdag for sosialfaglige grupper på begge kontor med tema Individuell vurdering. Statsforvalteren deltar på denne samlingen
- Evaluering for å se om tiltakene har hatt ønsket virkning
- Rapport sendes Statsforvalteren

Tilsynet viser at kommunen har brukt for mange fastsatte standarder og ikke gjort tilstrekkelige individuelle vurderinger.

Trondheim kommune som skoleeier. Skolemiljø (internkontroll) - Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø.

Tilsynsmyndighet: Statsforvalter.

Det ble ilagt to pålegg om retting:

1. Kommunen skal sikre at alle som arbeider på skolen oppfyller plikten til å varsle ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9 A-5, jf. kommuneloven § 25-1. Kommunen skal sikre at alle som arbeider på skolen varsler skoleeier direkte ved mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider i skoleledelsen, dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten og sikre at kommunens internkontroll er tilpasset for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt.
2. Kommunen skal sikre at skolen og skoleeier oppfyller plikten til å undersøke saken ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9 A-5, jf. kommuneloven § 25-1. Kommunen skal sikre at skoleeier dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten og sikre at kommunens internkontroll er tilpasset for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt.

Kommunen har 31.1.2023 meldt til statsforvalter at pålegg om retting er etterkommet.

- Trondheim kommune har utarbeidet en digital løsning for varsling til skoleeier.

- Det er foretatt endringer i rutiner ang. skolemiljø og endringer i rutiner om hvordan ansatte skal varsle skoleeier ved mistanke eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider i skoleledelsen.
- Skolene har endret sine rutiner for dokumentasjon og endret sine rutiner for varsling samt gjort ansatte kjent med presiseringene og endringene av varslingsrutiner.
- Det foretas en årlig gjennomgang av skolens rutiner på området og en halvårlig gjennomgang av rutiner for kap 9A.
- Opplæring angående gjennomføring av risikovurderinger og det vurderes en egen opplæringsplan for nytilsatte.
- Skolene rapporterer halvårlig til skoleeier om antall aktivitetsplaner, hvor mange som er nye og hvor mange som er avsluttet siste halvår.
- Det er etablert en egen ressursbank for skolene for oppfølging av kap. 9 A.
- Skoleeier har gjennomført risikovurdering på delpliktene varsling, undersøkelse og dokumentasjon for skoleeier.

Trondheim kommune har i tillegg påbegynt en evaluering av internkontrollen etter kommuneloven § 25-1 på flere områder innen skoleområdet.

Planlagte tilsyn fra tilsynsmyndigheter:

Når det gjelder planlagte tilsyn i 2023 henvises til [statsforvalterens tilsynskalender](#).

Varslingssekretariat

Trondheim kommune har utarbeidet varslingsrutiner i samsvar med kravene i arbeidsmiljøloven. Ansatte og innleide arbeidstakere har rett til å varsle om kritikkverdige forhold. Intern varsling om kritikkverdige forhold kan gjøres på ulike måter ved at ansatte kan varsle til leder, tillitsvalgte, verneombud eller varslingssekretariatet. Det er varsler som velger hvem det varsles til. Varslingssekretariatet er således ikke en instans som tar imot alle varslingssaker i Trondheim kommune.

Varslingssekretariatet ble opprettet i 2007. Formålet var å legge til rette for at ansatte varsler om kritikkverdige forhold. Varslingssekretariatet behandler ikke den konkrete saken, men hjelper varsler med å få lagt frem saken for ansvarlig leder som følger opp arbeidsgivers aktivitetsplikt jf. arbeidsmiljøloven § 2A-3. Ansatte kan varsle til varslingssekretariatet gjennom en webløsning i kommunens intranett, hvor det også kan varsles anonymt. Ansatte kan også kontakte varslingssekretariatet på telefon tirsdag og torsdag klokken 10.00 -12.00.

I 2022 har varslingssekretariatet mottatt sju saker hvorav seks ble mottatt gjennom webløsningen. En sak er mottatt per brev. Tre saker er angitt som brudd på etiske retningslinjer og to saker om psykososialt arbeidsmiljø, samt to saker som "annet". Det er varsleren som selv kategoriserer varslingen i webløsningen.

To varslene er anonyme, mens fem var ikke anonyme. Fire av sakene var ferdig behandlet ved utgangen av 2022, hvor alle var henlagt. To av de sakene som ble henlagt var saker som ikke omhandlet varslingssekretariatets ansvarsområde.

Etisk standard

Gjennom kjennskap til etiske retningslinjer og kultur for refleksjon, ivaretas fokus på etikk og etiske standarder i Trondheim kommune. Alle ansatte må skrive under på at de har lest de etiske retningslinjene. Det er utarbeidet rutiner for å følge opp etikkarbeidet med risikovurderinger, tiltak og kontrollrutiner.

IT-sikkerhet

I Kommunerevisjonens rapport "Generelle IT-kontroller med særlig fokus på datasikkerhet og beredskapstiltak i Trondheim kommune" uttalte kommunerevisjonen i 2022 at kommunen jobber aktivt med datasikkerhet og beredskapstiltak, men ba kommunedirektøren vurdere om det burde utarbeides en egen ROS-analyse for IT-området for å sikre et helhetlig bilde av risikoen for IT-driften i Trondheim kommune. Dette ble besluttet, og i andre halvdel av 2022 ble det gjennomført et prosjekt for å bygge en helhetlig risikoanalyse av IT-området.

Som del av arbeidet med risikoanalysen ble det identifisert 205 systemer/tjenester som er vurdert basert på gjennomgang av dokumentasjon samt intervjuer med tjenesteforvaltere. Alle systemer ble klassifisert i henhold til kritikalitet, og tekniske og organisatoriske sårbarheter ble vurdert.

Risikoanalysen identifiserte ikke kritiske sårbarheter i infrastrukturen i IT-området til Trondheim kommune. Rapporten slår fast at kommunen har mange gode tekniske sikkerhetstiltak med tilhørende overvåking og varsling på deler av infrastrukturen, som beviselig har stanset digitale angrep, men at kommunen har et forbedringspotensial innen det organisatoriske og menneskelige området. Samlet sett konkluderte analysen med at den helhetlige risikoen for IT-området til Trondheim kommune vurderes som høy, og det ble gjort funn som utgjør svært høy sårbarhet med tilhørende risiko for enkelttjenester og funn som kan ha svært høye konsekvenser. Disse ble rapportert underveis i analysen og det er iverksatt tiltak for å minimere risiko, og i løpet av analysen har kommunen planlagt gjennomført, eller gjennomført gode og effektive tiltak som vil etter implementering senke risikoen mot et moderat nivå. Analysen observerte at identifiserte sårbarheter og svakheter for en stor del ligger utenfor IT-tjenestens ansvar, og er knyttet til tjenester som forvaltes i andre tjenestemråder.

Som del av det løpende sikkerhetsarbeidet, og i oppfølging av funn fra risikoanalysen, er det iverksatt en rekke nye sikkerhetsaktiviteter i 2022. Blant disse er gjennomføring av penetrasjonstester på nettverksinfrastrukturen, økt automatisert håndtering av enkelte sikkerhetshendelser, eksempelvis ved mulig misbruk av kontoer, etablering av sterk

autentisering for eksterne tjenester, inkludert bruk av høyeste sikkerhetsnivå for pålogging til Helseplattformen.

For å understøtte byggingen av sikkerhetskultur i Trondheim kommune, er det inngått avtale med ekstern leverandør av opplæringstjenester og bevisstgjøringaktiviteter. Avtalen omfatter støtte til utvikling av e-læringsmoduler og tester av sikkerhetsbevissthet.

Informasjonssikkerhet

I Bystyrets behandling av Temaplan for teknologi og modernisering 3. mars 2021, PS 5/21, heter det i vedtak 9: *Bystyret ber om at kommunedirektøren gjennomfører en vurdering av konsekvenser for personvern og informasjonssikkerhet som følge av mer utstrakt bruk av globale skyløsninger fremover. Vurderingen må svare ut de problemstillinger som adresseres rundt slike løsninger og vise hvordan kommunens ansvar for å ivareta informasjons- og personansvaret for den enkelte innbygger blir ivaretas.*

Som en konsekvens av dette ble det anmodet om ressurser til en ekstern utredning, dette ble innvilget, Jf sak 0045/21. Utredningen ble gitt som oppdrag til Sopra Steria, og prosjektgruppen leverte sin rapport medio desember 2021, jf sak 22/534 (midlertidig unntatt offentlighet).

Rapporten inneholder en situasjonsbeskrivelse, status på oppfølging av den tidligere rapporten "Målbilde for sikkerhetsarkitektur i Trondheim kommune"; Bouvet og Sintef: 2015", gir forslag til et oppdatert målbilde, og presenterer anbefalte tiltak og et mulig veikart. I 2022 er saken søkt fulgt opp iht anbefalingene i rapporten;

- Rapporten peker på at kommunen ikke har tilstrekkelig kapasitet til å håndtere sikkerhetssituasjonen, og anbefaler en styrking av kompetanse og kapasitet til informasjonssikkerhet og personvern. Det har ikke vært mulig å øke bemanning på de to fagområdene. Likevel er det gjennom året i noen av virksomhetsområdene blitt foretatt noe styrking ved omdisponering av ressurser.
- Rapporten anbefaler også et generelt kompetanseløft på informasjonssikkerhet og personvern. Arbeidet som var påstartet er videreført, men har i liten grad blitt utvidet på grunn av mangel på ledig kapasitet.
- Rapporten anbefalte også en videreutvikling til et mer helhetlig tilnærming til informasjonssikkerhet, fra hovedfokus på teknisk sikkerhet til en mer balansert tilnærming mellom de tekniske, organisatoriske og menneskelige dimensjonene i informasjonssikkerheten. Det er ikke påbegynt i 2022.

Rapporten anbefalte en rekke øvrige tiltak som;

- Utvikle kunnskapsprogram
- Stadfeste og forankre roller, ansvar og myndighet
- Etablere politisk forankring

- Utvikling av fagråd
- Etablere og videreutvikle samarbeidsnettverk
- Utvikle og forankre et helhetlig ledelsessystem for informasjonssikkerhet
- Forankre og styrke evnen til å håndtere og lære av uønskede hendelser
- Involvering av ansatte og verneorganisasjonen
- Utrede muligheter og behov for fagsystemer og saksbehandlingssystemer som møter behovet for å behandle personopplysninger av særlig kategorier
- Styrke sikkerhet og personvern i skyløsninger
- Kontrollere egen praksis mot Datatilsynets veiledere innenfor personvern

Personvern

Arbeidet med etterlevelse av personopplysningslovens krav har vært videreført gjennom 2022. Arbeidet har i hovedsak bestått i å etablere oversikter over krav til behandlinger av personopplysninger, lovlighetskontroll av disse, utarbeide nødvendig dokumentasjon, og kompetansebygging omkring personvern.

Kommunen har utnevnt et eget personvernombud. Ombudets rolle har også i 2022 vært å gi råd i konkrete problemstillinger knyttet til praktisering av personvern i ulike deler av administrasjonen. I tillegg har ombudet hatt et antall henvendelser av uformell art fra ansatte og innbyggere i kommunen, om ulike personvernmessige forhold. En av disse henvendelsene har blitt fulgt opp av Datatilsynet som klagebehandling.

Avviksrapporter til Datatilsynet 2022:

I januar ble det via advokat meldt en klage på behandling av personopplysninger i Trondheim kommune. Saken gjaldt en enhetsleder i kommunen som overfor en undergitt skal ha krevd å bli satt på blindkopi i all e-post vedkommende sendte. Datatilsynet pekte i oppfølging av saken på at slik praksis medfører et antall regelbrudd i dagens personvern- og arbeidsmiljøregler. På grunn av dette påpekte Datatilsynet kommunens plikt til lovlig behandling av personopplysningene, og veiledet i hvilke plikter som var unnlatt i den konkrete saken.

Ved innføringen av Helseplattformen ble det fra Helseplattformen AS meldt to avvik som indirekte berørte kommunens innbyggere. Begge sakene var knyttet til at et antall personer med driftsoppgaver på selve plattformen hadde åpne tilganger inn "bakveien" til personopplysninger. Det ble ikke konstatert at disse "bakveiene" var utnyttet, det vil si at det var ikke konstatert brudd på noen personers personvernsikkerhet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har i 2022 hatt fokus på å styrke kapasiteten

innen fagområdet ved å etablere en midlertidig enhet, Enhet for sikkerhet og beredskap. Enheten blir fast etablert fra 1. januar 2023. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har preget arbeidet og den etablerte sikkerhetsorganisasjonen har hatt jevnlig møter gjennom hele 2022.

Det har vært tett og god dialog med statsforvalteren og andre samvirkeaktører for deling av relevant informasjon, og for å få et felles situasjonsbilde.

Kommunedirektøren har gjennom 2022 lagt vekt på å jobbe målrettet og kontinuerlig med oppdatering av planverk og rutiner. Revisjon av kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse ble påbegynt høsten 2022 og legges frem i løpet av første kvartal 2023. Prioriterte forbedringstiltak som følge av analysen følges opp.

Som i 2021 har statsforvalteren også i 2022 valgt å utsette den årlige beredskapsøvelsen for kommunene i fylket. I utviklingen av beredskapsarbeidet vil trening og øvelser bli prioritert i 2023.

Kommunerevisjonen legger frem en revisjonsrapport om kommunens håndtering av koronapandemien i løpet av 2023. For å sikre læring fra håndteringen av pandemi og kontinuitet av kommunale tjenester vil kommunerevisjonens forvaltningsrevisjon av pandemien gi et godt grunnlag for videre arbeid med systematisk beredskapsarbeid.

3. Klimabudsjett

Viktige resultater i 2022

Bystyret har vedtatt mål om at klimagassutslippene i Trondheim skal reduseres med 80 prosent i 2030, sammenlignet med 2009. CICERO har utarbeidet et "Veikart for utslippsreduksjoner i Trondheim" som bekrefter tidligere vurderinger gjennomført av kommunedirektøren om at 2030-målet er teknisk mulig å oppnå. Måloppnåelse forutsetter at tempoet for utslippsreduksjoner trappes opp, noe som også vil være et av hovedtemaene i revidert klimaplan som blir lagt fram for bystyret i 2023.

Utslippene av klimagassutslippene i Trondheim var i 2021 cirka 24 prosent lavere enn i 2009. Bystyrets mål for 2023 om 30 prosent reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med 2009 kan være innenfor rekkevidde, men måloppnåelsen er usikker.

Trondheim ble i 2022 kategorisert som en global foregangsby av verdens største plattform for rapportering på lokalt klimaarbeid, [The Carbon Disclosure Project](#). Trondheim ble samme år valgt ut av EU til å være én av 112 byer som skal arbeide for å bli klimanøytrale innen 2030. De 112 foregangsbyene skal vise hvordan resten av Europa kan oppnå det samme innen 2050.

Klimaplanens mål om 80 prosent kutt i direkte klimagassutslipp i Trondheim i 2030 forutsetter etablering av karbonfangst for Statkraft Varme sitt avfallsforbrenningsanlegg på Tiller. Basert på en mulighetsstudie ferdigstilt i 2022, har Statkraft Varme besluttet å videreutvikle prosjektet. Sentralt i det videre arbeidet er etablering av rammebetingelser og en forretningsmodell som muliggjør en investeringsbeslutning.

Trondheim kommune som byggherre har i 2022 gjennomført et økende antall prosjekter med utslippsfrie maskiner. Parallelt med dette ble det etablert en dynamisk innkjøpsordning for anskaffelse av ladeløsninger for elektriske anleggsmaskiner i kommunale prosjekter (utover pilotprosjekter). 2022 har også vært et viktig år for å utvikle maler og metodikk for å kutte klimafotavtrykket fra kommunale anleggsprosjekter. Dette er et nasjonalt nybrottsarbeid.

Omstillingen innenfor transportsektoren fortsatte i 2022, for første gang er det flere nullutslippsbiler i Trondheim enn bensinbiler. Et viktig framskritt høsten 2022 var inngåelse av kontrakten for Trondheims hurtigbåtforbindelser, fra 2024 vil disse bruke hovedsakelig utslippsfrie løsninger. Innenfor egen virksomhet nådde nullutslippsandelen i personbilbestanden 85 prosent innen årslutt og det kom på plass 3 nye el-lastebiler og 9 biogass-lastebiler i løpet av 2022.

Temaplanen for klimatilpasning ble vedtatt av bystyret i 2022 og er under gjennomføring. I 2022 er det gjennomført prosjekter som har gitt ny kunnskap med særlig stor betydning for

planlegging for robusthet for flom og oversvømmelser. Det er også utarbeidet aktsomhetskart som er foreslått integrert i ny kommuneplanens arealdel (KPA).

Status for klimamål

Hovedmål for Trondheim by	Status/indikator	Kommentar
Mål 1: I 2020 er Trondheim et forbilde og en samarbeidsarena for grønn verdiskaping og utvikling av klimavennlig teknologi og levemåter	-	<ul style="list-style-type: none"> Trondheim er europeisk fyrårnsby gjennom Smartcity-prosjektet +CityxChange. Trondheim er én av EUs 112 utvalgte byer som skal arbeide for å bli klimanøytral i 2030 og vise vei for alle andre europeiske byer. Trondheim er en av 125 byer globalt som er på A-lista til Carbon Disclosure Project. Med det anerkjennes Trondheim som én av byene i verden som har kommet lengst i klimaomstillingen. Kommunen deltar i nasjonale forskningsentra som Zero Emission Neighbourhoods (ZEN), Norwegian Centre for Energy Transition Strategies (NTRANS) og Klima 2050 (klimatilpasning). Kommunen leder prosjektet "Veikart for grønn konkurransekraft i norske kommuner og regioner", og deltar i nettverkene Klimapartnere Trøndelag og RENERGY. Låne/dele/fikse-satsingen gjennom Biblioteket, tilskuddsordningen "Klimamillionen" og andre satsinger knyttet til klimavennlige levemåter.
Mål 2a: I 2020 er de direkte klimagass-utslippene i Trondheim redusert med 10 % i forhold til 2009.	-	<ul style="list-style-type: none"> Som rapportert i årsberetningen for 2021, så ble dette målet oppfylt med god margin.
Mål 2b: I 2023 er de direkte klimagass-utslippene redusert med 30 % ift 2009.	400 738 tonn CO2 ekv.	<ul style="list-style-type: none"> Indikator her viser utslipp i 2021 da utslippstallene er publisert med ett års forsinkelse Klimagassutslippene i Trondheim var i følge tall fra Miljødirektoratet omtrent 24 % lavere i 2021 enn 2009-nivået Det var en liten økning på 3 % fra 2020 til 2021, dette var i tråd med kommunedirektørens framskrivninger Trenden for utslipp er fortsatt synkende Måloppnåelse for 2023 er usikker og kan være påvirket av faktorer som for eksempel strømpriser og temperatur
Mål 3: I 2025 er Trondheim robust for å møte framtidige klimaendringer	-	<ul style="list-style-type: none"> I 2022 fikk Trondheim kommune toppscore i internasjonal vurdering av byens arbeid med klimatilpasning (del av Carbon Disclosure Project-evalueringen). Temaplan for klimatilpasning med 66 tiltak ble vedtatt av bystyret i 2022 og 43 av disse er under gjennomføring eller fullførte. Det er utarbeidet oppdatert kunnskap med stor betydning for planlegging for å oppnå robusthet for flom og oversvømmelser i Trondheim (havnåstigning, stormflo, bølgepåvirkning, klimarisikoanalyse kommunale bygg). Arbeidet med å utvikle konkrete indikatorer for å måle Trondheims tilpasning til klimaendringer er i slutfasen.
Mål 4: I 2030 er stasjonær energibruk i bygg og anlegg på samme nivå som i 2013. Dette tilsvarer en 20 % reduksjon i forbruk per person	3,5 TWh	<ul style="list-style-type: none"> Tall fra energiselskapene viser en flat utvikling i energiforbruk siden 2013, i tråd med bystyrets mål om "nullvekst i energi" til tross for befolkningsøkning. Oppdaterte tall viser at energiforbruk fra fjernvarme, elektrisitet og oppvarming var på 3,5 TWh i 2022. Dette ligger ca 1 prosent over nivået i 2013.

Hovedmål for Trondheim by	Status/indikator	Kommentar
Mål 5: I 2030 er de direkte klimagassutslippene redusert med 80 % i forhold til 2009	400 738 tonn CO2 ekv.	<ul style="list-style-type: none"> Indikatoren viser Miljødirektoratets tall for klimagassutslipp i Trondheim i 2021 Kommunedirektørens prognoser viser at iverksatte tiltak ikke er tilstrekkelige til å nå målet for 2030 - se bystyresak 103/22 Spesielt viktig blir en raskere omstilling innenfor vegtrafikk (personbiler, varebiler, lastebiler, busser) og bygge- og anleggsplasser. Kommunedirektøren arbeider kontinuerlig med virkemiddelutvikling og med å utrede nye tiltak som vil ta oss nærmere målet; dette er et sentralt tema i revidering av klimaplanen som skal ferdigstilles i 2023 Karbonfangst for Tiller forbrenningsanlegg er et sentralt tiltak. Statkraft Varme ble ferdig i 2022 med mulighetsstudien for realisering av dette tiltaket. Trondheim kommune er i aktiv dialog med Statkraft Varme om arbeidet for å få på plass rammebetingelser for prosjektet som muliggjør en framtidig investeringsbeslutning.
Hovedmål for Trondheim kommunes virksomhet	Status/indikator	
Mål 6: Trondheim kommune skal starte innfasingen av klimanøytral kjøretøypark for tyngre kjøretøy så snart som de er tilgjengelige	-	<ul style="list-style-type: none"> Trondheim kommune arbeider målrettet med å implementere plan for utskifting av kjøretøyparken vedtatt av formannskapet høst 2020 (PS 298/20) I 2022 kom det på plass 9 nye biogass- og 3 elektriske lastebiler
Mål 7: I 2020 er energiforbruket i egen virksomhet redusert med 7 % i forhold til 2017	10,5 %	<ul style="list-style-type: none"> Energiforbruket redusert med 10,5 % for 2022 sammenlignet med 2017. Resultatet for 2022 isolert var en 2,8 % reduksjon sammenlignet med 2021. Tallene gjelder for kommunale formålsbygg og energiforbruk per kvadratmeter: <ul style="list-style-type: none"> - Spesifikt energiforbruk 2022: 147,5 kWh/m² - Spesifikt energiforbruk 2021: 151,7 kWh/m² - Spesifikt energiforbruk 2017: 164,8 kWh/m²
Mål 8: Ved rullering av planen i 2020 fastsettes måltall for indirekte utslippskutt	-	<ul style="list-style-type: none"> Klimaplanen revideres i 2022-2023. Indirekte utslipp er ett av utredningstemaene. Metodiske utfordringer gjør det vanskelig å vise tiltakseffekt i et helhetlig klimagassregnskap. Kommunedirektøren arbeider systematisk med å redusere Trondheim kommunes eget klimafotavtrykk i prioritert rekkefølge 1) bygg 2) anlegg og infrastruktur og 3) innkjøp ellers jfr PS 4/15 Mål 9 (nedenfor) med tilhørende tiltak er en viktig satsing for å redusere indirekte klimagassutslipp.
Mål 9: Klimafotavtrykket til alle investeringsprosjekter i Trondheim kommune skal reduseres med minimum 30 % i forhold til sammenlignbare referanser i bygg og tekniske anlegg	-	<ul style="list-style-type: none"> Ingen nye kommunale formålsbygg ble ferdigstilt i 2022. Bygging av Nidarvollprosjektene, Risvolla barnehage og Stavne aktivitetssenter pågikk i 2022 og ferdigstilles i 2023. Det forventes at disse byggene vil oppfylle målet om 30 % reduksjon i klimafotavtrykket. Arbeidet med å innføre tilsvarende systematikk for redusert klimafotavtrykk knyttet til investeringer i tekniske anlegg pågår. Mal for hvordan dette kan gjøres ble utarbeidet av SINTEF for Trondheim kommune i 2022.
Mål 10: I 2030 er Trondheim kommune en nullutslippsvirksomhet	-	<ul style="list-style-type: none"> Gjenværende direkte utslipp av klimagasser fra Trondheim kommunens egen virksomhet er stort sett fra kjøretøy Elbilandelen blant lette kommunale personbiler økte fra 81 % til 85 % i 2022. For varebiler var økningen fra 52 % til 62 %. Se mål 6 for status for tyngre kjøretøy Klimafotavtrykket reduseres ellers gjennom tiltak omtalt under mål 7.

Hovedmål for Trondheim by	Status/indikator	Kommentar
		<ul style="list-style-type: none"> Videre utvikling av dette målet vil utredes som en del av klimaplanrevideringsarbeidet i 2023

Indikatorer for klimagassutslipp i 2022

Utslippssektor	Indikator	Verdi	Trend	Kommentar
Veitrafikk	% endring i årlig trafikkarbeid i Trondheim 2021-2022	4,7 %	↑	Ifølge byindeksen for Trondheimsområdet økte trafikken for lette kjøretøy betraktelig fra 2021 til 2022. Trafikkarbeidet er imidlertid kun 0,4 % over nivået for 2019 - det siste førpandemiåret
	% nullutslippskjøretøy i bilparken i Trondheim	28 %	↑	Andel nullutslipp i personbilparken økte fra 21 % i slutten av 2020 til 28 % i 2022.
	Drivstofforbruk i bybussene i Trondheim		↓	Grunnet endringer i veibruksavgiften i 2020 går cirka halvparten av bybussene i Trondheim på fossil autodiesel i stedet for biodrivstoff
Energiforsyning	% av fjernvarmeproduksjon med naturgass og mineralolje	5,1 %	↓	Både bruk av fossilt brensel og totalproduksjon av fjernvarme gikk ned fra 2021 til 2022, noe som kan forventes å gi reduserte utslipp fra denne kilden i 2022.
	Totalproduksjon av fjernvarme	665.8 gWh	↓	
Annen mobil forbrenning	Andel av Trondheim kommunes bygge- og anleggsprosjekter gjennomført med bruk av fossil- eller utslippsfrie løsninger	100 %	↑	Det ble i 2022 stilt krav om fossilfritt drivstoff i tilnærmet alle bygge- og anleggsprosjekt i regi av Trondheim kommune (innenfor byggegjerdet). En liten restandel henger igjen grunnet avtaler inngått før krav om fossilfritt ble vedtatt. Dette kan forventes å gi redusert utslipp fra sektoren, samt bidra til en mer effektiv overgang til klimavennlige tiltak i bransjen.

Utfordringer og videre arbeid

Trondheim har vitenskapelige baserte klimamål som er i tråd med Paris-avtalen og målet om å begrense den globale oppvarmingen til ned mot 1,5 grader. Utslippene av klimagasser i Trondheim går nedover og klimaomstillingen er godt i gang. Byen ble i 2022 anerkjent som

en global foregangsby av verdens største plattform for rapportering på lokalt klimaarbeid, [The Carbon Disclosure Project](#). Og Trondheim ble samme år valgt ut av EU til å være én av 112 byer i Europa som skal arbeide for å bli klimanøytral allerede i 2030.

Oppdaterte analyser gjennomført i 2022, bekrefter tidligere kunnskap: Det er teknisk sett mulig for Trondheim å nå målet om 80 prosent kutt i klimagassutslippene i 2030.

Måloppnåelse forutsetter imidlertid mer kraftfulle virkemidler og tiltak. Kommunedirektøren vil i den nye klimaplanen, som legges fram til politisk behandling i 2023, foreslå oppdaterte klimamål samt mer kraftfulle strategier og satsinger for å nå målene. Kommunens deltakelse i EUs satsing på 112 klimanøytrale byer vil bidra med nye verktøy og arenaer for å kunne bli klimanøytral til 2030. Kommunedirektøren vil legge fram til politisk behandling forslag til en "klimakontrakt" mellom EU og Trondheim. Klimakontrakten skal også signeres av nøkkelinteressenter fra næringslivet, FoU-miljøet, samt regionale og nasjonale myndigheter. Dette vil være et nytt grep som skal styrke muligheten for at sentrale aktører og bysamfunnet arbeider i lag for å nå Trondheims klimamål. I energi- og klimaomstillingen må alle være med, hvis omstillingen skal få bred oppslutning og lykkes.

For å nå klimamålene er det også behov for økt lokalt handlingsrom til å stille klimakrav samt betydelig økt innsats og investeringer hos offentlige og private aktører. Kommunedirektøren vil i samarbeid med andre storbyer fortsette dialogen med staten om bedre rammebetingelser for lokalt klimaarbeid.

4. Oppvekst og utdanning

Driftsregnskap

Driftsregnskap barnehage

Barnehageområdet har et merforbruk på 6 millioner kroner, som er 0,3 prosent av budsjettet. Resultatet henger sammen med at kostnadene til spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging ble på om lag 10 millioner kroner høyere enn budsjettet. Uten bystyrets ekstra bevilgning på 15 millioner kroner i første økonomirapport, ville merforbruket til spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging utgjort 25 millioner kroner.

Tabell 4.1 Regnskap og budsjett for barnehage 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	1 854,8	1 848,9	1 793,8	-6,0

Driftsregnskap skole

Skoleområdet har 21 millioner kroner i mindreforbruk. Hovedårsaken til mindreforbruket er lavere energikostnader og lavere kostnader til læremidler fordi noen læremiddelverk er forsinket og blir levert i 2023.

Tabell 4.2 Regnskap og budsjett for skole 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	2 249,6	2 270,6	2 137,6	21,0

Driftsregnskap barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten har et mindreforbruk på 1 million kroner. Området har fått tilført til sammen 38 millioner kroner i første og andre økonomirapport, som har bidratt til at området gikk i balanse. Selv om området samlet har et lite mindreforbruk, er det økonomiske utfordringer innenfor plassering barnevern, helse- og avlastningstjenesten for barn og unge, samt brukerstyrt personlig assistent (BPA).

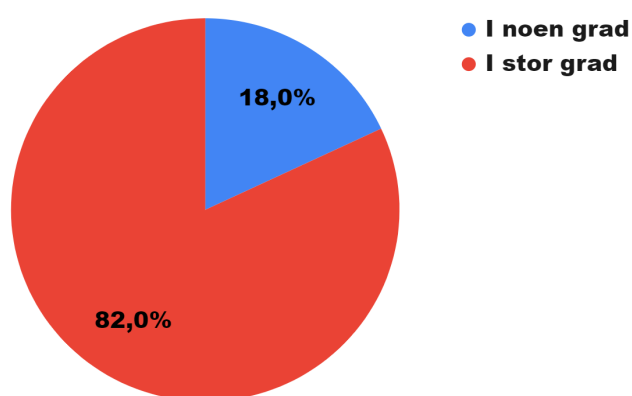
Tabell 4.3 Regnskap og budsjett for barne- og familietjenesten 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	1 000,7	1 001,7	915,5	1,0

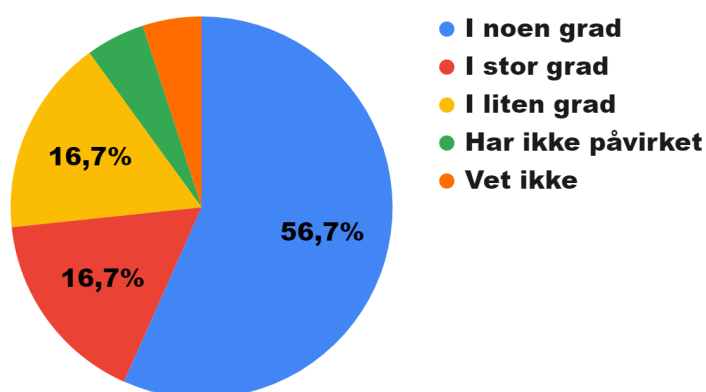
Måloppnåelse

Periodemål 1: Barn og unge har fremragende kompetanse sosialt, språklig og faglig

Tilbakemeldinger fra 62 ledere, ansatte og grupper av ansatte i oppvekst og utdanning viser at målet om å styrke barn og unges kompetanse, både sosialt, språklig og faglig, allerede er en sentral del av enhetenes daglige arbeid. Beskrivelsene er i samsvar med rapporteringene hvor 82 prosent av de som svarte rapporterer at området de rapporterer for i stor grad har hatt fokus på og jobbet med dette målet og omtrent 57 prosent rapporterer at målet i noen grad har påvirket områdets arbeid sammenlignet med vanlig praksis (figur 5.2.1 og 5.2.2).

Figur 4.1 I hvilken grad ansatte opplever at området de rapporterer for har hatt fokus på og jobbet med barn og unges kompetanse sosialt, språklig og faglig.

Figur 4.2 I hvilken grad ansatte opplever at periodemål 1 har påvirket områdets fokus, tiltak og arbeid med barn og unges kompetanse (sosialt, språklig og faglig) sammenlignet med vanlig praksis.

Periodemålet er beskrevet som en grunnmur og viktig innramming av samfunnsoppdraget/mandatet for barnehager, skoler og barne- og familietjenesten.

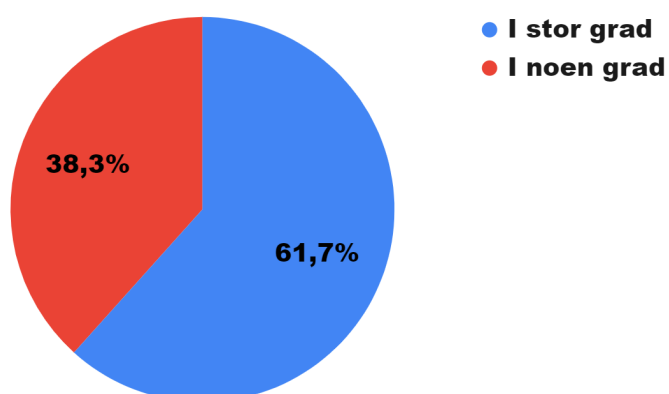
Selv om noen ansatte påpeker at de opplever at dette målet ikke er noe ekstraordinært, men heller en forsterkning av deres vanlige praksis, er det en viktig del av enhetenes kjerneoppgaver og naturlig ønsket resultat for mye av arbeidet. Samlet sett viser tilbakemeldingene at:

- Skolen har alltid hatt fokus på elevers kompetanse sosialt, språklig og faglig, og at periodemålet ikke endrer dette. Pandemiens tidssluk har gjort det vanskelig å arbeide systematisk med periodemålet, men skolene jobber fortsatt systematisk og analytisk med målene gjennom årshjul, rammeplaner og læreplaner. utfordringer som stram økonomi og mangel på felles tid sammen for personalet påpekes. Samlet sett viser tilbakemeldingene at periodemålet er viktig for skolen og at det gir bevissthet om utfordringene knyttet til å oppnå det, spesielt i lys av pandemien.
- Målet om å ha barn og unge med fremragende kompetanse sosialt, språklig og faglig er en integrert del av barne- og familietjenestens (BFT) oppdrag og ansvarsområde. Det er også nevnt at målet er viktig for det kriminalitetsforebyggende arbeidet, da sosial og språklig kompetanse er nøkkelkomponenter i å skape et inkluderende og byggende samfunn. Samarbeid med skoler om felles forståelse av barna beskrives som viktig, og at tverrfaglig samarbeid fortsatt kan forbedres. I tillegg påvirkes måloppnåelsen av pågående omorganiseringer og en presset økonomi med høyt merforbruk.
- Periodemålet oppleves av ansatte i barnehagen som en viktig innramming av barnehagens samfunnsmandat og er knyttet til fagområdene i Rammeplanen for barnehager. Dette innebærer at ansatte i barnehagen har et profesjonelt fokus på fag, relasjonsarbeid og det sosiale, uavhengig av målene som er satt i enhetsavtalen. Det har imidlertid vært en problemstilling rundt begrepet fremragende kompetanse i periodemålet. Dette er et begrep som har blitt problematisert, og det er et ønske blant enhetsledernetverkene om å integrere lekens egenverdi og det lekende aspektet i begrepet "faglig kompetanse" for barn i barnehagen. Barnehagene står imidlertid overfor en rekke utfordringer som har påvirket og påvirker deres virksomhet og arbeid. Høyt sykefravær, mangel på vikarer, manglende lederstøtte ved fravær, en grunnbemanningsnorm som ikke gjelder for hele åpningstiden og pandemien er noen av disse utfordringene.

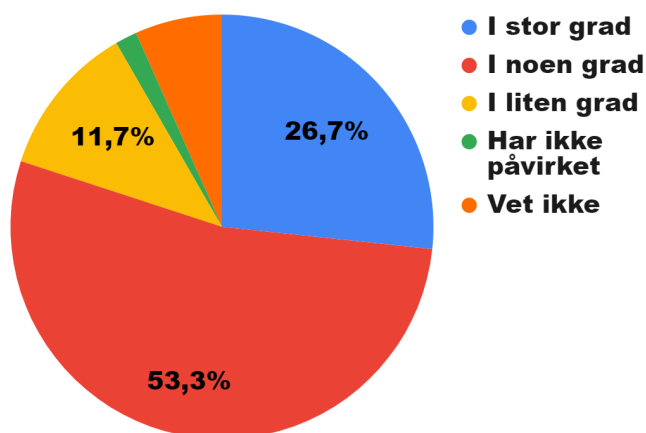
I sum viser tilbakemeldingene og rapporteringene at periodemålet er godt integrert i mange enheters daglige arbeid, og at målet har hatt en positiv effekt på mange enheters arbeid med å styrke barn og unges kompetanse sosialt, språklig og faglig.

Periodemål 2: Barn og unges oppvekstmiljø er alles ansvar

Tilbakemeldinger fra 62 ledere, ansatte og grupper av ansatte i oppvekst og utdanning viser at målet om at barn og unges oppvekstmiljø er alles ansvar at områdene i oppvekst og utdanning har hatt stor eller noen grad av fokus på og jobbet med målet i 2022. Ifølge rapporteringene opplever omtrent 27 prosent av de som svarte at området de rapporterer for i stor grad har hatt fokus på og jobbet med dette målet i 2022, og henholdsvis 53 og 12 prosent i noen og liten grad sammenlignet med vanlig praksis (figur 5.2.3 og 5.2.4).

Figur 4.3. I hvilken grad ansatte opplever at området de rapporterer for har hatt fokus på og jobbet med at barn og unges oppvekstmiljø er alles ansvar.

Figur 4.4. I hvilken grad ansatte opplever at periodemål 2 har påvirket områdets fokus, tiltak og arbeid med at barn og unges oppvekstmiljø er alles ansvar sammenlignet med vanlig praksis.

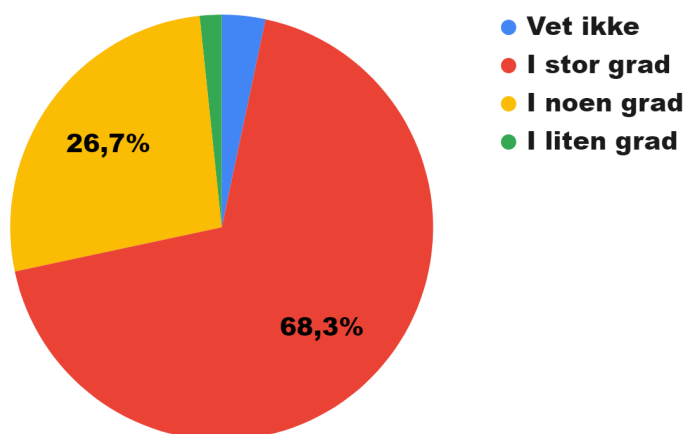
Det beskrives at strategien SteinSaksPapir har vært med på å sette fokus på målet og at faglig utvikling, tverrfaglig samarbeid, laget rundt barna, flere prosjekter og endringsprosesser, nye samhandlingsmodeller som peker i samme retning, også fremmer dette periodemålet. Noen beskriver at dette har fremmet måloppnåelse i større grad enn fokus på selve periodemålet. Til tross for at noen ansatte ikke opplever at periodemålet i seg selv har ført til store endringer i tjenestene, viser tilbakemeldingene fra ansatte og grupper av ansatte at oppvekst- og utdanningsområdet har hatt fokus på dette målet og har jobbet aktivt med det.

Det blir også nevnt at kulturskolen har hatt fokus på å jobbe med frivillige lag og organisasjoner, det profesjonelle kulturlivet og kommunale enheter i over 50 år. Selv om periodemålet ikke har endret dette fokuset, så understøtter det likevel kulturskolens visjon og mål. Dette viser at periodemålet har blitt integrert i kulturskolens overordnede visjoner og mål, og at det dermed styrker og støtter opp om arbeidet som allerede blir gjort.

Alt i alt kan det konkluderes med at SteinSaksPapir-strategien og periodemålet om at barn og unges oppvekstmiljø er alles ansvar, har hatt en positiv innvirkning på oppvekst- og utdanningsområdet. Selv om det ikke har ført til store endringer i tjenestene alene, har det bidratt til økt fokus på tverrfaglig samarbeid, faglig utvikling og endringsprosesser som har vært viktige for å nå målet.

Periodemål 3: Barn og unge er unike og hører til i samme fellesskap

Tilbakemeldinger fra 62 ledere, ansatte og grupper av ansatte i oppvekst og utdanning viser at målet om å skape et fellesskap der barn og unge opplever å være unike og hører til i samme fellesskap har vært et fokusområde i oppvekst og utdanning i 2022. Ifølge rapporteringene opplever omtrent 20 prosent av de som svarte at området de rapporterer for i stor grad har hatt fokus på og jobbet med dette målet i 2022, og henholdsvis 58 og 12 prosent i noen grad og liten grad sammenlignet med vanlig praksis (figur 5.2.5 og 5.2.6).

Figur 4.5. I hvilken grad ansatte opplever at området de rapporterer for har hatt fokus på og jobbet med at barn og unge er unike og hører til i samme fellesskap.

Figur 4.6. I hvilken grad ansatte opplever at periodemål 3 har påvirket områdets fokus, tiltak og arbeid med at barn og unge er unike og hører til i samme fellesskap sammenlignet med vanlig praksis.

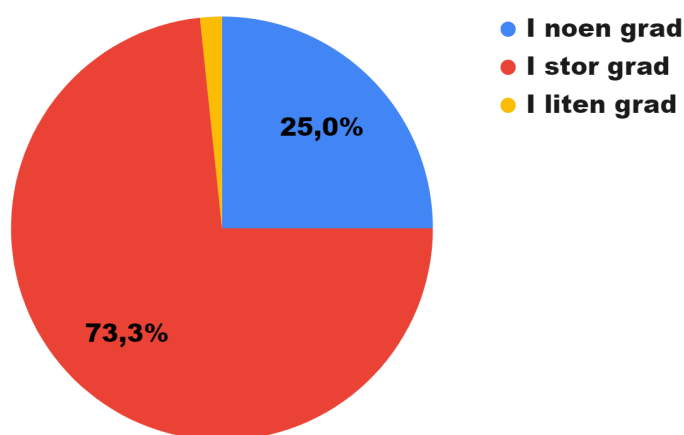
Skolene har jobbet for å skape trivsel, mestringfølelse og fellesskap for alle elever, men det har vært utfordrende å inkludere barn og ungdom med spesielle behov og hindre mobbing og utenforskap. Ansatte i barnehagen rapporterer også om utfordringer med å redusere antall barn med behov for spesialpedagogisk hjelp, noe som skyldes begrensninger i grunnbemanning, pedagogisk ledelse og økende sykefravær. For å oppnå likeverd for barn med funksjonsnedsettelse, opplever ansatte i helse- og avlastningstjenesten at det er behov for mer ressurser. Dette skyldes at det er en rekke utfordringer som må takles for å sikre at barn med funksjonsnedsettelse har like muligheter som sine jevnaldrende.

Skolens verdigrunnlag "Du + Æ = Vi" om at læring skjer i et fellesskap og at det skal være rom for alle, er et viktig utgangspunkt for arbeidet med å inkludere alle elever i fellesskapet. Likevel, noen barn og unge opplever ikke å være en del av fellesskapet. Det er ifølge ansatte i oppvekst og utdanning en tendens til at flyktninger og ulike landgrupperinger opplever ulik behandling, og det er også en tendens til nasjonalistiske holdninger og polarisering blant unge. Ansatte i oppvekst og utdanning ser behovet og ønsker å ha mer tid til å arbeide systematisk mot utenforskap, mobbing, og skape gode relasjoner mellom barn, unge og voksne. Det etterlyses også "alternative" skolearenaer og ansatte med annen kompetanse enn lærer for å oppnå dette målet i skolen. Utvidelse av autisme- og Dalgårdtilbudet, økt elevmedvirkning og demokrati, og bedre strategi for tilpasset opplæring og spesialundervisning er også nødvendig.

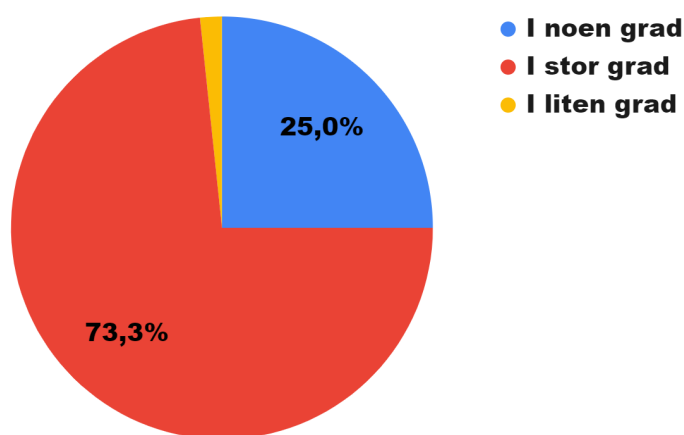
Samlet sett viser tilbakemeldingene at det er behov for økt fokus på å inkludere alle barn og unge i fellesskapet og å forebygge mobbing og utenforskap, og det vil kreve en helhetlig tilnærming på tvers av ulike tjenester og sektorer.

Periodemål 4: Vi er et felles lag som møter barn og unge med kjærlighet, kompetanse og respekt

Tilbakemeldinger fra 62 ledere, ansatte og grupper av ansatte i oppvekst og utdanning viser at målet om at vi er et felles lag som møter barn og unge med kjærlighet, kompetanse og respekt, har vært et fokusområde i oppvekst og utdanning i 2022. Ifølge rapporteringene opplever omtrent 31 prosent av de som svarte at området de rapporterer for i stor grad har hatt fokus på og jobbet med dette målet i 2022, og henholdsvis 47 og 13 prosent i noen grad og liten grad sammenlignet med vanlig praksis (figur 5.2.7 og 5.2.8).

Figur 4.7. I hvilken grad ansatte opplever at området de rapporterer for har hatt fokus på og jobbet med at vi er et felles lag som møter barn og unge med kjærlighet, kompetanse og respekt.

Figur 4.8. I hvilken grad ansatte opplever at periodemål 4 har påvirket områdets fokus, tiltak og arbeid med at vi er et felles lag som møter barn og unge med kjærlighet, kompetanse og respekt.

Flere av de ansatte mener at kjærlighet, kompetanse og respekt bør være en selvfølge for alle som jobber med barn og unge, men at kjærlighet også kan være et begrep som mange holder for seg selv i sitt privatliv. Målet her har en dimensjon om verdisyn og holdninger som

er viktig å ha med i arbeidet, og verdidimensjonen mener enkelte ansatte også er godt fremme i blant annet Tett på, ny helhetlig modell for organisering og finansiering av spesialpedagogisk tilrettelegging, oppvekstreformen, og helhetlig gjennomgang BFT.

En bekymring er knyttet til at den mest utsatte gruppen blir for stor, og at tiden til hver enkelt blir for liten. En rapport fra Trondheim kommune viser at ungdom som opplever utenforskap i skole og fritid, ofte havner i et negativt miljø. Dette understreker viktigheten av å gi oppmerksomhet og ressurser til disse gruppene.

Tverrfaglig samarbeid har i følge ansatte vært en utfordring også i denne perioden, men det er et fokusområde, og ansatte tror at oppvekst og utdanning har forutsetninger for å få det til. Ansattes tilbakemeldinger indikerer at alle fire periodemål henger sammen og går over i hverandre i arbeidet med barn, unge og foreldre.

Det å sette rammene for arbeidet med barn, unge og foreldre kan være krevende, og det kan gi inntrykk av manglende ressurser. Likevel er det viktig å holde fokus og jobbe videre for å nå målene. Det er enighet om at verdibasert arbeid med barn, unge og foreldre er en viktig oppgave, og at det er nødvendig for å sikre at alle barn, unge og foreldre får den støtten og oppfølgingen de trenger.

Nøkkeltall

Nøkkeltall barnehage

Tabell 4.4 Nøkkeltall for barnehage. Kilde: SSB/KOSTRA

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
<i>Prioritet</i>						
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år, kr	188 917	193 931	220 819	191 051	194 525	199 445
<i>Produktivitet</i>						
Korrigerte bto driftsutgifter (f 201) pr oppholdstime, kommunale bhg, kr	65,2	66,5	81,9	65,9	67,2	72,5
Barn per årsverk, kommunale barnehager	5,8	5,7	5,8	5,8	5,7	5,8
Barn per årsverk, private barnehager	5,8	5,8	5,8	5,9	5,7	5,8
<i>Dekningsgrader</i>						
Dekningsgrad 1-2 år, prosent	94,1	93,9	86,7	91,6	85,7	88,0
Dekningsgrad 3-5 år, prosent	99,6	99,5	95,6	98,3	96,3	96,9

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
Andel barn fra språklige og kulturelle minoriteter, prosent	87,4	88,3	93,2	82,7	80,1	88,3
<i>Kvalitet</i>						
Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning	46,2	46,2	38,0	45,7	36,6	40,8

De økonomiske indikatorene for 2022 er fortsatt preget av kostnader knyttet til pandemien, og som fordeler seg ulikt mellom kommunene. Oslo skiller seg ut med høye kostnader til barnehagetjenester per innbygger 1-5 år og høye utgifter til barnehage per oppholdstime. Trondheim sine tall for de økonomiske indikatorene ligger nærmere Bergen og Stavanger enn ASSS-snittet. Høyt ASSS-snitt henger sammen med at Oslo teller mer enn de andre storbyene på grunn av sin størrelse.

Etter innføring av minimumsnormen for grunnbemanning er ASSS-snittet 5,8 barn per årsverk i både kommunale og private barnehager. Trondheim har i 2022 et noe bedre gjennomsnittstall i kommunale barnehager på 5,7 barn per årsverk.

Trondheim har fortsatt en høy andel barn i barnehage sammenlignet med de fleste kommunene i ASSS-nettverket. Dette gjelder både aldersgruppen 1-2 år og 3-5 år. Andelen barn fra språklige og kulturelle minoriteter er 88,3 prosent, en liten økning fra 2021. Dette er som ASSS-snittet.

Trondheim har god tilgang på barnehagelærere, som gir en høy andel barnehagelærere i grunnbemanningen. Flere andre storbyer har fortsatt problemer med å rekruttere nok barnehagelærere.

Nøkkeltall skole

Tabell 4.5 Nøkkeltall for skole. Kilde: SSB/KOSTRA

Indikator	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennom- snitt 2022
Netto driftsutgifter grunnskole (f202) per elev (kroner)	96 139	103 709	119 926	103 703	109 027	107 790
Gruppestørrelse (antall)	14,4	14,2	13,5	13,8	12,9	13,5
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	6,0	6,3	6,8	5,8	8,3	7

Indikator	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennom- snitt 2022
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	142,6	142	154,5	158,8	116,5	114,3
Elever med direkte overgang fra vg1 til vg2 (prosent)	90,8	89,4	90,9	90,3	89,4	90,1

Tabellen viser ASSS tall for skoleområdet. Driftsutgiftene til skolesektoren økte med 7,9 prosent fra 2021 til 2022. Utgiftene i 2022 er på linje med Bergen, men lavere utgifter enn Oslo, Stavanger og gjennomsnittet i ASSS. Oslo har et betydelig høyere utgiftsbehov enn Trondheim blant annet på grunn av nesten dobbelt så stor innvandrerbefolkning. Trondheim har større grupper enn de andre byene. Gruppestørrelsen har imidlertid falt fra 2021 til 2022 i Trondheim. Det er en liten økning i antall elever som får spesialundervisning samtidig som timetallet med spesialundervisning har gått marginalt ned.

Nøkkeltall Barne- og familietjenesten

Tabell 4.6 Nøkkeltall for barne- og familietjenesten. Kilde: SSB/KOSTRA

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennom- snitt 2022
Årsverk helsestasjonen totalt per 1 000 innbyggere 0-5 år	5,7					
Årsverk skolehelsetjenesten totalt per 1 000 innbyggere 6-20 år	1,6					
Hjemmebesøk av helsesykepleier til nyfødte (%)	43,7	80,7	81,3	86,6	79	77,6
Brutto driftsutgifter der barn ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (mill kr)	62,2	84,6	73,0	68,2	46,3	65,8
Brutto driftsutgifter der barn er plassert av barnevernet (funksjon 252) (mill kr)	488,7	494,5	564,6	534,5	652,0	553,3
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	3,8	3,1	4,0	3,6	4,0	3,6
Undersøkinger med saksbehandlingstid innan 3 måneder (prosent)	85,2	90,0	95,7	91,8	96,8	94,5

Brutto driftsutgifter har økt i barnevernet i og med at gjennom oppvekstreformen som trådte i kraft 1.1.2022 har kommunene fått et økt finansieringsansvar for barnevernstiltak. Kommunen har fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem. I tillegg har egenandelene

for bruk av spesialiserte fosterhjem, institusjon og akuttiltak økt, mens egenandelen for spesialiserte hjelpetiltak har gått ned. En ser samme utvikling i kostnadsbildet for de øvrige ASSS kommunene.

Det er en nedgang i antall meldinger og undersøkelser i barnevernet. Det er flere av undersøkelsene som håndteres innenfor tidsfristen på 3 måneder.

Tabell 4.7 Nøkkeltall for barne- og familietjenesten. Kilde: SSB/KOSTRA

	2020	2021	2022
Antall barn med helsetjenester i hjemmet	27	34	37
Antall barn med avlastning i private hjem	193	211	251
Antall barn i avlastningsopphold	61	60	60
Antall barn i barnebolig	14	13	10
Antall barn BPA	22	36	44

Det er en økning i antall barn som mottar tjenester i hjemmet både når det gjelder helsetjenester, avlastning i private hjem og BPA. Samtidig ser vi at det er stabilt eller en liten reduksjon i tjenester i institusjon. Noen barn har vedtak om flere tjenester.

5. Helse og velferd

Året 2022 har vært nok et ekstraordinært og krevende år for helse og velferd. Innføringen av den nye journalløsningen Helseplattformen har krevd ekstra ressurser og stor innsats fra mange ansatte. Smittesituasjon i høst med både influensa, koronasmitte, omgangssyke og luftveisinfeksjoner førte til høyt sykefravær som utfordret driftssituasjon på flere enheter, men til tross for dette har ingen av tjenestetilbudene våre vært stengt. Vi har klart å opprettholde tjenestetilbudet til befolkningen. Det har vært enkeltsituasjoner med alvorlige avvik som har hatt helsemessige konsekvenser. Oppfølgingen av avvikene blir brukt til læring på enhetene og til forbedring av våre rutiner.

Det er fortsatt store utfordringer med rekruttering av leger, sykepleiere og vernepleiere til helse- og velferdstjenestene. Tall for 2022 viser at turnover blant sykepleiere er økende, mens det har avtatt noe blant vernepleiere og helsefagarbeidere det siste året. Vi lyste ut mellom 50 og 60 stillinger per måned for gruppene sykepleier, vernepleier og helsefagarbeider til sammen, der hovedvekten ligger på ledige sykepleierstillinger. Rekruttering av nye fastleger til utlyste fastlegehjemler er fortsatt krevende. Selv om vi har rekruttert både til nye og eksisterende hjemler siste året, har rekruttering til hjemler på sørsiden av byen og enkelte andre hjemler ikke vært mulig. Ved årsskiftet sto 443 innbyggere i Trondheim helt uten fastlege og 10 600 personer sto på venteliste for å bytte fastlege. Enhet for legetjenester arbeider kontinuerlig for å bedre kapasiteten i fastlegeordningen, men kommunen er avhengig av nasjonale tiltak for å bedre rekrutteringen og gjøre fastlegeordningen mer robust. Det er iverksatt mange ulike tiltak for å møte rekrutteringsutfordringene, noe som er omtalt i ulike politiske saker gjennom 2022.

Bo- og aktivitetstilbudet iverksatte i 2022 et stort omstillingsarbeid for å følge opp påpekningene i kommunerevisjonens rapport. Omstillingsarbeidet skal også ivareta behovet for bedre økonomisk kontroll, fagutvikling og rekruttering.

Kapasitet og egnethet ved boliger og bygg er en kritisk faktor både for bo- og aktivitetstilbudene og andre målgrupper med særlige behov. Vi gjennomgår kommunens bygg/boliger tilrettelagt for heldøgns omsorg og andre kommunale boliger. Dette vil synliggjøre behovet for nye bygg og behovet for rehabilitering av eksisterende bygg.

Videreutvikling av det strategisk samarbeidet med NTNU og Sintef er viktig for å sikre et solid kunnskapsgrunnlag for omstilling og prioriteringer fremover. Nye samhandlingsarenaer på tvers av kommuner, sykehus og kunnskapsmiljøene er under etablering. Kommunen har tatt en mer aktiv rolle i å initiere brede forsknings- og innovasjonssamarbeid som handler om sosial bærekraft, teknologiforståelse, datadrevet tjenesteinnovasjon og effektive organiseringsmodeller. I dette inngår også et samarbeid med næringslivet for å bidra til livskraftig helsenæring som innfrir kommunens behov. Målet er å etablere et system for kunnskapsoppsummeringer basert på kommunenes behov, et samarbeid om utvikling av

metoder og kapasitet til å utføre kostnytteevalueringer i kommunene. Trondheim er en pilot for utvikling av kommunenes strategiske forskningsorgan.

Program for bærekraftige helse- og velferdstjenester

Helse- og velferdstjenestene må omstille seg for å møte fremtidens utfordringer. Programmet strukturerer og koordinerer nødvendig utviklingsarbeid i helse- og velferdssektoren. Innsatsen bygger på målene i Trondheimsloftet og handlings- og økonomiplanen. Programmet skal bidra til kunnskapsbasert utvikling av tjenestene og nødvendig omstilling.

Det er laget en porteføljeoversikt i styringskraftportalen som viser alt utviklingsarbeid som planlegges og pågår. Rutine for mottak av ideer til omstillingsprosjekter som alle ansatte kan bruke er satt i system, og det er laget en egen nettside (site) for løpende nyheter om prosjektene. Det er besluttet rutiner på prosjektnivå for partssamarbeid og for bruker- og pårørendeinvolvering.

Av 130 kartlagte utviklingsaktiviteter, er det om lag 50 som er under gjennomføring, blant annet trygt og riktig nivå på bo- og tjenestetilbud, rekruttering, stabilisering av gode fagmiljø, forbedring av pasientforløpene og utvikling av legevakta, allmennlegetjenesten og fastlegeordningen. Vi skal ta i bruk utprøvd e-helse og teknologi i tjenestene. Forberedelse av av Trondheim rehabiliteringssenter og økt systematisering av frivillighetsarbeidet har høy prioritet i utviklingsarbeidet. Forvaltningstjenestene skal utvikles ut fra intensjonene i tillitsreformen. Programmet har i tillegg støttet tre nye kompetansenettverk som bidrar til sosial bærekraft. I 2023 vil programmet vektlegge prosjektgjennomføring, følge opp planlagte prosjekter i porteføljen og tydeliggjøre hvilke gevinster de ulike prosjektene skal gi.

Helseplattformen

Som første organisasjon tok Trondheim kommune 7. mai i bruk Helseplattformen som ny helsejournalløsning. Løsningen er bygd i samarbeid med ansatte i midt-norsk helsevesen og er banebrytende i nasjonal sammenheng. Journalløsningen inkluderer alle helse- og omsorgstjenestene, inklusive den interkommunale legevakta, Øya legesenter og fengsels- og flyktninghelsetjenesten. Helsestasjoner og skolehelsetjeneste som er organisert under oppvekst og utdanning har også tatt i bruk Helseplattformen.

For første gang kan sykehus, kommuner, fastleger og innbyggere kommunisere direkte med hverandre i sanntid. Helseplattformen påvirker arbeidsprosesser og gjør det mulig å gi ansatte en tryggere og mer moderne arbeidshverdag og skaper nye og mer effektive samhandlingsmønstre mellom helseaktører. Innbyggerne i Trondheim får nå digital tilgang til helseopplysninger, med muligheter for dialog og timebestillinger. For oss som kommune er dette en viktig milepæl i utvikling av fremtidens helsetjenester.

Som første bruker av løsningen, har oppstarten vært både omfattende og krevende for organisasjonen, spesielt gjennom første halvår 2022. Det ble gjennomført opplæring av alle ansatte i en periode med pandemi og parallelt med at byggingen av løsningen pågikk. Belastningen for organisasjonen er fortsatt betydelig, noe som hovedsakelig kan knyttes til kompetanseutvikling, feilrettinger og forbedringer av løsningen. Det er et arbeid som vil fortsette sammen med de øvrige aktørene i 2023.

Løsningen har ved årsskiftet vært i bruk i nærmere åtte måneder. Planen for gevinstrealisering er knyttet til det regionale innføringsløpet, og ble lagt opp til at netto gevinster skal tas ut fra 2025.

6. Kvalifisering og velferd

Driftsregnskapet

Kvalifisering og velferd har et mindreforbruk på 17 millioner kroner. 2022 var et spesielt år med lavere utgiftsnivå enn budsjettet i starten av året, men med en betydelig økning av utgiftene i tredje og fjerde kvartal. Samlet førte dette til et mindreforbruk i 2022, men sosialhjelpsutgiftene økte på slutten av året. Høy prisvekst og stor tilstrømming av flyktninger bidro til dette. Noe av økningen skyldes også utbetaling av ekstra økonomisk sosialhjelp som julebidrag. Tjenesteområdet ble tilført budsjettmidler for utgifter til flyktninger i desember 2022, og det er hovedårsaken til den store forskjellen mellom revidert og opprinnelig budsjett.

Tabell 6.1 Regnskap og budsjett for kvalifisering og velferd 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	670,5	687,5	607,8	17,0

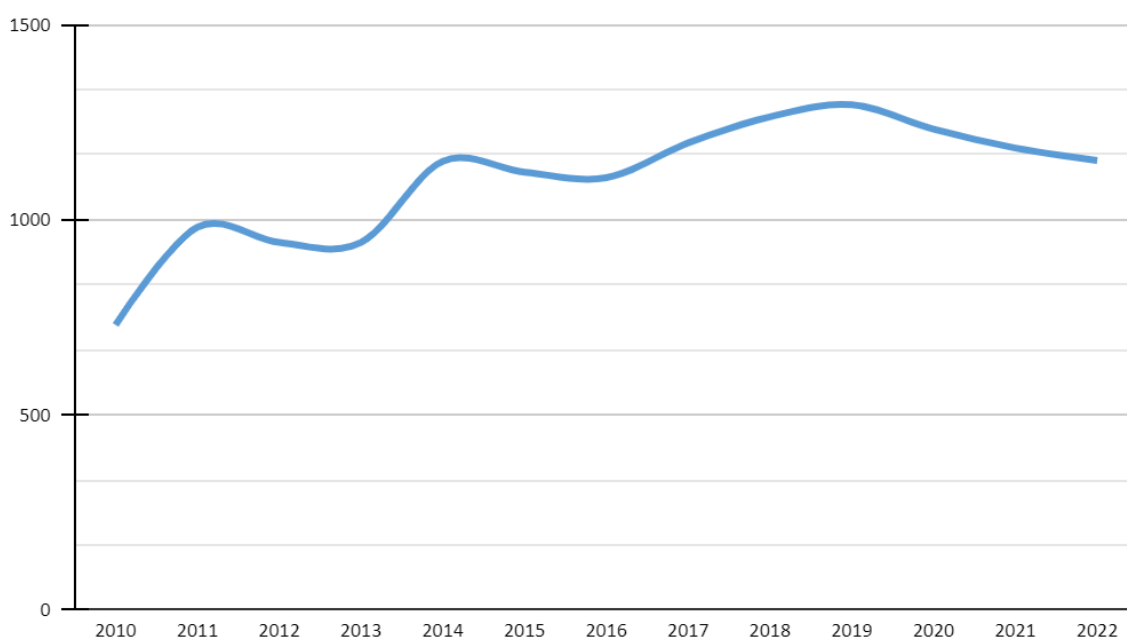
Måloppnåelse

Periodemål 1: Barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp har tiltak som fremmer deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

Målet om en reduksjon av antall barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp er nådd. I 2022 var det 1152 barnefamilier som mottok sosialhjelp enten som hovedinntekt eller supplerende inntekt, noe som er en reduksjon på 32 familier sammenlignet med året før. Målrettet arbeid, tettere oppfølging av barnefamilier fra NAV og et godt arbeidsmarked er noen av årsakene til den positive utviklingen.

Figur 6.1 Historisk utvikling i antall barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp.

Som figuren viser har det vært en gradvis økning av mottakere frem til 2019, men vi de siste årene ser en nedgang i antall barnefamilier som mottar sosialhjelp.

Utfordringene i arbeidet handler i hovedsak om at det mangler ressurser og kompetanse til å kunne jobbe praktisk med livsmestring og kompliserte livsfaser. Det er behov for flere øremerkede veiledere som kan jobbe med arbeidsrettet oppfølging, og som kan samarbeide tett med helse- og velferdskontorene og barne- og familietjenesten. Ansatte må ha tid til samhandling med andre tjenester for å kunne jobbe helhetlig.

Periodemål 2: Elever fra Trondheim voksenopplæringscenter TROVO mottar opplæring som gir grunnlag for å delta i arbeids- og samfunnsniv

Målet er at resultatet på skriftlige norsksprøver skal være bedre enn landsgjennomsnittet og er delvis nådd. Resultatene i snitt for nivåene A1, A2¹ og B1² ligger 3,4 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. På B2³-nivået ligger resultatene fra Trondheim 10,4 prosent over landsgjennomsnittet. Tallene inkluderer også privatister.

Lav skolebakgrunn kombinert med helseutfordringer og traumer kan være en viktig årsak til at mange flyktninger får utfordringer med sitt kvalifiseringsløp, også progresjonen i norsk. Alternative opplæringsprogram med tidlig språkpraksis og tettere samarbeid med frivillige organisasjoner for de med lav skolebakgrunn er mulige tiltak som kan gi bedre progresjon og

¹ A1-A2 = Deltakeren kan forstå og bruke kjente, dagligdagse uttrykk og kan delta i rutinepregede samtaler på en enkel måte.

² B1 = Deltakeren kan forstå klare og enkle framstillinger relatert til kjente emner fra arbeid, skole, hjem og fritid og kan uttrykke seg enkelt og sammenhengende om kjente emner og emner av personlig interesse.

³ B2= På dette nivået kan deltakeren forstå komplekse framstillinger, også faglige drøftinger innenfor eget fagområde og uttrykke seg klart og nyansert om et vidt spekter av emner.

bedre resultater på norskprøver. Kortere løp for norskopplæring og fjerning av samfunnskunnskap for flyktninger med kollektiv beskyttelse (hovedsakelig ukrainere), kan også få betydning for resultater på norskprøver.

Periodemål 3: Alle har et sted å bo

Målet om at gjennomsnittlig botid i midlertidig bolig skal være på maksimum 20 netter er ikke nådd. I 2022 var gjennomsnittlig botid på 40,9 netter, over dobbelt så lenge som målsettingen. Gjennomsnittlig botid har vært høy og stigende de siste årene. I 2021 var den gjennomsnittlige botiden 35,3 netter, og i 2020 var den 31,8 netter.

Utfordringen med lang botid i midlertidig bolig må sees i sammenheng med tilgang og ventetid på kommunale boliger, som i 2022 både har vært påvirket av et opphetet boligmarked og krigen i Ukraina med økt antall flyktninger. Det er også knyttet manglende kapasitet og egnethet ved varige botilbud. Det er en utfordring som har forsterket seg over mange år, og det foreligger ingen samlet plan for bygg/boliger til målgrupper med særlige behov. Kommunen har satt igang arbeidet med boligplan for personer med psykiske helseutfordringer og/eller rusavhengighet. Det vil også utarbeides planer for andre målgrupper med særlige behov. Det er et omfattende udekket behov, og det vil kreve tid og kostnader å løse de store utfordringene med egnede boligtilbud.

Målet om at gjennomsnittlig ventetid på ordinær kommunal bolig skal være maksimum én måned er ikke nådd. Det er en negativ utvikling med økende ventetid. I 2022 var gjennomsnittlig ventetid på 1,7 måneder, som er det samme som i 2021. I 2020 var gjennomsnittlig ventetid 1,5 måneder og i 2019 var ventetiden nede i 1,2 måneder.

Utfordringer med å nå målet om én måneds ventetid handler i hovedsak om tre ting:

1. *Mindre tilgang på boliger.* En del boliger er solgt og noen bygg er planlagt ombygd/solgt og skal holdes tomme, og dette gjør at vi har færre boliger å tildele.
2. *Familieboliger.* Det har over tid vært få familieboliger, og det har vært lite omløp på disse. Det er kjøpt flere familieboliger i 2022, men det tar noe tid å få disse klare for utleie. De nye retningslinjene medfører at barnefamilier som hovedregel tilbys 10-års leiekontrakter, og dette betyr at vi må regne med lavt omløp fremover.
3. *Klargjøring av boliger mellom leietakere.* Trondheim eiendom bruker i gjennomsnitt kort tid på klargjøring av boliger, men noen større byggskadesaker tar tid å utbedre.

Nøkkeltall

Tabell 6.2 Nøkkeltall for sosiale tjenester. Kilde: SSB/KOSTRA

Indikator	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennom- snitt 2022
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten(f242/f243/f273 /f276/f281) per innbygger 18-66 år (kroner)	5 065	5 185	8 995	6 772	6 194	6 914
Netto driftsutgifter til ytelse til livsopphold (f281) per innbygger 18-66 år (kroner)	1 718	1 883	2 856	1 988	2 450	2 351
Andel sosialhjelpsmottakere 18-66 år av innbyggere 18-66 år (prosent)	3,4	3,3	4,2	3,5	4,2	3,8
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år av innbyggere 18-24 år (prosent)	4,3	4,0	3,9	4,1	5,5	4,1
Antall mottakere av kvalifiseringsstønad (f276) per 1 000 innbyggere 18-66 år	4,6	4,3	4,5	3,6	4,8	4,0
Andel sosialhjelpsmottakere som forsørger barn under 18 år (prosent)	22,8	22,3	25	17,3	21,1	23,9

Tabellen over viser utgiftene til sosiale tjenester i Trondheim, Oslo, Bergen, Stavanger og ASSS gjennomsnittet. Tabellen viser at vi ligger lavt på utgifter sammenlignet med andre store kommuner.

Tabell 6.3 Nøkkeltall fra IMDI tall over innvandring i forhold til befolkningen unntatt innvandrere.

Indikator	Trondheim 2021	Oslo 2021	Bergen 2021	Stavanger 2021
Andel innvandrere inkludert norskfødte med innvandrerforeldre	17%	34%	19%	23%
Sysselsetting 30-54 år, befolkningen unntatt innvandrere	87,40%	88,20%	86,40%	86,80%
Sysselsetting 30-54 år, befolkningen innvandrere	71,90%	69,90%	72,30%	71,40%
Arbeidsledighet, befolkningen unntatt innvandrere	0,90%	1,30%	1,30%	1,30%
Arbeidsledighet, befolkningen innvandrere	3,10%	4,90%	5,10%	4,40%

Indikator	Trondheim 2021	Oslo 2021	Bergen 2021	Stavanger 2021
Inntektsnivå medianinntekt befolkningen unntatt innvandrere	444 700	476 000	445 700	472 500
Inntektsnivå medianinntekt befolkningen innvandrere	338 700	346 800	343 700	369 400
Personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt, befolkningen unntatt innvandrere	7,80%	9,60%	8,10%	6,50%
Personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt, befolkningen innvandrere	28,20%	26,70%	27,80%	23,10%
Personer som mottar sosialhjelp, befolkningen unntatt innvandrere	1,80%	1,60%	1,80%	2,00%
Personer som mottar sosialhjelp, befolkningen innvandrere	7,80%	7,20%	7,20%	7,10%
Personer som eier sin egen bolig, befolkningen unntatt innvandrere	84,30%	80,50%	84,50%	87%
Personer som eier sin egen bolig, befolkningen innvandrere	54,60%	57,40%	54,60%	58%

Tabellen viser at Trondheim har den laveste andel innvandrere sammenliknet med Oslo, Bergen og Stavanger. Samtidig viser tabellen at innvandrerbefolkningen har lavere grad av sysselsetting, høyere arbeidsledighet, lavere inntekt, flere husholdninger i lavinntekt, flere som mottar sosialhjelp og færre som eier sin egen bolig enn befolkningen unntatt innvandrere.

(Med innvandrere mener her personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Med norskfødte med innvandrerforeldre menes her personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet).

7. Psykisk helse og rus

Driftsregnskapet

Psykisk helse og rusområdet har et mindreforbruk på 10 millioner kroner i 2022. Det positive resultatet skyldes i all hovedsak utsatte tiltak som brukerrrom (4 millioner kroner) og kriesenter (2,1 millioner kroner) og ekstra tilskudd fra staten på slutten av året. Til tross for at området leverer et samlet resultat godt innenfor rammen, har den ordinære driften for 2022 vært preget av rekrutteringsutfordringer kombinert med høy etterspørsel etter tjenester. For å få bedre kapasitet på sikt, er det satset på kompetanseheving for ansatte i perioden. Samlet sett har dette ført til strenge prioriteringer ved enhetene og periodevis økt ventetid.

Tabell 7.1 Regnskap og budsjett for psykisk helse og rus 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	293,4	303,4	292,2	10,0

Måloppnåelse

Området har tre periodemål:

- Periodemål 1. Personer som har rus- og/eller psykiske problemer opplever å få rask hjelp som gir økt selvstendighet
- Periodemål 2. Personer med alvorlige psykiske lidelser og/eller rusmiddelavhengighet sikres helhetlig hjelp
- Periodemål 3. Vi samhandler med pårørende og sørger for at de blir ivaretatt

Måloppnåelse

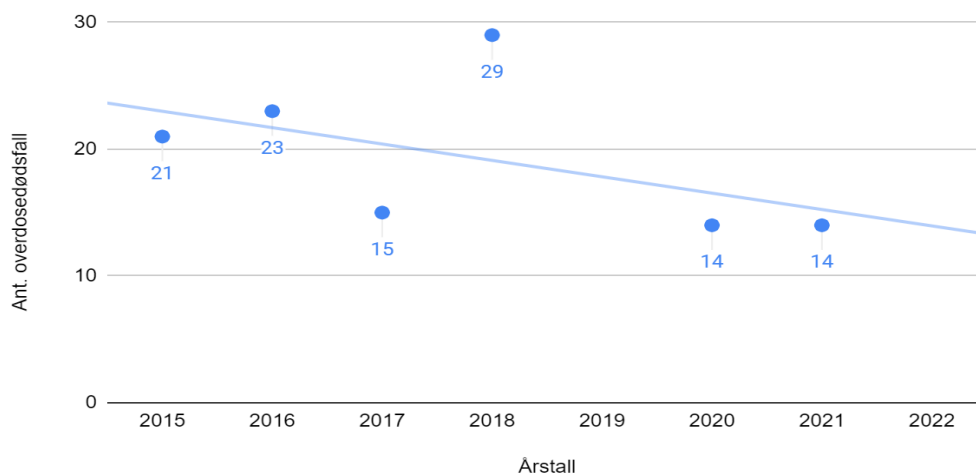
87 personer fikk tilbud om arbeids- og oppfølgingstilbudet Individual Placement Support (IPS) i samarbeid med NAV i 2022. Antallet er økende, og målet er nådd.

I gjennomsnitt ventet pasientene 15 døgn etter at de ble meldt utskrivningsklare. Målet om at ingen utskrivningsklare skal vente på kommunalt tilbud, ble ikke nådd. Ventetiden varierte fra ett til 31 døgn. Til sammen ventet 79 pasienter i totalt 1172 døgn på utskrivelse.

Lavterskeltilbudene får årlig omtrent 200 henvendelser fra pårørende. Utviklingen er økende. Vi ser at mange har utviklet psykiske helseplager som pårørende. Vi har et systematisk arbeid med barn som pårørende hos Enhet for psykisk helse og rus.

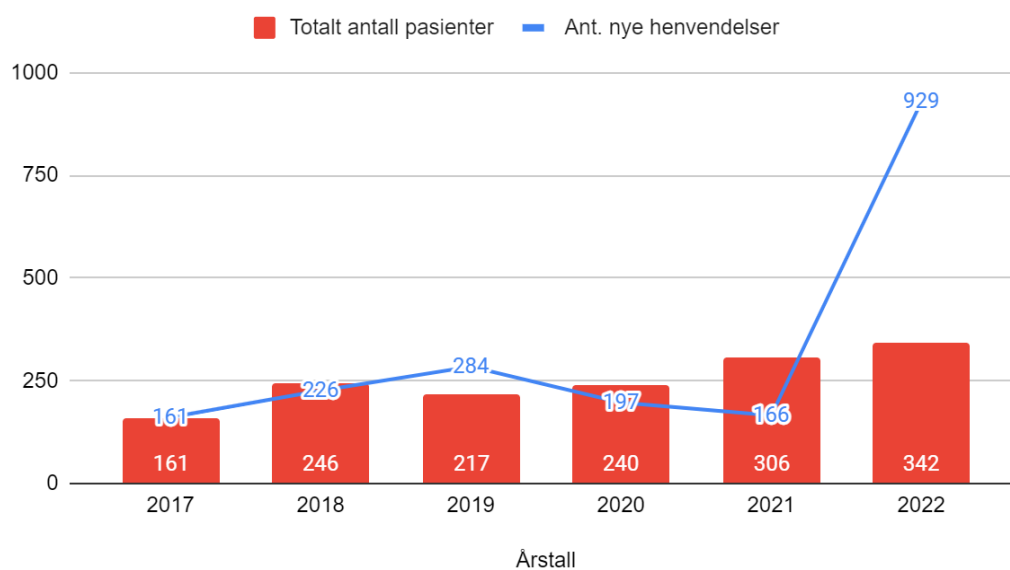
Tall for overdosedødsfall er ikke tilgjengelig ennå. Figur 10.4 viser at overdosedødsfall har en synkende trend i Trøndelag. Vi jobber i tråd med den nasjonale overdosestrategien. Helse- og overdoseteamet er kjent med tre overdosedødsfall i 2022.

Figur 7.1: Oversikt over overdosedødsfall i Trøndelag i perioden 2015-2022 viser en synkende utvikling.

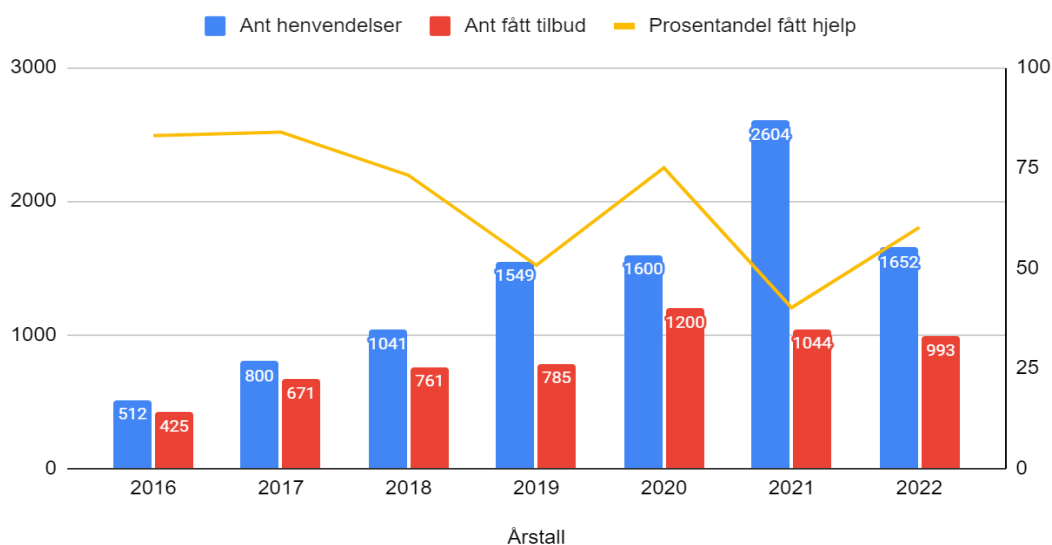
Av 186 personer som ønsket oppfølging fra Mottaks- og oppfølgingscenteret (MO-senteret), fikk så godt som alle hjelp innen sju virkedager. Målet er nådd. MO-senteret mottok i alt 993 henvendelser (se figur 10.1), hvor mange fikk råd, veiledning, støtte og informasjon om ulike tilbud.

Figur 7.2: Illustrasjon av hvor mange som mottok hjelp på mottaks- og oppfølgingscenteret. Økning i antall henvendelser i 2022 skyldes en ny registreringsmåte

1652 personer kontaktet Rask psykisk helsehjelp (RPH) (se figur 10.2). Av disse fikk 993 personer tilbud. Ventetid har variert fra tre til seks uker, i noen tilfeller åtte uker⁴. Det er et mål å gi alle et tilbud innen 14 dager. Ved innføring av Helseplattformen ble kapasiteten tatt noe ned. RPH har fått tilført ressurser, og effekten av disse forventes å bli synlige i 2024 når alle har gjennomført ettårig utdanning i kognitiv atferdsterapi.

Figur 7.3: Oversikt over henvendelser og tilbud fra Rask psykisk helsehjelp i perioden 2016-2022. Prosentandel er antall som har fått hjelp, sammenlignet med antall henvendelser.

Utfordringer

Ventelister i alle våre tjenester (inkludert bolig med tjenester), viser at tilbudet ikke gis raskt nok. Ventetid for oppstart av vedtakstjenester har i perioden 2015-2020 i snitt vært 29 dager *etter* at vedtak ble fattet av saksbehandlerne. I 2021-2022 har ventetiden i snitt vært 68 dager. Den gjennomsnittlige ventetiden er altså doblet de siste to årene. I 2022 har personer ventet opp mot 100 dager *etter* at de har mottatt vedtak om at de skal få psykisk helse- og rustjenester. I tillegg er det ventetid for saksbehandling før vedtaket fattes. Økning i ventetid skyldes stor økning i antall henvendelser. Økningen har fortsatt i 2022. Til sammen fikk 2400 personer hjelp fra psykisk helse og rus i 2022.

⁴ På grunn av innføringen av Helseplattformen er ventelistetallene fra Rask psykisk helsehjelp ikke tilgjengelig i rapport for 2022.

8. Bo- og aktivitetstilbud

Driftsregnskapet

Bo- og aktivitetstilbud har et mindreforbruk på 4,3 millioner kroner. Enhetene innenfor bo- og aktivitetstilbud får et regnskap i balanse i 2022 som følge av ekstra midler tilsvarende 100 millioner kroner tilført området i løpet av 2022. Til tross for samlet balanse har området hatt betydelige utfordringer med driften i 2022. Mangel på kvalifisert personell har vært ekstra krevende gjennom og i etterkant av pandemien. Høy turnover, rekrutteringsutfordringer og utfordrende bruker- og beboerlogistikk har ført til kortsiktige kostbare løsninger med omfattende ekstra innleie og overtid.

Tabell 8.1 Regnskap og budsjett for bo- og aktivitetstilbud 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	909,1	913,4	805,7	4,3

Måloppnåelse

Periodemål 1. Brukere opplever selvbestemmelse

Måloppnåelse

- Brukerundersøkelsen viser en positiv utvikling fra 2018 til 2021 med en endring fra 4,0 poeng til 4,2 poeng på spørsmålet om opplevd selvbestemmelse.
- Skår på mulighet for brukermedvirkning var uendret fra 2018 til 2021 med en skår på 4,7.
- Det ble i 2022 opprettet en egen avdeling for ambulerende tjenester som er operativ fra 2023.
- Faste sendinger fra lokalredaksjonen i TV BRA øker fokus på medvirkning og selvbestemmelse.
- Positiv atferdsstøtte (PAS) er i ferd med å bli etablert som felles faglig plattform.

Utfordringer

- Antall innbyggere som venter på bolig med heldøgns omsorg i bo- og aktivitetstilbudene har i løpet av 2022 økt fra 20 til 27 personer.
- For boliger med nærhet til personalbase har antall som venter økt fra åtte til ni personer.
- Det er behov for kvalitative data som støtter opp om funnene i brukerundersøkelsen, og dette skal følges opp med workshoper med tjenestemottakerne.

Periodemål 2. Brukere har meningsfulle aktiviteter

Måloppnåelse

- Brukerundersøkelsen viser at beboerne blir mer fornøyd med sitt bomiljø i bo- og aktivitetstilbudet. På spørsmålet om de trives der de bor har indikatorene økt fra 4,9 til 5,1 poeng fra 2018 til 2021.
- Det rapporteres i brukerundersøkelsen tilsvarende tall for aktivitet på dagtid.
- Det er også en liten oppgang når det gjelder ferieaktiviteter, fra 3,0 til 3,2 poeng.

Utfordringer

- Brukerundersøkelsen viser en nedgang i skår når det gjelder opplevelse av fritidsaktiviteter, fra 4,0 til 3,7 poeng.
- Selv om det er en oppgang når det gjelder ferieopplevelser, er vi langt fra en ønsket skår der.
- Dagens budsjett gjør det utfordrende å ha nok ansatte i turnus til å gjennomføre individuelt tilpassede fritidsaktiviteter.
- Det er svært utfordrende å ha tilgang på personale til individuelt tilpassede ferieaktiviteter.

Periodemål 3. Bo- og aktivitetstilbud er en attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker seg og beholder kompetente arbeidstakere

Måloppnåelse

- Antall avdelingsledere ble økt, og dette vil gi bedre nærledelse.

Utfordringer

- Det er krevende å rekruttere kompetente arbeidstakere, noe som særlig gir utfordringer med helgebemanning i bolig og bemanning om sommeren. Rekruttering av vernepleiere er ekstra krevende. For å forbedre rekrutteringen er det iverksatt omstillingsprosjekter for bedre organisering, faglig fokus, bedre nærledelse, organisering av tjenestene, bemanningsplaner og turnuser.

Periodemål 4. Vi samhandler med pårørende og sørger for at de blir ivaretatt

Måloppnåelse

- På spørsmålet "De ansatte samarbeider godt med mine pårørende eller de som representerer meg" i brukerundersøkelsen, er det en positiv utvikling fra 2018 til 2021 med en skår fra 4,5 til 4,9.

Utfordringer

- Samarbeid med pårørende er gjensidig krevende i noen tilfeller, men det er positivt at ombud for helse, omsorg og oppvekst i større grad blir brukt i samarbeidet.

9. Helse- og omsorgstjenester

Driftsregnskapet

Helse- og omsorgstjenestene har et samlet merforbruk på 47,3 millioner kroner. De største budsjettavvikene er merforbuk til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) på 45,5 millioner kroner, og helse- og velferdssenter med 39 millioner kroner. Som beskrevet i [sak 235/22](#) har koronapandemien også i 2022 hatt innvirkning på den økonomiske situasjonen. I perioden 1. januar - 31. mai ble koronakostnader regnskapsført på et eget prosjektnummer. Etter det har enhetene ikke ført koronautgifter på eget prosjektnummer, og kommunedirektøren har lagt til grunn at pandemien må behandles som en ordinær sykdom som må håndteres innenfor budsjettet. Kommunens samlede regnskapsførte utgifter i første halvår var omtrent på samme nivå som kompensasjonen fra staten. En del av helse- og velferdssentrene har hatt utfordringer også i andre halvår. Noe, men ikke alt, av merforbruket kan tilskrives smittesituasjonen med både korona, influensa, omgangssyke og luftveisinfeksjoner. Store rekrutteringsutfordringer medfører kostbar innleie og overtid.

Årsverksutviklingen er stigende, men det er ikke tatt tilsvarende ned på bruk av innleide vikarer. I tillegg til smittesituasjonen hele -22, har innføringen av Helseplattformen medført en del utfordringer på helse- og velferdssentrene. Det har vært mye merarbeid i innføringsfasen, og i tillegg har innføring av nødvendig styringsinformasjon vært forsinket.

Merforbruket innenfor kommunalsjefområdet helse er på til sammen 27 millioner. Merforbruket er knyttet til merforbruk på brukerstyrt personlig assistanse (BPA) på 45,5 millioner og mindreforbruk på enhetene på omtrent 17 millioner kroner. Legevakta har i 2022 arbeidet systematisk med de store utfordringene de har hatt over flere år. Mindreforbruket i hjemmetjenesten skyldes forsinket iverksettelse av tiltak og utfordringer med rekruttering av medarbeidere, noe som var ekstra krevende gjennom pandemien og i etterkant av den.

Utskrivningsklare pasienter fra St. Olavs har et merforbruk på 5 millioner kroner. Det har vært en stor utfordring i mange år, og det er satt ned arbeidsgrupper på tvers av sykehus og kommuner for å løse dette.

I tillegg er det et mindreforbruk på andre områder på omtrent 18 millioner, i hovedsak bærekraftprogrammet og Helseplattformen. Bærekraftprogrammet hadde et mindreforbruk på 6 millioner kroner, som er overført til 2023, jf [bystyresak 04/23](#) *Overføring av midler fra 2022 til 2023*.

Mindreforbruket på Helseplattformen var på netto 10 millioner kroner og skyldes lavere driftskostnader hos Helseplattformen AS og uavklarte kostnader i 2022. Kostnader til innføringsprosjektet som ikke kan balanseføres og belastes investeringsbudsjettet, men må kostnadsføres i driftsregnskapet, inngår i mindreforbruket på 10 millioner kroner. Dette er

blant annet økte utgifter til innføringen på legevakta. Isolert sett bidrar dette til økte kostnader ført på driftsregnskapet.

Tabell 9.1 Regnskap og budsjett for helse- og omsorgstjenester 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	3 221,6	3 174,4	2 903,6	-47,3

Måloppnåelse

Periodemål

1. Helse- og omsorgstjenestene fremmer helse, forebygger sykdom og stimulerer til mestring og god livskvalitet
2. Rett tjenestetilbud til rett tid, tilpasset den enkeltes hverdag
3. Kommunen er en attraktiv arbeidsgiver og avtalepartner som tiltrekker seg og beholder kompetent arbeidskraft
4. Helse- og omsorgstjenestene er innovative og utvikler tjenestene sammen med innbyggere, frivillige lag og organisasjoner og sosiale entreprenører
5. Vi samhandler med pårørende og sørger for at de blir ivaretatt

Måloppnåelse

På grunn av bytte av journalsystem er aktivitetstall for 2022 hentet ut både fra Gerica og Helseplattformen. I tillegg jobbes det fortsatt med å utvikle gode rapporter i ny journalløsning. Tallene bør derfor behandles med forbehold.

2029 personer mottok ulike forebyggende tilbud i 2022, en økning på nesten 32 prosent fra 2021. Målet om 10 prosent årlig økning er nådd.

- 71 prosent av alle 80-åringer (631 personer) som ikke har faste helse- og omsorgstjenester benyttet seg av forebyggende hjemmebesøk fra Infosenter for seniorer. Dette er en svak nedgang fra året før.
- 485 personer deltok i *Sterk og stødig* (gruppetilbud), en økning på 15 prosent fra 2021.
- 10 personer deltok i *Fortsatt aktiv, et* tilbud for personer med demens.
- 354 personer deltok i tilbud i regi av *Friskliv og mestring*, en tredobling fra 2021.
- 549 personer fikk tilbud om *Tidlig innsats*, en økning på 41 prosent.

864 innbyggere deltok i det vedtaksfestede aktivitetstilbudet for hjemmeboende, en økning på 21 prosent fra 2021 og 28 prosent fra 2020.

876 personer deltok i rehabiliteringstilbudet i 2022, en nedgang på 18 prosent fra 2021. 17 prosent færre fikk tilbud om døgnrehabilitering. Antallet som deltok i hverdagsrehabilitering ble nesten halvert. I 2022 har vi pga pandemien redusert tilbudet i perioder da det var høyt sykefravær.

Fra og med 2022 kan helse- og velferdskontoret fatte vedtak om pårørendestøtte, og hjemmetjenestene er tilført midler for at primærkontakter skal få avsatt mer tid til pårørendearbeid.

Ny Forskrift om sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns omsorgstjenester ble vedtatt og gjeldende fra juni 2022. Forskriften er mer tydelig på kriterier for hvem som skal ha heldøgns omsorg i sykehjem og hvem som skal ha tilbudet i bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. 34 personer måtte vente lenger enn ventelistegarantien på seks uker for sykehjems plass, en svak nedgang fra 2021 og en betydelig nedgang fra 2020.

Legevakta skal ifølge akuttmedisinforskriften svare ut 80 prosent av telefonhenvendelsene innen to minutter. 33 prosent var besvart innen to minutter i 2022.

5252 innbyggere benyttet velferdsteknologiske tjenester, en økning på rett over 6 prosent fra 2021. Målet om 10 prosent årlig økning samlet sett er ikke nådd.

- Trygghetsalarmer - fire prosent økning.
- GPS-tjenester - 53 prosent økning.
- Elektronisk medisindispenser - 140 prosent økning.
- Digital hjemmeoppfølging - reduksjon til 5 brukere ved årsskiftet.⁵
- 24 døralarmer var utplassert i 2022, 12 flere enn i 2021⁶.

Utfordringer

Antall ventedøgn for utskrivningsklare pasienter (varighet på ventetid i sykehuset) er betydelig redusert og antall utskrivningsklare pasienter som tas ut hver uke er økt betydelig. Antall pasienter som meldes utskrivningsklare er imidlertid nesten doblet fra 2019 til 2022. Det jobbes med nye tiltak, både internt og innen Helsefelleskapet, for å løse utfordringene.

En del yngre personer med behov for heldøgns omsorg blir værende i avdeling for døgnrehabilitering i flere måneder grunnet mangel på annet egnet tilbud. Situasjonen påvirker kapasiteten på rehabilitering for øvrig.

I noen tilfeller tildeles yngre personer med behov for heldøgns omsorgstjenester langtidsopphold i sykehjem. Kommunedirektøren har startet arbeid for å analysere

---

⁵ Nedgang i digital hjemmeoppfølging skyldes overgang til ny leverandør og dermed pause i rekruttering. Brukere som ønsker å være med videre i ny løsning overføres.

⁶ En person kan ha alarm på flere dører, så tallet indikerer ikke antall innbyggere.

situasjonen og se på behovet for nye boformer og flere differensierte plasser. Kommunedirektøren ser en tendens til at presset på sykehjemsplasser reduseres mens etterspørselen på boliger særskilt tilrettelagt for heldøgns omsorgstjenester øker.

Fra 2016 til 2022 har kostnadene til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) økt med 92 millioner kroner. Det er iverksatt tiltak for å redusere ytterligere vekst.

Antall innbyggere som mangler fastlege eller står på venteliste til ny fastlege er økende.

Tiltak må settes inn slik at legevaktsentralen kan oppfylle forskriftens krav om at 80 prosent av innkomne samtaler skal besvares innen to minutter.

Nøkkeltall

Tabell 9.2. Nøkkeltall for helse og omsorg. Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondhei m 2021	Trondhei m 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
<i>Prioritet</i>						
Netto driftsutgifter hjemmetjeneste 67+ år per innbygger 67+år (kr)	19 018	19 047	21 095	20 350	18 786	19 718
Brutto driftsutgifter per plass i institusjon (kr)	1 287 877	1 375 598	1 664 041	1 377 276	1 400 970	1 530 591
<i>Dekningsgrader</i>						
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjons eller i bolig med heldøgnsbemanning (prosent)	18,0	17,8	14,4	14,9	14,7	14,2
Andel innbyggere 80 år og over som mottar hjemmetjenester (prosent)	26,3	24,3	25	25,2	23,8	24,9
<i>Kvalitet</i>						
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning (prosent)	81,6	78,6	73,6	75,7	81	76,3

10. Flyktninger og innvandrere

Driftsregnskapet

Tabell 10.1 Regnskap og budsjett for flyktninger og innvandrere 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	5,4	5,7	5,2	0,3

Måloppnåelse

Periodemål 1: Trondheim kommune bosetter inntil 740 flyktninger i 2022, av disse er inntil 30 enslige mindreårige

Måloppnåelse

Det ble bosatt 668 flyktninger i 2022, hvorav 27 enslige mindreårige. Majoriteten av bosatte flyktninger i 2022 var fra Ukraina, men det ble også bosatt flyktninger fra Syria, Afghanistan, Myanmar og Kongo. I tillegg til flyktninger ble det bosatt 37 personer på grunn av familiegjenforening.

Utfordringer

Økt bosetting etter krigen i Ukraina medførte behov for rask oppbygging og samordning av mange tjenester. En økning med 600 bosettinger fra opprinnelig anmodning på 140 ble en formidabel oppgave. Anskaffelse av rekordmange boliger, rekruttering og oppbygging av mange tjenester på kort tid var noen av utfordringene.

Tall fra noen av tjenestene viser omfanget av oppgaven med økt bosetting i 2022.

- 72 prosent av all bosetting skjedde i det private boligmarkedet. Kommunale boliger ble hovedsakelig brukt for bosetting av overføringsflyktninger.
- I snitt deltok 552 i kommunens introduksjonsprogram, noe som også har vært en veldig stor økning fra tidligere år. Trondheim voksenopplæringscenter TROVO hadde i snitt 906 elever i 2022.
- Flyktningehelseteamet hadde 1225 helseundersøkelser, omtrent 1000 oppfølgingsamtaler, omtrent 50 familiesamtaler og 860 oppdrag med praktisk veiledning. Tolketjenesten gjennomførte 21 000 tolkeoppdrag og 1073 oversettelser.

Året 2023 vil også være preget av stort behov for boliger. Hovedstrategien med bosetting i det private boligmarkedet viste seg å være vellykket. Det vil fortsatt være krevende å justere og tilpasse tjenesten i takt med bosettingen. Deltakere fra introduksjonsprogrammet som

ikke blir økonomisk selvhjulpne, blir overført til NAV med behov for oppfølging og ekstra ressurser derfra.

Periodemål 2: Flyktninger som bosettes i kommunen har lik grad av deltakelse i arbeids- og samfunnslivet som den øvrige befolkningen

Måloppnåelse

51 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet hadde måloppnåelse ved avslutning i programmet, en positiv utvikling sammenlignet med de tre siste årene. Av disse var 23,6 prosent i jobb, 21,3 prosent hadde begynt på videregående opplæring og 6,7 prosent på høyere utdanning.

Utfordringer

Flyktingers utdanning, yrkesbakgrunn, engelskkunnskaper, men også deres helsetilstand har stor betydning for overgangen til arbeid og ordinær utdanning. En stor andel av ukrainske flyktninger har relativ god utdanningsbakgrunn, men resultatene fra 2022 inkluderer også andre nasjonaliteter.

De fleste ukrainerne har rett til maksimum ett år i introduksjonsprogrammet. Mange mangler engelskkunnskaper, noe som kan være et hinder for rask overgang til arbeid og utdanning. Det er fortsatt mange deltakere fra andre nasjonaliteter som har lav eller ingen skolebakgrunn.

Endringer i integreringsloven kan gi utfordringer for opplæringstilbudet til unge flyktninger uten rett til introduksjonsprogram. Slik regelverket er i dag, kan bosettingstidspunktet og søknadsfristen til videregående skole avgjøre om flyktningene får skoleplass. Kommunen og fylkeskommunen må finne en løsning slik at elevene ikke blir stående uten opplæringstilbud i en lengre periode.

Periodemål 3: Enslige mindreårige som bosettes i Trondheim skal sikres god oppfølging som bidrar til selvstendighet og mestring. Enslige mindreårige skal oppleve å være integrert og føle tilhørighet til samfunnet

Måloppnåelse

Det ble bosatt 27 enslige mindreårige i 2022. Kommunen ved barne- og familietjenesten Omsorgsenheten hadde i 2022 ansvar for 84 enslige mindreårige. Ni enslige mindreårige hadde norskundervisning og/eller grunnskole i regi av Trondheim voksenopplæringscenter (TROVO), 12 gikk på grunnskole i nærscole, 45 gikk på videregående opplæring og én gikk på høyskole. Sju enslige mindreårige var enten i jobb eller i praksis.

Utfordringer

Enslige mindreårige er en av de mest sårbare flyktninggruppene. Kommunen skal legge til rette for gode bo- og omsorgstiltak før bosetting i kommunen. Bo- og omsorgstiltak skal kombineres med kvalifisering til skole og utdanning. Etter flere år med lav bosetting og avvikling av tiltak, ble også dette tjenesteområdet utfordret med økt bosetting, fra opprinnelig sju barn til 30. Avhengig av alder og hjelpebehov krever bosetting av enslige mindreårige tilgang til ulike typer tiltak. Flere enslige mindreårige har psykiske helseutfordringer og tett oppfølgingsbehov. Enslige mindreårige som fyller 20 år blir overført fra barne- og familietjenesten Omsorgsenheten til NAV. Oppfølgingen fra NAV vil ikke være på samme nivå som i Barne- og familietjenesten Omsorgsenheten. Helse- og velferdskontorene vurderer behovet for helsetjenester og andre oppfølgingsstiltak.

Nøkkeltall

Tabell 10.2. Nøkkeltall for flyktninger og innvandrere.

	Beskrivelse	2019	2020	2021	2022
1	Antall bosatte flyktninger og familiegjenforente	160	147	175	705
2	Antall deltakere i introduksjonsprogrammet	485	293	265	552
3	Antall elever ved Trondheim voksenopplæring	2028	1454	931	906
4	Antall elever ved grunnskoleopplæring	396	552	323	253
5	Antall enslige mindreårige med oppfølging fra BFT Omsorgsenheten	168	136	99	84
6	Antall personer som har gjennomført helseundersøkelser (inkludert asylsøkere)	X	225	413	1225
7	Antall gjennomførte tolke- og oversettelsesoppdrag fra Tolketjenesten	17136	14523	16978	21000

Kommentarer til tabellen

Økt bosetting av flyktninger har medført økt kapasitet og tilpasning av flere tjenester.

- Antall deltakere i introduksjonsprogrammet (2) økte med 287 personer sammenlignet med 2021.
- De fleste ukrainske flyktninger ble bosatt siste halvdel av 2022 og kom da i gang med norskopplæring. Selv om antall elever ved TROVO i 2022 ser ut til å være lavere enn 2021 (3), vil antallet øke i 2023 i takt med bosetting av nye flyktninger.
- Antall elever ved grunnskole er fallende (4). Tendensen vil sannsynligvis fortsette. Hovedårsaken til det er at ukrainske flyktninger, som utgjør den største flyktningegruppen i 2022 og 2023, har grunnskoleutdanning fra før.

- Antall enslige mindreårige med bistand fra BFT Omsorgsenheten (5) vil sannsynligvis holde seg på et stabilt nivå. Grunnen til det er en kombinasjon av nye bosettinger og overføring til NAV av de som fyller 20 år.
- Økt bosetting har også medført mange flere flyktninger med behov for helseundersøkelser (6); en tredobling fra 2021.
- Som følge av økt bosetting økte Tolketjenesten sine oppdrag med cirka 18 prosent fra 2021 til 2022.

11. Kunst og kultur

Driftsregnskapet

Tabell 11.1 Regnskap og budsjett for kunst og kultur 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	283,0	283,9	239,5	0,9

Kunst og kultur har et mindreforbruk på 0,9 millioner kroner, som i hovedsak skyldes vakanser på Kulturenheten og Trondheim folkebibliotek. Avkastning fra kulturfondet på 1,3 millioner kroner er benyttet til ulike større arrangement og utviklingsprosjekt innen kunst og kultur, kulturnæring og fritidskulturlivet.

Måloppnåelse

Periodemål: Kunst og kultur styrker fellesskapet, forebygger utenforskap og bidrar til å utjevne forskjeller mellom folk.

Måloppnåelse

Trondheim kommunes egne tjenestetilbud innen kunst og kultur (bibliotek, fritidsklubber, seniorkultur med flere) skal være tilgjengelig for alle, og være gratis eller ha en lav kostnad. Det tilbys enkel tilgang på friplasser/fribilletter på aktiviteter og tilbud med inngangs-/ deltakerbillett.

Det er viktig at det etableres møteplasser inne og ute som bidrar til uforpliktende sosiale treff og innbyr til egenorganisert aktivitet.

Tabellen nedenfor viser at etter en nedgang i antall besøkende på kommunens tilbud i pandemiårene 2020 og 2021, har de tatt seg opp igjen i 2022. Antall besøkende i 2022 er likevel merkbart lavere enn 2019, før koronapandemien.

Tabell 11.2 Bruk av kommunens tjenestetilbud - Kulturenheten og Trondheim folkebibliotek. Kilde: Trondheim kommune.

Kulturenheten:	2022	2021	2020	2019
Antall besøk i kommunens fritidstilbud 6-25 år	130 221	77 996	85 598	148 600
Antall deltakere i tilrettelagte gruppetiltak	348	274	422	428
Antall publikum på Seniorkultur-arrangement	10 500	3 500	8 400	*
* Tall mangler				

Trondheim folkebibliotek:				
Antall besøkende	911 317	807 800	669 357	1 142 352
Antall arrangement	1 370	901	943	1 864
Antall besøkende på arrangement	36 128	17 252	23 327	66 342

Periodemål: Barn og unge får kulturtilbud i sitt nærmiljø.

Måloppnåelse

Trondheim kommunes tilbud innen tjenesteområdet kunst og kultur skjer i regi av Trondheim folkebibliotek og Kulturenheten. Aktiviteten har vært høy i 2022, og det er produsert mange tjenester og tilbud av høy kvalitet. Tilbudene i bydelene har lav terskel og bidrar til egenorganisert aktivitet på barn og ungdoms premisser ved at lokaler og utstyr blir stilt til disposisjon. Tilbudene synliggjøres blant annet gjennom samarbeid med nærskoler, idrettslag og andre.

Utfordringer

Caos kulturhus er kommunens eneste fritidsklubb på Byåsen. Bygget er lite egnet til formålet. Det har så langt ikke lyktes å finne egnet alternativ lokalisering for klubben.

Periodemål: Kulturtilbudene skal imøtekomme innbyggernes behov gjennom hele livet.

Måloppnåelse

Tall fra Bookingbasen viser at det i 2022 ble det fordelt 223 lokaler og 83 396 timer til frivillige lag og organisasjoner. I tillegg kommer bydelsbibliotekene og lokaler som øvingsrom for band på Loftet i Trikkestallen, Torvscenen, Kultursenteret ISAK og Breidablikk aktivitetshus (som var nytt i 2022)

Tabell 11.3 Utlån av kommunale lokaler til frivillige lag og organisasjoner. Kilde: Kommunedirektørens datainnsamling.

Bookingbasen:	2022	2021	2020	2019
Antall lokaler i basen	223	214	211	
Antall lag og foreninger med fast lån	227	218	214	
Antall timer utlån totalt, fast og engangslån	83 396	75 633	75 118	75 199

Antall deltagere i tilrettelagte gruppetilbud var 348 i 2022, og gjennom tilrettelagte fritidstilbud og støttekontaktjenestene ble det gitt tilbud til cirka 1250 barn, unge og voksne i 2022.

Trondheim kommune bidrar, gjennom Kulturenhetens og Trondheim folkebibliotekets aktiviteter og tilbud, til at befolkningen har gode kulturtilbud og tilgang til kulturarenaer hele livet gjennom.

Tabell 11.4 Deltakere i kommunale tilrettelagte tiltak. Kilde: Kommunedirektørens datainnsamling.

	2022	2021	2020	2019
Antall deltakere i tilrettelagte gruppetiltak	348	274	422	428
Antall publikum på Seniorkultur-arrangement	10 500	3 500	8 400	*

* Tall mangler

Periodemål: Kommunale tilskudd til frie, uavhengige kunstnere er et viktig verktøy for å nå målene som kunst- og kulturby

Måloppnåelse

Som tabellen nedenfor viser, gikk antall bevilgninger til profesjonell kunst og kultur ned i 2022 sammenlignet med de to foregående årene. Dette henger sammen med at bystyret, som en del av arbeidet med å motvirke effekter av koronapandemien, bevilget ekstra midler til kunst og kultur i 2020 og 2021, slik at antall bevilgninger økte betydelig disse årene. Det forrige "normalåret" å sammenligne med er dermed 2019. Parallelt med dette er tilskuddsrammene innen kunst og kultur økt etter 2019, uavhengig av koronamidler. Uten pandemi er det derfor grunn til å tro at antall bevilgninger ville ha steget gradvis for hele perioden. Ekstrabevilgningene i 2020 og 2021 hadde imidlertid stor betydning for kunst- og kulturaktørens evne til å fortsette sin virksomhet, på tross av mange restriksjoner.

Tabell 11.5 Antall bevilgninger til profesjonell kunst og kultur. Kilde: Kommunedirektørens datainnsamling.

År	2022	2021	2020	2019
Antall bevilgninger	167	253	224	99

Utfordringer

Virkningene av koronapandemien var merkbare også i 2022.

Periodemål: Trondheim kommune bidrar til at kunstnere har gode muligheter for å produsere, formidle og forvalte profesjonell kunst

Måloppnåelse

Som tabellen nedenfor viser, var det en nedgang i samlet tilskuddsbeløp til profesjonell kunst og kultur i 2022 sammenlignet med de to årene før. Dette henger sammen med at det ble vedtatt ekstra bevilgninger til kunst og kultur i 2020 og 2021, som del av kommunens arbeid med å motvirke effekter av koronapandemien. Sammenlignet med 2019, som var forrige "normalår" i perioden, er samlet beløp økt.

Tabell 11.6 Samlede bevilgninger til profesjonell kunst og kultur, tidsbegrensede prosjekter. Kilde: Kommunedirektørens datainnsamling.

År	2022	2021	2020	2019
Samlet tilskuddsbeløp*	5 306 800	9 469 000	7 000 654	2 996 989

* Gjelder tilskudd fra søkbare tilskuddsordninger til tidsbegrensede prosjekter.

Periodemål: Kommunen styrker virkemiddelapparatet for kulturnæringer

Måloppnåelse

Virkemiddelapparatet for kulturnæringer er videreført på samme nivå som i 2021, men Trondheim kommune har etablert en ny tilskuddsordning for transport- og turnevirksomhet.

Trondheim kommune har, sammen med Trøndelag fylkeskommune, arbeidet for å øke andelen av nasjonale tilskudd til det regionale virkemiddelapparatet på filmområdet (Filmsenter og filmfond). Dette arbeidet videreføres i 2023.

Strategisk Samarbeidsforum (Trondheim kommune, Næringsforeningen i Trøndelagsregionen og Trondheim Management (tidligere Midtbyen Management) har arbeidet med en felles Midtbystrategi som omfatter kulturnæringene. Strategien skal behandles i løpet av 2023.

Periodemål: Tilrettelegging av arenaer for kunst og kultur som næring prioriteres og sikres for å nå målene om en attraktiv og klimavennlig byutvikling

Måloppnåelse

Det er etablert en ny tilskuddsordning som gir støtte til egenandel ved investeringer, som også kulturnæringene kan søke på. Det er åpnet for at Lade idrettspark skal prøves ut som arena for store konserter i sommerhalvåret.

Periodemål: Nasjonaljubileet i 2030 skal planlegges slik at Trondheim tar sin naturlige og selvfølgelige plass i feiringen

Måloppnåelse

Kommunedirektøren har prioritert å delta i det nasjonale og regionale nettverket som Stiklestad nasjonale kultursenter har ledet. Arbeidet med å involvere lokale kulturinstitusjoner og historiske miljøer er startet.

Periodemål: Arbeidet med å utsmykke byrommene med kunst skal fortsette

Måloppnåelse

Etter flytting fra Cicignons plass ble Flytende flyvende innviet i Korsvika, og det er startet et arbeid med å utvikle ny kunst til Elsa Laula Renbergs plass. Det er flere prosjekter under utvikling i andre større byrom, også til kommunale formålsbygg.

Periodemål: Vern gjennom bruk er viktig for å sikre kulturarven og ivareta kulturminner.

Måloppnåelse

Arbeidet med å utvikle et kulturnæringsprogram for Nyhavna ses i sammenheng med kulturminneprogrammet, som også er under utvikling. Programmene utvikles i samarbeid med Nyhavna utvikling AS og byantikvaren.

Nøkkeltall

Tabell 11.7 Nøkkeltall for kultur. Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
<i>Prioritet</i>						
Netto driftsutgifter til kultursektoren *)	2713	2917	4467	3259	4450	3615
Netto driftsutgifter til folkebibliotek	209	240	438	295	344	347
Netto driftsutgifter til akt.tilbud barn og unge pr innb	284	341	817	212	379	458
Netto driftsutgifter til museer	69	43	396	153	224	196
Netto driftsutgifter til kunstformidling	420	541	431	480	591	393
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter	82	112	302	263	570	316
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg	192	172	550	376	322	390

*Netto driftsutgifter for kultursektoren omfatter også Kostra-funksjonene Idrett og tilskudd til andre idrettsanlegg, og kommunale idrettsbygg og -anlegg.

Trondheim kommune ligger nest lavest av alle storbyene i bruk av ressurser til bibliotek; mens Trondheim er blant kommunene med høyest besøk på bibliotek og høyest utlån per innbygger. Trondheim ligger lavt på samlet ressursbruk på kultursektoren. Avviket mellom Trondheim og gjennomsnittet for de øvrige ASSS-kommunene på 692 kroner per innbygger

utgjør om lag 148 millioner kroner. Kommunene som har høyere utgifter enn Trondheim er kommuner som også har høyere inntekter enn Trondheim, med unntak av Kristiansand.

12. Kirke og gravlunder

Driftsregnskapet

Tabell 12.1 Regnskap og budsjett for kirker og gravlunder 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	121,1	121,1	121,0	0,0

Måloppnåelse

Periodemål: Vi tilrettelegger for at flere pilegrimer skal komme til Trondheim.

Måloppnåelse

Pilegrimstrafikken i Trondheim har økt med 20 prosent i årene fra 2015 til 2022 (med unntak av pandemiårene 2020 og 2021). Om denne utviklingen fortsetter vil vi nå 6700 pilegrimer i 2030 og passere 10 000 i 2033. Trondheim er blitt satt på kartet som et attraktivt pilegrimsmål. Dette skyldes blant annet sertifiseringene av St. Olavs ledene som europeisk kulturrute, økt markedsføring og systematisk arbeid med synliggjøring mot målgrupper i Europa. At temperaturene i Europa de siste somrene har vært så høye gjør vandringsturisme krevende i disse områdene særlig i juli og august. De regionale sentrene opplever større pågang om informasjon om de norske rutene fra internasjonalt publikum. Dette kan tyde på økt interesse fra primærmålgruppene.

Periodemål: Olavfestdagene er sentrale i Trondheims arbeid mot nasjonaljubileet.

Måloppnåelse

Trondheim kommune har et veletablert samarbeid med Olavsfestdagene og støtter Olavsfestdagene med et årlig tilskudd. Tilskuddet følger statens prosentvis økninger. I tillegg innebærer samarbeidet dialog og felles prosjekter som skal styrke Trondheims rolle i markeringen av Nasjonaljubileet.

Periodemål: Trondheim skal være en by hvor innbyggerne opplever trygghet i sin religiøse tilknytning

Måloppnåelse

Trondheim kommune støtter arbeidet til Kirkelig dialogsenter med årlig tilskudd på 400 000 kroner. Her ivaretas dialogen med de ulike tro og livssynsorganisasjonene som er i

Trondheim. Det arrangeres jevnlig ulike dialogmøter rettet mot både barn, ungdom og voksne.

I arbeidet med "Lokal handlingsplan mot religiøs diskriminering, muslimhat og antisemittisme" ble arenaen som Kirkelig dialogsenter har, sentral.

Periodemål: Bygge livssynsåpne seremonirom

Måloppnåelse

Det er planlagt at det skal oppføres livssynsåpne seremonirom både på østsiden og sørsiden av byen. På østsiden har det vært naturlig å se for seg at dette kan la seg gjøre ved den nye gravplassen på Charlottenlund. Det er foreløpig ikke satt av ressurser til prosjektet.

Livssynsåpent seremonirom på sørsiden av byen var tenkt i forbindelse med oppretting av ny gravplass på området Ust. Etter at bystyret har vedtatt å forkaste Ust som område for gravplass (b-sak [14/23](#)), må lokalisering av livssynsåpent seremonirom på sørsiden av byen revurderes.

Periodemål: Samarbeide om utvikling av ungdomskirkeprosjektet "Aldri alene"

Måloppnåelse

- Skape en god møteplass med trygge voksne til stede
- Være til stede for ungdom som trenger en god start på dagen

Et samskappingsprosjekt som U-kirka Trondheim har gjennom Kirkelig Fellesråd i Trondheim sammen med Trondheim kommune. Samskappingsprosjektet følges av NTNU (som ressurs og gjennom forskning).

Frokost-kafé & Lunsj-kafé. En time før skolestart, én gang i uka (frokostkafé). I langfriminutt ved lunsjtid, én gang i uka (lunsjkafé).

Lavterskeltilbud for ungdom; en åpen og inkluderende møteplass i en tid på døgnet hvor ungdom ikke har et lignende tilbud fra før av. Tilbudet inneholder gratis sunn frokost, spill og mulighet for andre aktiviteter. Frokost-kaféer er sosiale arenaer på ungdommenes premisser. Alle er velkomne på like vilkår. Ungdommene som møter opp, kommer med ulik bakgrunn. Tilbudet er nå gitt på 9 skoler

Periodemål: Innbyggere som bor på sykehjem skal ha mulighet for samtale med diakon

Måloppnåelse

Helse- og velferdssentrene i Trondheim har besøk av diakon og prest, hvor det gis mulighet for personlige samtaler og å delta på andakter.

Periodemål: Gjøre bygningsmessige tilpasninger knyttet til tilgjengelighet

Måloppnåelse

- Utbedring inngang til sokkeletasje i Kolstad kirke. (Døråpningsautomatikk, terskel++)
- Heis til 3. etg. Hoeggen, utbedring, rømningsveier, tilpasning toaletter.
- Utbedring sideinngang Byåsen kirke (terskler)+ døråpnerautomatikk hoveddører
- I Ilen kirke er hele trappen og rullestolrampen bygget opp på nytt, samt Installert belysning av rullestolrampe og trapp.

Periodemål: Sikre grunn til gravplasser i de ulike bydelene.

Måloppnåelse

Kommunen har et overordnet ansvar for å skaffe tomter som skal dekke kravet til 3 prosent gravplasskapasitet, hjemlet i Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravplassloven). Dette innebærer å legge til rette for gravlegging for alle innbyggere uavhengig av tro og livssyn.

I vedtekter for gravplasser i Trondheim tilbys befolkningen gravplass i nærheten av der de bor. Innbyggerne er også gitt muligheten til fritt å velge hvilken gravform man ønsker – kistegrav eller urnegrav. I dag viser statistikk at 70 prosent av innbyggerne velger urnegrav.

Utfordringer

Gravplasskapasitet i Trondheim sør er beregnet til å være brukt allerede i 2037. Dette vil bli en utfordring med befolkningsveksten som er forventet i bydelene. Nytt areal til gravplass i Heimdalsområdet vil da enten måtte:

- Legges på landbruksjord og stride mot grønn strek og jordvern
- Legges innenfor markagrensa og stride mot rød strek og friluftsliv
- Legges på potensielt utbyggingsareal og få en voldsom økning i ervervskostnad

Periodemål: Kirkebygg benyttes som kulturarena

Måloppnåelse

Mange av byens kirker benyttes til øvinger, foredrag og konserter, når de ikke benyttes til kirkelige handlinger. Det har vært en forsiktig økning av denne type aktiviteter etter pandemien. Det er menighetene som avgjør hvem, og hvilken type aktiviteter de vil ha i sin kirke. Derfor kan dette være ulikt i de ulike kirkene.

Nøkkeltall

Tabell 12.2 Nøkkeltall for kirker. Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennom- snitt 2022
<i>Prioritet</i>						
Netto driftsutgifter til Den norske kirke	417	412	259	448	557	398
Netto driftsutgifter til kirkegårder, gravlunder og krematorier	153	154	137	192	262	146
<i>Dekningsgrader</i>						
Medlem av Den norske kirke i prosent av antall innbyggere	63,9	62,8	42,5	62,2	58,3	53,9

Tabellen viser indikatorer på kommunenes ressursbruk for drift av kirker og gravlunder. Kostratallene for 2022 viser at Trondheim kommune ligger noe over gjennomsnittet for ASSS-kommunene i ressursbruk til Den norske kirke per innbygger. Tilskuddet til drift av byens kirkegårder, gravlunder og krematorier i 2022 ligger også noe over gjennomsnittet i ASSS-kommunene, men under Bergen og Stavanger. Medlemmer av Den norske kirke i prosent av antall innbyggere viser en reduksjon fra 2021 til 2022 i Trondheim kommune; noe som også er gjennomgående trend i de andre ASSS-kommunene.

13. Idrett og friluftsliv

Driftsregnskapet

Tabell 13.1 Regnskap og budsjett for idrett og friluftsliv 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	204,2	208,6	192,5	4,5

Idrett og friluftsliv har et mindreforbruk på 4,5 millioner kroner som i hovedsak gjelder forsinkelser i tilskudd til idrettslags kunstgressgummigranulat-prosjekter og arbeidet med reguleringsplan av Sluppenbølgen.

Måloppnåelse

Periodemål: Trondheim – En attraktiv by for store idrettsarrangement

Måloppnåelse

- Arctic Race of Norway i Trondheim
[Trondheim var vertskap for finaleetappen i Arctic Race](#) i august. Etappen ble en suksess med ca 100 000 tilskuere til etappen. Totalt hadde de to etappene i Trøndelag 130 000 tilskuere. Arctic Race-organisasjonen har engasjert Sponsor Insight AS til å gjøre en ringvirkningsanalyse av rittet. Analyser viser at de totale økonomiske ringvirkningene av de to etappene i Trøndelag kan være om lag 90 millioner kroner.
- [Toppidrettsveka](#) ble gjennomført i Granåsen idrettspark

Periodemål: Trondheim – Byen med hverdagsanlegg for alle. Tidlig innsats knyttet til anlegg for fysisk aktivitet gir bedre folkehelse og livskvalitet

Måloppnåelse

- Nytt lysanlegg for Leangen hurtigløp- og bandybane ble etablert.
- Leangen arena (ishall) er oppgradert med flere tiltak som nytt lydanlegg, nye lys, informasjonskube, nye seter, rehabilitert og utvidet kiosk og 12 nye TV/informasjonskjermer i hovedbygget.
- Nytt teknisk rom og to nye garasjer for drift av Leangen utebane og ungdomshall/ishall ble etablert
- Ranheim aktivitetshall og [Paraidrettsenteret i Trøndelag](#) ble åpnet.

- Ferdigstilling av Regnbueparken, Norges nest største skatepark og Norges største streetanlegg. Offisiell åpning gjennomføres våren 2023.
- I forbindelse med oppgradering av Marinen ble ny trimpark og en buldrestein etablert.
- Jernbanebyen aktivitetspark ferdigstilt med oppgradert dekke på ballbanen fra grus til gress, i tillegg til et trimelement.
- Nye hoppbakker i Granåsen ble overtatt fra entreprenør i desember 2022. Offisiell åpning i februar 2023.

Periodemål: Trondheim skal være en grønn by med variert natur - med lett tilgjengelige, attraktive uteområder for lek, rekreasjon og friluftsliv

Måloppnåelse

- I nært samarbeid med aktuelle idrettslag er lysløyper oppgradert med LED-lys og med nye stolper der det var behov. Arbeidet ble ferdigstilt til skisesongen startet.
- Kommunal lavvo, som leies ut til driver av markahytta Grønlia, er etablert (åpnet i februar 2023).
- Smidalen turveg og friluftsområde er ferdigstilt med egen møteplass og trimpark.
- Nytt publikumstoalett på Kyvannet er ferdigstilt.
- Det er finansiert, planlagt og bygd ny rasteplass og nytt pumpehus for allmennhetens bruk av Østmarkneset. Pumpehuset er nødvendig for å håndtere vann og avløp fra Ladekaia, offentlige toaletter og fra klubbhusene til Trondhjems kajakkklubb og Trondheim fridykkerklubb. Rasteplassen ved pumpehuset er tilrettelagt med benker, grill, bord og offentlig vannpost.
- Det er utviklet, bygd og satt ut nye badebrygger på Theisendammen, Tømmerholdtdammen, Lianvatnet og Haukvatnet.
- Det er gjennomført helhetlig skilting av Ladestien etter ny skiltmal for friluftslivet.
- I samspill med Havet Arena AS har kommunen etablert en offentlig badebrygge med stupetårn, som et pilotprosjekt, på Nyhavna.
- Det pågår reguleringsplanarbeid for Østmarkneset friområde, [Nidelvstien](#), og [Vassfjelløypa](#).
- Storheiestien er under bygging.

Periodemål: Trondheim – Byen der kommune, kunnskapsmiljøer og frivilligheten/idretten samhandler til beste for fellesskapet

Måloppnåelse:

- Det er etablert et praktisk samarbeid med Byåsen Historielag om oppgradering av turstier. På samme måte som for Strindamarka Vel fungerer dette nå godt der Trondheim Bydrift utfører arbeidsoperasjonene knyttet til tyngre, maskinavhengige

prosesser, mens lagene tar hovedansvaret for de arbeidskraftintensive delene av arbeidet.

- Kommunedirektøren har videreført ordningen med faste møtepunkt med SiT, studentidretten og velferdstinget om idrett, rekreasjon og friluftsliv for studentorganene. Møtene har en fast møteagenda. Møtene er en oppfølging av vedtatt mål i Trondheim kommunes Plan for Idrett og fysisk aktivitet om å ha et koordinert samarbeid med SiT og studentidretten.

Nøkkeltall

Tabell 13.2 Nøkkeltall for idrett. Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
<i>Prioritet</i>						
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	556	505	1162	989	1140	963
Netto driftsutgifter idrett per innbygger	574	609	211	262	500	293

Trondheim kommune eier en lavere andel av totalt antall idrettsanlegg i kommunen enn gjennomsnittet for de øvrige ASSS-kommunene. Dette er en årsak til at Trondheim kommune har lavere ressursbruk på kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg per innbygger enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Trondheim ligger over gjennomsnittet i ressursbruk per innbygger til idrett. Hovedårsaken er at Trondheim har flere private idrettsanlegg enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene, og kommunen bruker da relativt mer ressurser på anleggs- og driftstilskudd til idrettslagene. Tallene for *netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg/anlegg* og til *idrett per innbygger* bør derfor sees i sammenheng. Tallene for 2022 viser at Trondheim kommune i sum ressursbruk til idrett og drift av kommunale idrettsbygg/anlegg ligger noe under gjennomsnittet for de øvrige ASSS-kommunene.

14. Næring og innkjøp

Driftsregnskapet

Næring og innkjøp har et mindreforbruk på 0,3 millioner kroner i 2022. Av kommunens næringsfond på 50 millioner kroner er 45 millioner kroner disponert i økonomiplanperioden. De inntil førti millionene som bystyret har avsatt til tiltakene under "Avfall som ressurs" er noe forsinket på grunn av behov for noe lengre tid til planlegging enn forventet, samt ansettelse av prosjektledelse. Det ble disponert 3,5 millioner kroner til Trondheimsregionen og 1,5 millioner kroner til Pådriv.

Tabell 14.1 Regnskap og budsjett for næring og innkjøp 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	38,2	38,6	27,0	0,3

Måloppnåelse

Periodemål: Trondheim kommune skal legge til rette for bærekraftige næringsetableringer for gründere og bedrifter

Måloppnåelse

- Gründerdag 2022 gjennomført med 300 gründere, investorer og andre fra økosystemet gjennomført 28. november
- 84 etablererveiledninger for gründere og 57 næringsfaglige vurderinger
- Ført dialog fortløpende med næringslivet om konsekvensene av pandemien, til sammen 54 millioner kroner er fordelt som kompensasjon til lokalt næringsliv fra Trondheim kommune (komp. 6 og 7) .
- Slått sammen Tequity Cluster med Trondheim Tech Port til en satsing på investering og vekst i selskapet
- Bidratt til etableringen av Startup TRD med over 200 bedrifter, inkubatorer, coworkingspace, virkemiddelapparat og FoU-aktører. Gnist kapital etablert.
- Næringsarbeidet har delvis vært preget av begrensninger som koronapandemien har medført og høyt arbeidspress for tildeling av kompensasjon til næringslivet.
- Påbegynt prosess og arbeid med handlingsprogram for bærekraftig næringsutvikling. Handlingsprogrammet vil være et viktig redskap for næringsarbeidet i Trondheim framover der viktige innsatsområder framover pekes på både med tanke på tverrfaglig innsats og for hvordan det jobbes i partnerskap.
- I 2022 ble det gjennomført flere prosjekter med næringslivsaktører og studenter fra universitetene i Trondheim (NTNU og Handelshøyskolen BI). Prosjektene hadde som

målsetning å knytte relevante problemstillinger de respektive aktørene ser, innenfor FNs 17 bærekraftsmål, opp mot ny kunnskap som studentene besitter.

Periodemål: Kommunen skal bidra til smart og bærekraftig samfunnsutvikling gjennom å gi lokalt næringsliv gode rammebetingelser, spesielt innenfor mobilitet og energiløsninger.

Måloppnåelse

- Grønn konkurransekraft er et innovasjonsprosjekt i offentlig sektor. Det tar sikte på å bli et evidensbasert beslutningsverktøy for kommuner og fylkeskommuner knyttet til hvordan man kan måle grønn konkurransekraft og omsette kunnskapen i handling, prioriteringer og politikk for å få til grønn omstilling v/hj økt grønn konkurransekraft.
- Gjennom prosjektet Positive City ExChange (+CityxChange) er det etablert områder som forbruker mindre energi enn det som produseres (Brattøra og Sluppen). Utgangspunktet er all den energien tilgjengelig vi i dag ikke evner å utnytte (ca 20%), som nå utnyttes mer optimalt gjennom effektiv samkjøring og styring av tilgjengelige energiressurser, og avansert energieffektivisering. I tillegg inkluderer prosjektet betydelig ny fornybar lokal energiproduksjon, bl a solcelleanlegg og effektive varmepumpeløsninger. Prosjektet har gitt betydelige, direkte investeringer i smarte energiløsninger og -infrastruktur på Brattøra og Sluppen (ca 63 mill. NOK), omfattende investeringer i spinoffs og nye prosjekt (ca 300 millioner NOK), og uvurderlig kunnskap og erfaring ift hvordan vi kan få til - og kommunen drive frem - et grønt energiskifte i Trondheim, samt bidra til grønn næringsutvikling. Lokale partnerselskap har gjennom prosjektet utviklet kommersielle produkt og tjenester innenfor energi og mobilitet (eks.vis Aneo, Volue, Statkraft Varme, og FourC), og det er så langt utviklet 20 nye prototyper innenfor energi- og mobilitet. Det er også utviklet en nyskapende mobilitetsløsning inkl. app - *Mobee*⁷ - som er en fungerende Mobilitet-som-en-tjeneste løsning (MaaS) inkl. elbildeingsløsninger. Prosjektet i Trondheim utgjør et mindretall av slike prosjekt i Europa som lykkes, og har levert solide resultater på egne nøkkelindikatorer (totalt 33), som også er viktige for byen, eks.vis energiutnyttelse og ny lokalproduksjon, samt utslippsreduksjoner. Det er også skapt ca 100 nye jobber som resultat av prosjektet totalt sett.
- Innenfor sirkulær og delingsøkonomi er det opprettet en operativ tverrsektoriell prosjektgruppe i Trondheim kommune, med en egen prosjektleder. Målet er å utvikle et eller flere prosjekt med sikte på å skape flere arbeidsplasser, forretningsmuligheter og øke gjenvinningsgraden basert på mulighetene som avfall representerer. Det er også et mål å bidra direkte og indirekte mtp utslippsreduksjon gjennom innovasjoner og optimalisering av sirkulære verdikjeder. Et forprosjekt ble iverksatt på

---

⁷ <https://mobee.no/index.html>

bærekraftige arrangementer. Det ble på slutten av året også ansatt en prosjektleder på heltid som er godt i gang med dette arbeidet.

- Matstrategi for Trondheim som gir retning og tyngde for arbeidet med lokal mat både internt og eksternt er vedtatt. Strategien følges opp gjennom en arbeidsgruppe på tvers av direktørområdene.

Periodemål: Trondheim skal være en aktiv pådriver for å få store arrangement til byen og stimulere til ringvirkninger for lokalt og regionalt næringsliv

Måloppnåelse

- Trondheim og Trøndelag hadde status som europeisk matregion i 2022. En rekke tiltak er gjennomført i løpet av året med formål om å bli en kjent og anerkjent internasjonal matdestinasjon, øke verdiskapingen i bærekraftig matproduksjon gjennom å koble produsenter og kunnskapsmiljø og bli best i Norge på rekruttering til matproduksjon og turisme.
- Trondheim og Trøndelag er tildelt World Cheese Award i Trondheim i 2023. Finansiering, planlegging av tiltak og samspill med næringsliv og internasjonal arrangør er igangsatt av arbeidsgruppen med Trondheim kommune, Oi! Trøndersk mat og drikke, Statsforvalteren og Trøndelag fylkeskommune. .
- Trondheim og Trøndelag skal være arrangør av Bocuse d'Or i Trondheim 2024. Det er jobbet med lokal og regional forankring, finansiering og konkrete tiltak samt undertegnet en samarbeidsavtale mellom Næringsforeningen i Trondheimsregionen, Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune som lokal arrangør. .
- Arbeidet med Ski-VM 2025 gikk fra en utforskningsfase til en operasjonell fase. Trondheim kommune opprettet en operativ leder for VM-arbeidet som skal samordne internt engasjement og motivere eksterne aktører til samarbeid om potensielle ringvirkninger.
- Trondheim deltar aktivt i Luftfartsforum Trøndelag. Luftfartsforum arbeider aktivt for utvikling av Trondheim lufthavn Værnes, med fokus på å opprettholde og etablere flyruter som næringslivet har behov for og for bærekraftig luftfart. Dette bidrar til verdiskaping og vekst, og fremmer regionen som et attraktivt reisemål og bosted.
- Trondheim deltar aktivt i Cruiseforum Trondheim. Forumet har flere medlemmer, som sammen har utarbeidet en cruisestrategi med tilhørende handlingsplan. Overordnet skal Trondheim styrkes som reiselivsdestinasjon ved å legge til rette for bærekraftig vekst i cruisenæringen og økt verdiskaping fra cruisenæringen i regionens næringsliv.
- Trondheim samarbeider med blant annet fylkeskommunen rundt gjennomføring og deltakelse på en felles trøndersk stand under AquaNor og Nor-Fishing. Det ble gjennomført flere politiske bedriftsbesøk i forbindelse med Nor-Fishing 2022.

- I 2022 var Trondheim arrangør for et felles marint formannskapsmøte for kommunene Trondheim, Nærøysund, Hitra og Frøya. Møtet inneholdt både bedriftsbesøk og validering av en felles handlingsplan for det marine samarbeidet.
- Finaleetappen av Arctic Race ble gjennomført. Ca. 100.000 tilskuere samlet langs 160 km lang trasé. Godt samarbeid med næringsliv, frivilligheten fra idretten, Midtbyen Management, Skaun kommune, Melhus kommune og med Trøndelag Fylkeskommune la grunnlaget for folkefesten. En ringvirkningsanalyse av rittet utført av Sponsor Insight AS viser at de totale økonomiske ringvirkningene av de to etappene i Trøndelag til å være ca. 90 millioner kroner.

Periodemål: Trondheim skal utvikle et innovasjonsdistrikt i verdensklasse.

Måloppnåelse

- Nettverksarbeidet rundt innovasjonsdistrikt ble i 2022 slått sammen med Technoport til en sterkere og mer slagkraftig satsing: Trondheim Tech Port
- Trondheim kommune følger aktivt opp Trondheim Tech Ports arbeid med å stimulere til tettere kobling mellom næringslivet, entreprenører, investorer og offentlige aktører; i 2022 blant annet gjennom kartlegging av helseteknologimiljøet, som grunnlag for å finne nye løsninger for fremtidens helsetjenester
- En viktig del av innovasjonsdistriktsatsingen er å styrke kunnskapsinstitusjonenes rammevilkår; i 2022 fokuserte det eksterne samarbeidet med NTNU, SINTEF, og det interne samarbeidet med Byplankontoret og Byggesakskontoret på planarbeidet og medvirkningsprosesser for Norsk havteknologisenter.
- Norsk havteknologisenter fikk investeringsbeslutning i statsbudsjettet 2023, og har satt rive- og byggefasen
- Alle planforslagene for NTNU campussamling og - utvikling ble i 2022 ferdigstilt fra Statsbygg og oversendt Trondheim kommune for sluttbehandling i 2023
- økonomisk innstramming på nasjonalt nivå medførte i 2022 dramatiske kutt og stor usikkerhet knyttet til strategisk viktige utviklings- og byggeprosjekter som Norsk havteknologisenter og NTNUs campussamling

Periodemål: Offentlige anskaffelser skal bidra til innovasjon og utvikling av produkter, tjenester og sirkulære løsninger

Måloppnåelse

Andelen av kommunens anbudskonkurranser som brukte metodikk for innovative anskaffelser i 2022 var 33 av 224, det vil si ca 15 %, mot 16 av 169, ca 10 % i 2021.

Det arbeides kontinuerlig for å legge til rette for gjenbruk av møbler og byggematerialer. Ved inngåelse av nye kontrakter for kjøp av nye møbler og nye byggematerialer, er det med i

kontrakten at kommunen ikke vil benytte kontrakten i de tilfellene behovet kan dekkes med gjenbruk.

Gjeldende klima og miljøkrav, blir vurdert i alle konkurransegrunnlag, og blir tatt med i avtaleverk og alle kontrakter der det er relevant.

Utfordringer

Måling av innovasjon og utvikling av produkter, tjenester og sirkulære løsninger er utfordrende fordi tiltakene som trengs trenger tid for å virke, og noen ganger er dette prosesser som går over flere år. Dette er også prosesser som kan gå i rykk og napp, så måling fra år til år kan gi et noe feil bilde av en trend som går over flere år.

15. Klima- og miljøtjenester

Driftsregnskapet

Klima- og miljøtjenester hadde et negativt avvik på 1,5 millioner kroner i 2022. Området har hatt 0,8 millioner kroner lavere kostnader enn budsjettet, mens inntektene fra piggdekkgebyret ble 2,3 millioner kroner lavere enn budsjett.

Tabell 15.1 Regnskap og budsjett for klima- og miljøtjenester 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	46,9	45,3	40,0	-1,5

Måloppnåelse

Periodemål: Rent vann: Vi skal ha rent vann i byens havneområder

Måloppnåelse

- Overvåkning gjennomført iht overvåkningsprogram fastsatt av Miljødirektoratet.
- Det er avdekket at det tilføres forurensing fra land som truer miljømålene. Antageligvis skyldes dette forurensing fra aktivitet på land direkte i sjø eller som fraktes via vassdrag.
- Utslippet fra utskipningshavnen (nedlagt utskipningshavn fra gruvedrift) fra Killingsdalsparken er redusert med 50%, men bryter klart med kravene i utslippstillatelsen gitt av Miljødirektoratet.
- Det er også avdekket mye forsøpling på sjøbunn.
- Sikre stabilitet og forbedring i renseteknologien i Killingdal, samt avklare eierskapet til forurensingen.
- Holdningsendring for å begrense dumping av avfall fra privatpersoner, ressurser til å håndtere avfall som frivilligheten bidrar med å rydde, og sikre at næringer ikke forsøpler i lasse- losse-prosesser på havneområdet.

Periodemål: Stanse tap av naturmangfold og økning av matproduksjonen

Måloppnåelse

- Bekkeareal tilgjengelig for gyting av sjøørret er i 2022 estimert til omtrent 60 000 m². Dette er en økning på omtrent tre prosent fra 2021. I 2022 har nesten 12 prosent (ca. 7000 m²) av tilgjengelig bekkeareal fått forsterket gytemulighetene for sjøørret ved utlegging av omtrent 1800 m³ egnet gytegrus.

- Sommeren 2022 ble 564 trær (rogn, selje, hegg, bjørk, furu og osp) plantet i kantsonen langs Sørabekken. Replantet areal var på omtrent 1800 m² og skal serve som naturlig og egnet kantvegetasjon til vassdraget.
- Kvaliteten på deler av Leinstrandkorridoren er forbedret ved etablering av ny viltovergang over E6 i Storlersbakken. Kvaliteten vil gradvis forbedres etter hvert som vegetasjonen på overgangen vokser til.
- Det tilrettelegges for økt lokal matproduksjon. Trondheims Matperler er et nettverk for produsenter av lokal mat og drikke. Det består av ca. 15 gårder som gjennom samarbeid tilbyr lokal, kortreist mat fra hele Trondheim kommune.
- Det er en utfordring at kvaliteten på gyteområder for sjøørret blir redusert som følge av nedslamming/begroing. Hovedårsaken er økende grad av graving og arealendring i nedbørfeltene som bidrar til betydelig partikkelavrenning til vassdrag.
- Fysiske inngrep i vassdragene som fører til at kantvegetasjonen med busker og trær blir borte, har negative effekter for livet i og langs vann. Inngrep kan bl.a. omfatte hogst, utbygging og erosjonssikring.
- De økologiske korridorene Nidelvkorridoren, Leinstrandkorridoren og Leirelvkorridoren er sentrale for å opprettholde mangfoldet av dyr og planter og for å sikre kontakten mellom Bymarka og skogområdene i øst. Målet om å opprettholde antall dekar økologisk korridor er ikke nådd. Det siste året har reduksjonen vært 0,4 %. Samlet sett er arealet for Leinstrandkorridoren og Leirelvkorridoren redusert med omtrent 251 daa siden 2018. Dette tilsvarer en reduksjon på over 2 %.
- Det er et mål å få opp antall frukt- og grøntprodusenter. Utfordringen er å skape interesse og engasjement for dette i det lokale jordbruksmiljøet.

Periodemål: Folkehelse: I 2025 skal ingen eksisterende grunnskoler og barnehager ha utendørs oppholdsareal som ligger i rød eller oransje sone (skal ha under Ld 60 dBA). Helsehus og eldresenter skal ikke ha veistøy på fasade høyere enn Ld 60 dBA

Måloppnåelse

- Strategisk støykartlegging ble gjennomført i tråd med krav i forurensningsforskriften. Beregningene viser at støysituasjonen fra vegtrafikk er forverret fra 2017 til 2022. Vi har siden 2017 fått flere boliger med fasade i støysonene, noe som kan forklares med fortettingsstrategien. Med ny beregningsmetode er det i 2022 beregnet at ca 57 000 personer i helårsbolig er bosatt i støysoner, og at 33 300 personer er utsatt for nattestøy fra vegtrafikk. (Dersom man bruker tidligere beregningsmetode ser vi at antall personer i støysoner er økt fra 81 900 i 2017 til 98 600 i 2022).
- Det er ikke utført støyskjermingstiltak på kommunal veg i 2022.
- I 2021 utførte COWI en utredning av støy på de mest støyutsatte institusjonene (skoler, barnehager og helse- og velferdssenter). Basert på denne er det per nå spilt inn behov for og avsatt midler til støyreducerende tiltak på totalt fem institusjoner gjennom Miljøpakken. Ett prosjekt er avklart og overført til Kommunalteknikk for detaljprosjektering (Majorstuen barnehage), og planlegges utført i 2023. Sjetne

barnehage, Valset barnehage, Flatåsen skole og Bakklandet menighets omsorgsenter har ikke kommet like langt i prosessen, men det er avsatt midler og vil trolig bli gjennomført i 2024.

- I tillegg utredet COWI støyforhold langs fire trafikkerte kommunale veier, hvor det er spilt inn støyskjerming og lokale tiltak for to av disse gjennom Miljøpakken. Støyskjermingstiltak i Odd Husbys veg er under detaljprosjektering hos Kommunalteknikk. Når det gjelder Industrivegen er det mer uavklart når prosjektet vil detaljprosjekteres og bygges.
- Det er utfordrende at finansieringsmodellen for støyreducerende tiltak er lang og kompleks. De ulike vegeierene må melde inn behov for midler til sine prioriterte prosjekt til Miljøpakken, som igjen prioriterer hvilke prosjekt som får tildelt midler. En del av de institusjonene som er støyutsatt ligger ved riksveg eller fylkesveg, og det er dermed Statens vegvesen eller Trøndelag fylkeskommune som vegeier som må spille inn ønske om midler til støyskjerming langs disse vegene. Trondheim kommune har dialog med de andre vegeierne, og kommer med innspill og ønsker om hvilke prosjekt som skal spilles inn, men vi har ikke beslutningsmyndighet.

16. Samferdsel

Driftsregnskapet

Området fikk et positivt resultat på 26 millioner kroner som hovedsakelig skyldes høyere parkeringsinntekt enn forventet. Arbeidet med infrastruktur for førerløs ferje i kanalhavn ble forsinket på bakgrunn av godkjenning av universell utforming av anlegget, dette medførte positivt resultat for mobilitets og samferdselenheten på 2,7 millioner kroner.

Kollektivfondet fikk en avkastning på 1,3 millioner kroner i 2022. Kollektivfondet skal bidra til at innbyggerne i Trondheim kommune får et bedre kollektivtilbud ved målrettet bruk av kollektivfondets årlige utbytte. I 2022 er avkastningen benyttet til trikkedriften i tråd med vedtektene til fondet.

Tabell 16.1 Regnskap og budsjett for samferdsel 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	-90,1	-64,2	-79,2	26,0

Måloppnåelse

Periodemål: Måten vi reiser og leverer varer og tjenester på i Trondheim skal være ti prosent mer klimaeffektiv hvert år.

Måloppnåelse

Andelen nullutslippkjøretøy (elbiler) er økende, men det går saktere enn det som er nødvendig for å nå målet. Biltrafikken har ikke gått ned i tilstrekkelig grad.

I 2022 ble det laget og vedtatt en mobilitetsstrategi som skal legge til rette for å nå målet om at andelen økning av gående, syklende og kollektivreisende skal øke.

For å redusere privatbilbruk er det opprettet 60 plasser for bildeling, som kan gjøre at noen velger bort anskaffelse av privatbil. Dette, i kombinasjon med tilrettelegging for å enklere velge sykkel, gange og kollektiv som transportmiddel, vil bidra til mindre klimagassutslipp.

Utsiftingen av kjøretøyparken går for sakte, og bilbruken er stabil, men skal helst gå ned for å nå klimamålene for 2030. En viktig oppgave for området videre i perioden vil være å implementere den vedtatte mobilitetsstrategi i all planlegging av samferdselsvirksomhet i kommunen.

Periodemål: Omstillingen til grønn mobilitet skal gjøre det enklere for flere å delta aktivt i samfunnslivet

Måloppnåelse

Miljøpakken i Trondheim kommune jobber kontinuerlig for å gjøre det enklere å velge grønn mobilitet for alle reisegrupper. I 2022 er det blant annet jobbet med å oppgradere bussholdeplasser til universell utforming, bygget snarveier for gående, bygget flere sykkelveier som er adskilt fra trafikken og det er satset spesielt på vinterdrift for syklende på viktige sykkelstrekninger. Videre jobbes det med planlegging av store og små prosjekter som skal bedre fremkommeligheten for gående og syklende, spesielt barn, unge og eldre, i årene som kommer. Dette er for eksempel utbygging av fortau for å lage tryggere skolevei eller planlegging av lengre og sammenhengende sykkelruter for å knytte bydelene bedre sammen.

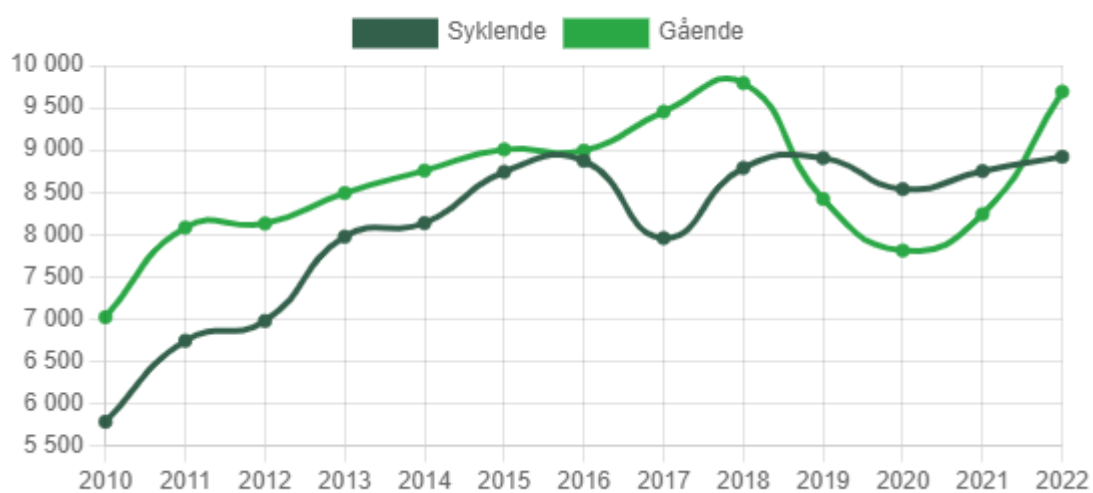
Status for universell utforming av sentrum og mange lokale sentrum er kartlagt, og det er stort behov for forbedringer for at alle skal kunne ferdes enkelt og trygt i byen. Kartleggingen er en del av kunnskapsgrunnlaget for en plan for universell utforming som er under arbeid, og som leveres til politisk behandling i 2023.

Periodemål: Helsen til byens innbyggere skal styrkes gjennom tilrettelegging for aktive hverdagsreiser

Måloppnåelse

Det er i 2022 flere tiltak gjennom Miljøpakken som skal legge til rette for velge vekk privatbil som transportmiddel til fordel for å gå og sykle. HjemJobbHjem er et prosjekt som har som mål å bidra til at ansatte velger miljøvennlige alternativer i jobbreisen. I 2022 deltok over 3000 arbeidstakere fra ulike bedrifter i prosjektet, og det utvides videre i 2023 til å omfatte enda flere bedrifter. Det er også innvilget over 1,5 millioner kroner i tilskudd til piggdekk for vintersyklister og i tilskudd for anskaffelse av el-lastesykler til private husholdninger.

Figur 16.1. Gående og syklende til og fra Midtbyen.

17. Plan- og bygningstjenester

Driftsregnskapet

Tabell 17.1 Regnskap og budsjett for plan- og bygningstjenester 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	83,4	81,8	74,9	-1,6

Plan- og bygningstjenester har et merforbruk på 1,6 millioner kroner i 2022. Den bykassefinansierte delen av området har et mindreforbruk på om lag 3 millioner kroner, mens selvkostdelen har et merforbruk på 4,5 millioner kroner. Merforbruket på selvkost i forhold til budsjettet skyldes stort sett endret prinsipp for føring av pensjon (premiefond).

Måloppnåelse

Periodemål: Vi skal identifisere miljø- og ressursdata som forvaltes av enheter på Byutvikling og avklare kommunens behov for nasjonale miljø- og ressursdata, jfr DOK-lista fra Regjeringen, og gjøre disse tilgjengelig for bruk

Måloppnåelse

Arbeidet med å fremskaffe oversikt er i gang, men ennå ikke fullført. Det krever innsats fra alle berørte parter, og det har vært utfordrende å sikre tilstrekkelig prioritering av arbeidet hos alle.

Periodemål: Kommunens geodatatjenester skal være tilgjengelig til bruk for andre offentlige aktører

Måloppnåelse

Kommunens geografiske grunndata er gjort tilgjengelig for andre offentlige aktører gjennom den nasjonale geoportalen. Det jobbes sammen med nasjonal geodatakoordinator (Statens kartverk) for å utvikle tjenester for automatisk utveksling av data, dette arbeidet er ennå ikke sluttført.

Utfordringer

Øvrige geodata (miljø- og ressursdata) vil ikke kunne utveksles før vi har full kontroll på disse og robuste forvaltningsrutiner er etablert.

Periodemål: Lokale og nasjonale mål om bærekraftig byutvikling skal oppfylles

Måloppnåelse

Det ble i løpet av 2022 utarbeidet et høringsforslag til ny KPA for kommunen. Planforslaget legger opp til å holde bystrukturen samlet og sikre en mest mulig arealnøytral byutvikling. Det er lagt inn nye føringer for klima- og miljøvennlige byggeprosjekter. Med rett virksomhet på rett sted og flest mulig boliger i sentrale strøk legger høringsforslaget til rette for et klima- og miljøvennlig transportmønster. For å bidra til å sikre sosial bærekraft er det gitt nye føringer for bolig- og bykvaliteter. KPA ligger også på høring med forslag om flere parker og offentlige byrom.

Utfordringer

Økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft gir ofte målkonflikter. Et eksempel er at behovet for næringsareal går ut over ravedaler og matjord. Et annet er at det ut fra vernehensyn kan være riktig å fortette i blokkområdene der det er mange ledige parkeringsplasser, mens småhusområdene skjermes for fortetting. Det kan forsterke sosial ulikhet. Begrensninger for kjørende som skal bidra til å sikre oppnåelse av nullvekstmålet og bedre bymiljø kan også skape utfordringer for kollektivtrafikken og næringstrafikken.

Periodemål: Areal- og transportutviklingen skal underbygge målet om en klimavennlig og attraktiv by

Måloppnåelse

Arbeidet med ny KPA, campusplanene, Nyhavna og tospors jernbane har vært høyest prioritert i 2022 og er alle i tråd med fremdriftsplanene. KPA og campusplanene ble sendt på høring i 2022, Kvalitetsprogrammet for Nyhavna ble vedtatt i 2022.

Katalog med beskrivelser av lokale sentrumskjerner og tilhørende fortettingssoner erstatter KDP Lokale sentrum som ble bestilt i planstrategien.

Utfordringer

KDP Ranheim har stått i bero, og KDP Klett har vært på ekstra høring, og ligger følgelig etter skjema. Områdeplan Tempe-Valøya omarbeides for å ta inn siste endringer fra fylkeskommunen og innspill fra områdeløftets arbeid og er følgelig forsinket. Riktig plassering av nytt næringsareal er i konflikt med viktige naturverdier.

Periodemål: Vi skal styrke Midtbyen som regionens identitetsbærer og viktigste handels- og kultursentrum

Måloppnåelse

- Vi har lagt områdeplan for Kjøpmannsgata og områdeplan for nordøstre kvadrant i Midtbyen ut på høring.
- Vi har prioritert planarbeid i Midtbyen og fremmet tre private detaljreguleringer til sluttbehandling og vedtak
- Vi har gjennomført forskningsprosjekt om *Gode oppvekstvilkår for barn i sentrum*
- Vi har frontet flere saker om utvikling av og bevaring i Midtbyen i media
- Vi har gjennomført bylivsundersøkelser til Midtbyregnskapet, deltatt aktivt i arbeidet til mobilitets- og samferdselsenheten med å gjennomføre gatebruksplanen for Midtbyen, med å oppgradere byrom på kommunalteknikk, med å finne riktig lokalisering for nytt design- og kunstmuseum, og med nasjonaljubileet i 2030
- Vi har gitt råd og veiledning om bygningsvern og kulturmiljø og fulgt opp relevante tilskuddsordninger i samarbeid med eierne. Sistnevnte har vært særlig viktig for revitalisering av bryggene. I sum bidrar tiltakene til at tap av viktige kulturminner holdes lavt. Ett bygg i verneklasse A og ett bygg i verneklasse B er registrert revet det siste året, ingen av disse var i Midtbyen.
- Forslag til ny KPA prioriterer Midtbyen som handels- og kultursentrum.

Periodemål: Trondheim er en attraktiv kommune med god folkehelse og trivsel i hverdagen

Måloppnåelse

Sikre offentlige parker i store planer og gode felles uterom i alle planer. Forslaget til KPA foreslår flere parker og offentlige byrom samt nye krav om etablering av felles innendørs oppholdsarealer i nye større boligprosjekter.

- Vi har gjennomført juryering og kåring av kommunens byggeskikkpris
- Vi tar med folkehelsevurdering i alle planer
- Vi har bidratt til arbeidet med Granåsen, og med planer for flere andre idrettsanlegg.

Periodemål: Effektive plan- og bygningstjenester skal fremme medbestemmelse og inkludering for alle.

Måloppnåelse

Tabellen nedenfor viser utvikling i saksbehandlingstid for de tre største feltene innenfor området.

Tabell 17.2. Saksbehandlingstid plan- og byggesaksbehandling 2017-2022. Tid i uker. Kilde: SSB

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saksbehandlingstid private reguleringsplaner	55	54	56	53	39	50
Saksbehandlingstid byggesaker	4	4	4	4	5	4
Saksbehandlingstid oppmålingsforretning	9	9	9	9	9	8

Som man ser av tabellen har det vært en svak bedring av saksbehandlingstiden i perioden. Innenfor plan er det relativt få saker som behandles, enkeltsaker kan derfor påvirke saksbehandlingstiden relativt mye. Innenfor byggesaksbehandlingen har man etter en del utfordringer i 2021 igjen greid å få ned saksbehandlingstiden. Saksbehandlingstid for oppmålingstjenester etter matrikkelloven har over tid blitt redusert til 8 uker, hvilket er halvparten av lovpålagt frist.

Utfordringer

I 2022 har det vært stort press i bransjene som rekrutterer saksbehandlere fra plan- og byggesakskontoret, og færre søkere til ledige stillinger. Enkelte stillinger har stått ubesatt, og det har ikke vært mulig å finne vikarer til saksbehandling på plansiden. Byggesakskontoret har ikke utfordringer med å rekruttere, men derimot er det stor turnover. Det er krevende å opprettholde kompetansen, gjennomføre opplæring og samtidig ha kontinuiteten i arbeidsoppgavene.

Nøkkeltall

Tabell 17.3. Antall saker plan- og byggesaksbehandling 2017-2022. Kilde: SSB/KOSTRA

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Behandlede reguleringsplaner	35	45	25	29	34	27
Behandlede byggesøknader		1 674	1 087	1 740	1 784	1295
Antall nyopprettede matrikkelenheter (grunneiendommer)	401	325	276	200	210	228
Antall nyopprettede seksjonerte matrikkelenheter	2 034	1 275	1 975	1 493	1 334	1640

KOSTRA-tallene i tabell 17.4 viser at Trondheim kommune benytter mindre av sine kommunale midler på plan- og karttjenester enn snittet av ASSS-kommunene, de tre mest sammenlignbare storkommune bruker vesentlig mer. Denne sammenhengen har vært stabil over mange år

Tabell 17.4. Netto forbruk tjenesteområdene innenfor plan-og bygningstjenester. Kilde: SSB/KOSTRA

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennom- snitt 2022
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling	203	220	377	352	311	318
Netto driftsutgifter til byggesaksbehandling	-60	29	147	97	-10	92
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling	56	56	59	60	160	85

18. Tekniske tjenester

Driftsregnskapet

Tabell 18.1 Regnskap og budsjett for tekniske tjenester 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	988,4	968,9	646,9	-19,5

Tekniske tjenester har totalt et merforbruk på 19,5 millioner kroner. Tekniske tjenester korrigert for selvkostområdene har et merforbruk på 5 millioner kroner. Merforbruket skyldes at det ble brukt mer enn forventet på analysetjenester og vinterdrift. I motsatt retning trekker merinntekter på en del salgstjenester.

Selvkostområdene innenfor teknisk sektor estimeres til å bidra negativt til resultatet med om lag 14 millioner kroner. Avviket skyldes i all hovedsak endret prinsipp for føring av pensjon (premiefond).

Måloppnåelse

Periodemål: Vi utvikler og ivaretar kommunal infrastruktur

Måloppnåelse

Innenfor drift og vedlikehold handler det om å prioritere best mulig innenfor de rammene området har til Veg, Vann og avløp (VA) og Grønt. Tilstanden til de kommunale vann- og avløpssystemene er gode. Kommunedirektøren har lyktes med å utvikle og ivareta VA-infrastrukturen på en god måte. Sammenlignet med de andre store byene i Norge viser benchmarking at Trondheim kommune leverer gode tjenester til de laveste kostnadene. For veg- og grønt-området er det godt kjent at de tilgjengelige budsjetttrammene fører til et økende vedlikeholdsetterslep. Tilgjengelige midler prioriteres strengt slik at man får mest mulig ut av de midlene man har.

Utfordringer

Innenfor vegområdet er det et betydelig etterslep på vedlikehold kombinert med stadig større forventninger fra innbyggere knyttet til drift.

Tjenesteområdet hadde i 2022 et betydelig mindreforbruk knyttet til investering i kommunal infrastruktur. Årsaken til dette er mangel på prosjektledere, utfordrende geoteknikk, forsinkelser i miljøpakkeprosjektene samt utfordrende grunnerv.

Periodemål: Vi bedrer folkehelsen til byens befolkning

Måloppnåelse

Vi legger til rette for at innbyggerne kan være fysisk aktive eller at de benytter møtestedet for å treffe andre mennesker. Tilbudene er forskjellige og de fleste finner noe som passer for dem. Dette er alt fra skiløyper, skøytebaner, turstier, friområder, parker, byrom, sykkelveier, lekeplasser m.m.

Periodemål: Vi reduserer miljøbelastningen sammen med byens befolkning

Måloppnåelse

Gjennom en rekke tiltak forsøker vi å endre adferden til innbyggerne, eksempelvis hva de kaster i toalettet. Dette for å hindre driftsstans på avløpspumpestasjoner og hindre overløp til bekker og elver. Atferdsendring er krevende og det tar tid å få til endring.

Vi tilrettelegger for gange og sykling og forventer økning, men det foreligger foreløpig ikke data for 2022.

Våre investeringsprosjekter har i 2022 vektlagt utslippsfrie anleggsmaskiner i konkurransene. Vi har aldri hatt så høy andel utslippsfrie anleggsmaskiner som i år.

Periodemål: Vi har motiverte medarbeidere som løser oppgaver med innovative metoder.

Måloppnåelse

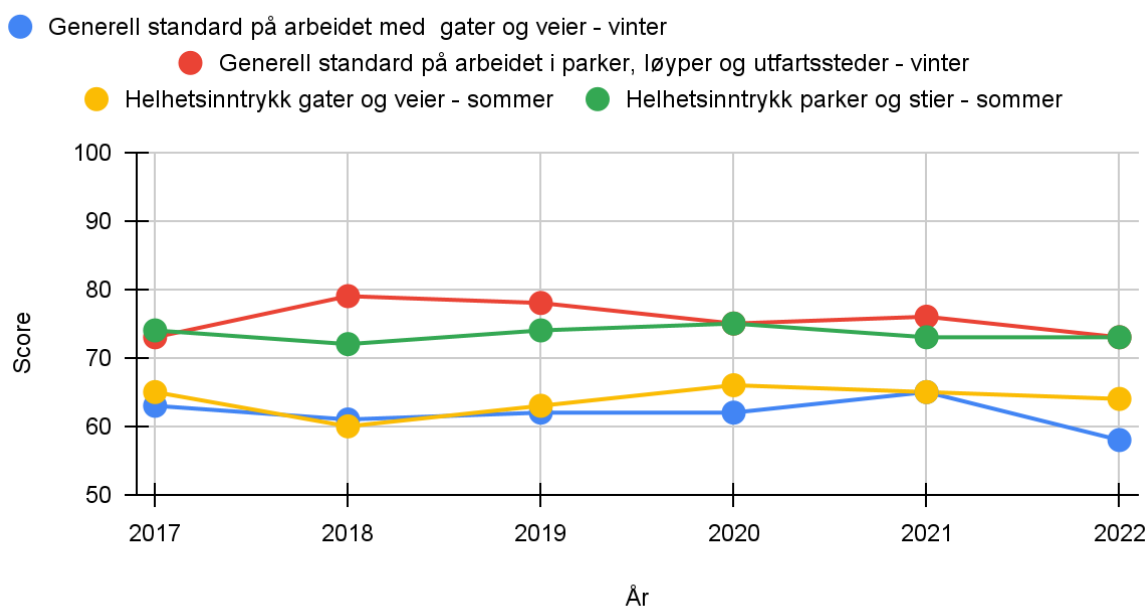
Det ble i 2022 gjennomført 10-faktorundersøkelse, den første på fire år. Resultatene er tilnærmet uendret, men en svak bedring på et par områder.

Det er gjennomført både store og små innovasjonsprosjekter i løpet av det siste året. Det er viktig at det finnes rom for at ansatte kan gjøre dette. Det forbedrer kommunens produksjon og ikke minst motiverer ansatte. I sum er tilstanden god, men det er fortsatt rom for forbedring i årene som kommer.

Rekruttering har vært krevende i 2022 innenfor mange områder. Trondheim kommune har en "voksen" stab og mye kompetanse må erstattes i årene som kommer.

Nøkkeltall

Figur 18.1. Standard på gater, veier, parker og stier

Figur 18.1 viser resultat fra årlige brukerundersøkelser av standard på gater, veier, parker og stier, hvor en score på 70 anses som meget bra. Score på vinterdrift vil variere med hvordan vinteren er. Utviklingen har vært relativt uendret siden 2017, men viser en nedgang fra en stabil vinter i 2021 til 2022 hvor det var mer nedbør og temperatursvingninger. Brukerne er generelt godt fornøyd gjennom hele året med standard i parker, løyper og utfartssteder.

Tabell 18.2 Gebyrnivå for en standardbolig for vann, avløp, renovasjon og feiing. Trondheim og andre sammenlignbare storbyer (ASSS).Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
Vann	2672	3130	3439	2260	2034	3091
Avløp	3009	3660	3439	3065	3091	3902
Renovasjon	2270	2504	5345	2126	3587	3835
Feiing	329	329	171	381	350	303

Gebyrene innenfor vann, avløp og feiing er ganske like innenfor ASSS området. Gebyret for renovasjon er en del lavere i Trondheim og Bergen, det skyldes at man ikke har startet opp utsortering av matavfall for fullt enda.

Tabell 18.3 Nøkkeltall selvkost innenfor det tekniske området. Trondheim og andre sammenlignbare storbyer (ASSS) .Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondheim 2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsni tt 2022
Andel fornyet kommunalt spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år(%)	1,06	0,50	1,53	0,92	1,01	1,00
Antall kloakkstopper i avløpsledninger og kummer per kilometer kommunalt spillvannsnett	0,03	0,03	0,04	0,07	0,15	0,06
Estimert vannlekkasje per meter ledning (kubikk/meter/år)	7,1	6,7	24,8	9,3	3,1	12,8
Andel avfall levert til materialgjenvinning inklusiv biologisk behandling	30,3	33,3	42	25,4	45,9	40,5
Andel avfall levert til forbrenning	67,4	66,4	54,1	68,1	49,8	55,7
Andel piper feiet	17,7	23,8	2,3	2,3	2,5	10,1

Andel fornyet ledningsnett falt betydelig i Trondheim i 22, noe som medfører at Trondheim for første gang er under ASSS snittet. Når det gjelder vannlekkasje og kloakkstopp er vi bedre enn snittet. På avfallsområdet scorer Trondheim og Bergen noe dårligere enn ASSS-snittet når det gjelder materialgjenvinning. En bedring av tallene fordrer mer utsortering enn hva vi gjør i dag.

19. Eiendomstjenester

Driftsregnskapet

Tjenesteområdet gikk i økonomisk balanse i 2022.

Tabell 19.1 Regnskap og budsjett for eiendomstjenester 2022.

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Avvik regnskap og revidert budsjett
Millioner kroner	1 016,4	1 016,1	487,9	-0,2

Måloppnåelse

Periodemål: Gode miljø- og klimavennlige løsninger i alle deler av virksomheten

Måloppnåelse

9 av 11 av byggeplassene har vært fossilfrie. De to prosjektene som ikke var fossilfrie var små prosjekter med minimalt behov for anleggsmaskiner. Videre er det ingen større prosjekter som har blitt fullført i 2022. Det finnes av den grunn ingen tall for årlig gjennomsnittlig grad av kildesortering for bygningsavfall og mengde kilo avfall per kvadratmeter for nybygg. Rapporteringen for pågående prosjekter i 2022 vil komme etter ferdigstilling. Tilsvarende er det ikke mulig å regne ut gjennomsnittlig reduksjon av direkte og indirekte CO2 utslipp som er gitt i klimagass- regnskapene for nybygg/klimafotavtrykk. SINTEF har vært med og utarbeidet en mal og veileder for felles struktur til klimagassregnskap. 40 prosent av de pågående prosjektene i 2022 har klimagassregnskap, og rapporteringen på dette vil komme i 2023. Prosjekter som ikke har klimagassregnskap er mindre prosjekter der klimagassregnskap per i dag er for ressurskrevende sammenlignet med nytteverdien.

Periodemål: Smart eiendomsdrift gjennom innovasjon, økt digitalisering og automatisering

Måloppnåelse

Mål om årlig 2 prosent reduksjon i spesifikt energiforbruk ble i 2022 oppnådd med en reduksjon på 2,8 prosent sammenlignet med 2021. Denne reduksjonen skyldes blant annet at flere solcelleanlegg ble tatt i bruk i løpet av året.

Blussvoll skole er i 2022 identifisert som pilotbygg for utprøving av nye teknologiske løsninger. Prosjektet er godt i gang og vi ser allerede lovende resultater.

Utfordringer

Det blir stadig vanskeligere å nå målet om 2 prosent besparelse da de mest effektive tiltakene allerede er utført. Det er også en utfordring at 2 prosent årlig besparelse ikke er nok dersom vi skal nå målene satt for 2030. Per i dag inkluderes eventuell elbillading i energiforbruket for bygningene, noe som fører til at rapportert energiforbruk blir høyere enn det faktiske energiforbruket, ettersom elbillading hører til under transportsektoren. Derfor arbeider vi med å skille ut dette forbruket, og vi har satt i gang et forsøksprosjekt med Trondheim parkering for å finne en løsning på dette.

Periodemål: Ivareta og utvikle kommunens verdier som grunneier og forvalter (areal og bygninger)

Måloppnåelse

Tilpasning av kommunens boligportefølje tar tid og ved årsskiftet hadde vi allerede gjort betydelige fremskritt og kommet halvveis med planlagte endringer i porteføljen for å ha minst mulig tomme boliger. Dette arbeidet er basert på en grundig kartlegging av behovene for boliger, og vi tar hensyn til alle faktorer når vi bestemmer oss for å konvertere eller selge boliger. De største årsakene til ledighet er tomgang på grunn av salg og ombygging.

Vi har i tråd med våre planer benyttet 85 prosent av vedlikeholdsbudsjettet til planlagt, verdibevarende vedlikehold og utskiftninger.

Periodemål: Gjennom investeringsprosessen møte kommunens behov for areal på kort og lang sikt

Måloppnåelse

Byrom kan være offentlige torg, parker, bydeler, friområder mv. Det er flere byrom i Midtbyen og i andre deler av kommunen som benyttes til både mindre og større arrangementer. Torvet er det byrommet som blir mest brukt og regnes som byens hovedarena. Andre byrom som benyttes til arrangement i Midtbyen er eksempelvis Krigsseilerplassen, Dokkparken, Elsa Laula Renbergs plass, Marinen (Pstereo) mv. Universelt utformet byrom, slik som Torvet, med tekniske løsninger slik som internettilgang, teleslynge, strøm mv. legger til rette til at alle brukergrupper kan benytte dette til opphold og arrangement.

Under pandemien ble det politisk vedtatt at det skulle være gratis gategrunnsleie for alle, også for de arrangementene som var av kommersiell art. Arrangører ble gitt et økonomisk incitament til å holde arrangementsfrekvensen oppe etter at koronarestriksjonene opphørte.

Kommunen fører en restriktiv holdning med å tillate private installasjoner på offentlig grunn, eksempelvis ramper (trapper, inngangsparti) som kan være til hinder for alle uavhengig av

funksjonsnedsettelse. Kommunens holdning er at offentlig areal skal både utvikles og legges til rette på en slik måte som i størst mulig grad ivaretar brukerne.

Erverv av grunn og rettigheter gjennomføres på bestilling fra prosjekter, og i hovedsak oppnås frivillige avtaler. Kun unntaksvis er det behov for ekspropriasjon og rettslig skjønn til fastsettelse av erstatning. Unntaksvis har vi samferdselsprosjekter som er planlagt uten reguleringsplan, det vil si at vi ikke har ekspropriasjonsgrunnlag, og dette har medført forsinkelse der det ikke har vært mulig å inngå en minnelig avtale om grunnerverv.

Plan for areal til offentlige tjenester ble behandlet for 2022-2060 i bystyret 17.11.22, se sak [197/22](#).

Utfordringer

Sambruk er fortsatt viktig for å oppnå målsettingen om arealeffektivitet. Plan for areal til offentlige tjenester 2022-2060 omtaler temaet og oppsummerer erfaringer fra sambruk i kommunale investeringsprosjekter siden 2010. Denne gjennomgangen viser at Trondheim kommune har et forbedringspotensial. Kommunen er flink til å vurdere mulighet for sambruk, dersom det utgjør tilleggsarealer til et hovedformål som ikke påvirker fremdriften for investeringsprosjektet. Samordning av flere investeringsprosjekter på samme areal som sammenfaller i tid er mindre vanlig.

Periodemål: Bidra aktivt til utvikling av prioriterte utbyggings- og byomformingsområder

Måloppnåelse

Østmarka er et av de prioriterte områdene kommunen ønsker å utvikle og omforme. For å belyse handlingsrommet og forbedre beslutningsgrunnlaget for best mulig utvikling av Østmarka har kommunen stilt området til disposisjon i European-konkurransen. Som en del av gjennomføringsstrategien er regulering av området besluttet avventet inntil bidragene fra konkurransen foreligger, slik at disse kan inkorporeres i reguleringsarbeidet.

Det er mange hensyn som skal ivaretas i forbindelse med regulering av Østmarka, både i forhold til mennesker, natur og dyr. Det har vært gjennomført medvirkningsprosesser med naboer og interessenter i en tidlig fase av prosjektet for å synliggjøre områdets styrker, svakheter og forbedringspunkter. Hvordan de forskjellige ønsker og behov skal ivaretas vil avklares i European og reguleringsprosessen.

Nøkkeltall

Tabell 19.2 Nøkkeltall selvkost innenfor eiendomsområdet. Trondheim og andre sammenlignbare storbyer (ASSS) .Kilde: SSB/KOSTRA.

	Trondheim *2021	Trondheim 2022	Oslo 2022	Bergen 2022	Stavanger 2022	ASSS gjennomsnitt 2022
Prioritet:						
Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter	9,0	8,4	10,0	10,9	10,0	10,0
Produktivitet:						
Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter	180	131	519	135	170	247
Utgifter til driftsaktiviteter (inkludert renhold) i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter	535	531	1004	1140	800	881
Energikostnader for kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter	90	64	217	356	247	217
Ressursbruk:						
Korr. brutto driftsutgifter eiendomsforvaltning per barn i kommunale barnehager	26 239	25 479	39 573	31 671	27 252	31 473
Korr. brutto driftsutgifter eiendomsforvaltning per elev i kommunal grunnskole	19 833	19 485	38 233	29 249	20 486	27 779
Korr. brutto driftsutgifter eiendomsforvaltning per beboer i institusjoner	180 712	163 677	249 046	154 436	145 531	176 492

*Nøkkeltall for produktivitet i 2021 er korrigert for riktig areal, etter innføring av nytt FDVU system.

Trondheim kommune ligger under ASSS-snittet og de andre storbykommunene i prioritering av eiendomsforvaltning. Utgifter til FDV- kostnader per kvadratmeter ligger under snittet både på vedlikehold, drift og energiutgifter. Spesielt er utgifter til driftsutgifter per kvadratmeter lavere enn de andre storkommunene. Kommunedirektøren vil foreta en nærmere gjennomgang av hva dette skyldes. Energiutgiftene hadde en reduksjon på 26 kroner per kvadratmeter fra 2021-22 på grunn av tilbakebetaling av energiutgifter som var forskuddsbetalt i 2021. I tillegg hadde Trondheim en gunstig fastprisavtale på strøm i 2022 og ligger i et annet prisområde enn Oslo, Bergen og Stavanger. Ressursbruk per bruker viser

at Trondheim fortsatt ligger under ASSS-snippet på driftsutgifter per barn i barnehager og grunnskoler. Tidligere år har driftsutgifter per beboer i institusjoner vært over snippet, men i 2022 ble denne kostnaden redusert fra 180.712,- til 163.677 kroner per beboer, noe som er under gjennomsnittet for ASSS-kommunene.